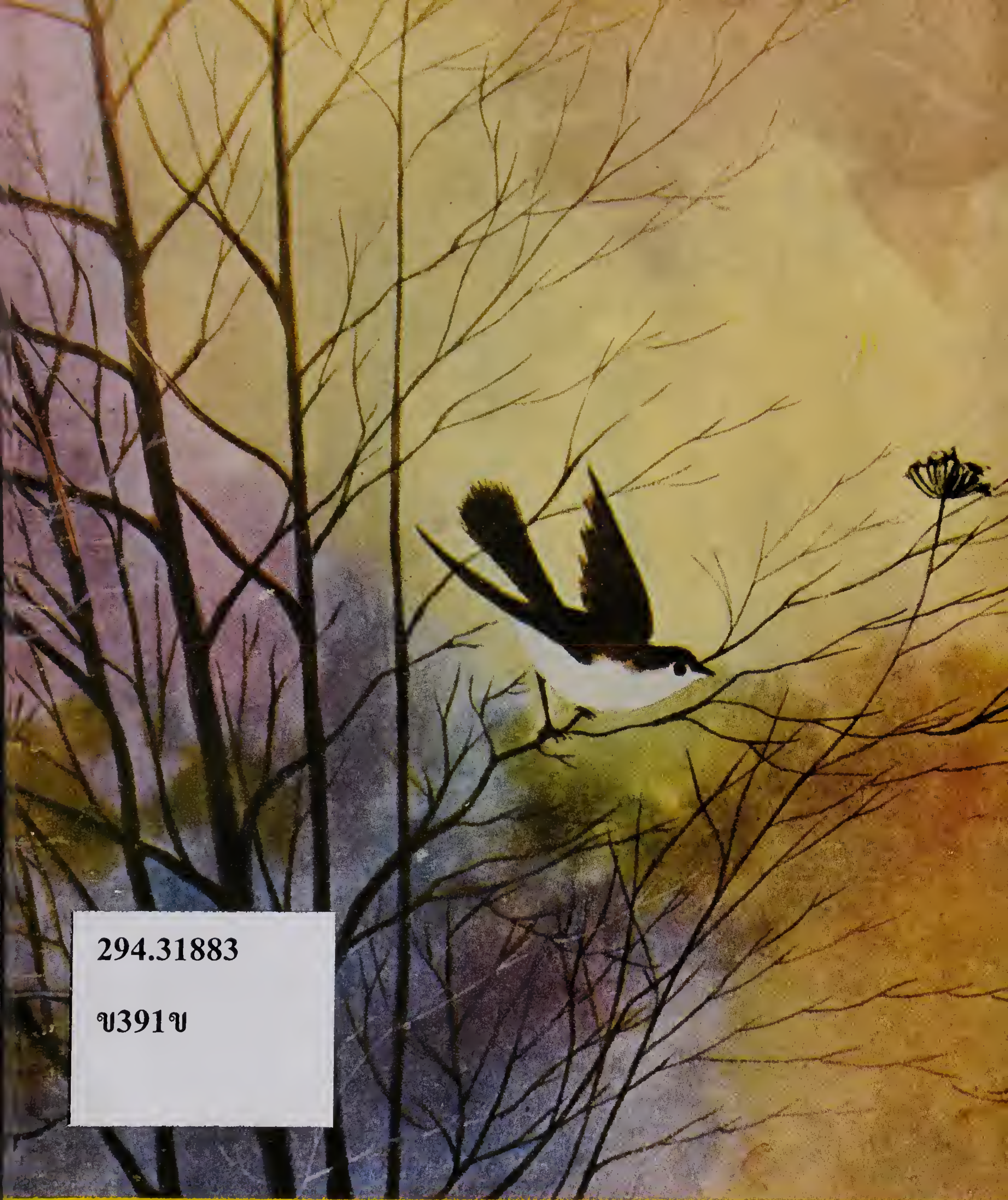

ขาบ รัตนวิจิตร อนุสรณ์

ขาบ รัตนวิจิตร อนุสรณ์

ณ ฌาปนสถานกรมตำรวจ

วัดตรีทศเทพ กรุงเทพมหานคร

วันอังคารที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

คุณขาบ รัตนวิจิตร

๑๗ ธันวาคม ๒๔๔๙

๑๙ พฤษภาคม ๒๕๑๘

ญาติมิตร บุตร ธิดา และ ภรรยาคุณขาบ

อาจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์
ไปรดน้ำศพ คุณขาบ รัตนวิจิตร

ประวัติย่อ
นายขาบ รัตนวิจิตร

เกิดวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๔๙ *(ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๓ ค่ำ เดือนยี่ ปีมะเมีย)* ที่บ้านคุดด้วน ตำบลละอาย อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรคนหัวปีของ *นายเคล้า นางเพื่อง รัตนวิจิตร* อาชีพทำนา ทำสวน ท่านบิดาถึงแก่กรรมเมื่อนายขาบมีอายุเพียง ๖ ขวบ ขณะนี้มารดายังมีชีวิตอยู่ ท่านมีอายุยืนที่สุดในบรรดาพี่น้องและเพื่อนฝูงในรุ่นเดียวกัน

เริ่มเรียนหนังสือครั้งแรกที่โรงเรียนวัดสวนขันธ์ *(พ่อท่านคล้ายเป็นเจ้าอาวาส)* ครูสอน เป็นครูใหญ่

พ.ศ. ๒๔๕๘ นายแคล้ว รัตนวิจิตร ผู้เป็นลุงซึ่งรับราชการเป็นเสมียนแผนกอัยการจังหวัดนคร ฯ รับจากบ้านเกิดไปอุปการะเลี้ยงดูที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ส่งเข้าเรียนประถมปีที่ ๑—๓ ที่โรงเรียนวัดพระนคร ครูเลื่อน ทองธวัช เป็นครูใหญ่

เมื่อจบ ป.๓ ก็เข้าเรียนชั้นมัธยม ๑—๖ ที่โรงเรียนประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช **"เบ็ญจมราชูทิศ"** วัดท่าโพธิ์ สำเร็จ ม. ๖ ปี ๒๔๖๗

คุณลุงต้องการให้เรียนกฎหมาย เพื่อจะได้รับราชการเป็นอัยการ หรือผู้พิพากษา จึงส่งให้เข้าเรียนต่อในกรุงเทพ ฯ ปี ๒๔๖๘ เข้าเรียน ม. ๗ ไม่ได้เพราะนักเรียนเต็ม อยากเป็นนักบินสายแดงขึ้นมาเพราะเห็นเก๋ดี ด้วยเลือดเด็กหนุ่มอายุไม่ครบบวช จึงสมัครเป็นทหารอากาศที่ดอนเมือง

เมื่อออกจากทหารแล้ว เป็นเสมียนอยู่ที่แผนกอัยการจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ ๑ ปี แล้วอุปสมบท ๑ พรรษา สอบนักธรรมตรีได้

พ.ศ. ๒๔๗๒ เข้าเรียนพาณิชยการวัดสามพระยา สำเร็จเมื่อ ๒๔๗๓

พ.ศ. ๒๔๗๔ เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์การเมือง สำเร็จเป็น ธ.บ. เมื่อปี ๒๔๘๑

เริ่มรับราชการเป็นเสมียนกองข้าหลวงใหญ่ กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปี ๒๔๗๗

สอบจ่าศาลได้ ปี ๒๔๘๔ ขอโอนมากระทรวงยุติธรรมในปีนั้นเอง ทำการสมรสกับ คุณมัณฑนา ธิดาของ พระประคิญคดี *(นารถ อังกินันทน์)* อดีตอัยการมณฑลนครสวรรค์

เมื่อมาอยู่กระทรวงยุติธรรมแล้ว รับราชการเป็นจ่าศาลจังหวัดลานช้าง ดินแดนที่เราได้มาใหม่

สอบเป็นตุลาการได้ในปี ๒๔๙๒ เป็นผู้พิพากษาตามหัวเมืองหลายจังหวัด คือ ปัตตานี สงขลา สุราษฎร์ธานี เป็นหัวหน้าศาล จังหวัดพิจิตร สกลนคร ชลบุรีและจันทบุรี

ย้ายเข้าศาลอาญา ปี ๒๕๐๘

เกษียณอายุ ปี ๒๕๑๐

มีบุตรธิดารวม ๓ คน ล้วนแต่เข้าเรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งสิ้น คนโตสำเร็จนิติศาสตร์เป็นร้อยโทกรมพระธรรมนูญ คนที่ ๒ เป็นผู้หญิงสำเร็จเศรษฐศาสตร์ รับราชการอยู่ที่กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ คนที่ ๓ เป็นชายสำเร็จนิติศาสตร์ เป็นร้อยตรีกรมพระธรรมนูญ

ประสพอุบัติเหตุทางรถยนต์ ที่จังหวัดสิงห์บุรี ถึงแก่กรรม ณ โรงพยาบาลประจำจังหวัดนั้น เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๑๘ รวมอายุ ๖๙ ปี.

ประวัติ

นายขาบ รัตนวิจิตร ต.ช.,ต.ม.

เกิดวันที่ ๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๔๙ ที่ตำบลละอาย อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรของนายเคล้าและนางเพื่อง นายขาบ รัตนวิจิตร มีพี่น้อง ๖ คนคือ นายขาบ, นายคลาด, นางคลิ้ง, นายจำนงค์, นายศรีจันทร์และนายเคลื่อน

การศึกษา

โรงเรียนประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช "**เบ็ญจมราชูทิศ**" พ.ศ. ๒๔๖๗

โรงเรียนพณิชยการวัดสามพระยา พ.ศ. ๒๔๗๓

โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๔๗๕

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (*แผนกนิติศาสตร์*) พ.ศ. ๒๔๗๖

ธ.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๑

ประวัติงาน

พ.ศ. ๒๔๗๗ — ๒๔๘๒ เสมียนแผนกกรรมการกองกรรมการ กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

พ.ศ. ๒๔๘๓ ประจำแผนกนโยบายกองประชุมคณะรัฐมนตรี

พ.ศ. ๒๔๘๓ ประจำแผนกกรรมการกองนิติธรรม

พ.ศ. ๒๔๘๔ รองจ่าศาลอาญา

พ.ศ. ๒๔๘๔—๒๔๘๖ จ่าศาลจังหวัดลานช้าง

พ.ศ. ๒๔๘๗—๒๔๘๙ จ่าศาลจังหวัดพิจิตร

พ.ศ. ๒๔๙๐—๒๔๙๑ รองจ่าศาลแพ่ง

พ.ศ. ๒๔๙๒ ผู้พิพากษาในกระทรวงยุติธรรม, รับราชการศาลแพ่ง, ศาลแขวงพระนครใต้, ช่วยราชการศาลจังหวัดปัตตานี, รับราชการศาลอาญา, รับราชการศาลแขวงพระนครเหนือ

พ.ศ. ๒๔๙๓—๒๔๙๖ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสงขลา

พ.ศ. ๒๔๙๗—๒๔๙๙ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

พ.ศ. ๒๕๐๐—๒๕๐๑ ผู้พิพากษาศาลแขวงพระนครใต้

พ.ศ. ๒๕๐๒ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง, ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงพระนครใต้ชั่วคราว, ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จังหวัดพิจิตร ชั่วคราว

พ.ศ. ๒๕๐๓ ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงพระนครใต้ชั่วคราว

พ.ศ. ๒๕๐๓—๒๕๐๔ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จังหวัดสกลนคร

พ.ศ. ๒๕๐๕—๒๕๐๖ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวง จังหวัดชลบุรี

พ.ศ. ๒๕๐๗ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดจันทบุรี

พ.ศ. ๒๕๐๘—๒๕๐๙ ผู้พิพากษาศาลอาญา

พ.ศ. ๒๕๑๐ พ้นหน้าที่ราชการโดยครบเกษียณอายุ

ราชการพิเศษ

พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้รับเชิญเป็นสำรองผู้พิพากษาศาลจังหวัดลานช้าง ในคดีอาญา ๑๒ เรื่อง

พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นกรรมการตรวจนับคะแนนการเลือกกรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิ *(ประเภท ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในศาลฎีกา)*

พ.ศ. ๒๕๐๒ ไปช่วยทำหน้าที่เป็นตุลาการศาลทหารกรุงเทพ ฯ *(ศาลธัญญบุรี)*

พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นกรรมการตรวจสอบผู้ซึ่งจะได้รับพระราชทานอภัยโทษ ตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. ๒๕๐๔

ความดีความชอบ	พ.ศ. ๒๔๗๗	ช่วยเหลือในการปราบกบฏปี ๒๔๗๖
เครื่องราชอิสริยาภรณ์	พ.ศ. ๒๔๗๗	เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ
	พ.ศ. ๒๔๙๑	เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
	พ.ศ. ๒๔๙๓	เหรียญบรมราชาภิเศก (เงิน)
	พ.ศ. ๒๔๙๔	จตุรถาภรณ์ช้างเผือก
	พ.ศ. ๒๔๙๙	ตริตาภรณ์มงกุฎไทย
	พ.ศ. ๒๕๐๓	เหรียญจักรพรรดิมาลา
	พ.ศ. ๒๕๐๕	ตริตาภรณ์ช้างเผือก

นายขาบ รัตนวิจิตร ได้ทำการสมรสกับ นางสาวมัณฑนา (*จรัญ*) อังกินันทน์ (*บุตรี พระประคิญคดี และ นางเจริญ อังกินันทน์*) เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ มีบุตร ธิดา รวม ๓ คน คือ

๑. ร.ท. อัศวิน รัตนวิจิตร นบ. *นายทหารพระธรรมนูญ กองทหารบินใหญ่ต่อสู้อากาศยาน กรุงเทพฯ*

๒. น.ส. สณทิพย์ รัตนวิจิตร ศบ. *กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์*

๓. ร.ต. จาตุภัทร รัตนวิจิตร นบ. *อัยการผู้ช่วยศาลทหารบก จังหวัดพิษณุโลก*

มีหลาน ๑ คนคือ เด็กชาย ธีรภัทร รัตนวิจิตร (*บุตร ร.ท. อัศวิน และ นางสมพร รัตนวิจิตร*)

นายขาบ รัตนวิจิตร ถึงแก่กรรมด้วยอุบัติเหตุทางรถยนต์ที่โรงพยาบาลจังหวัดสิงห์บุรี เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ เวลาประมาณ ๗.๐๐ น. รวมอายุได้ ๖๘ ปี ๕ เดือน ๒ วัน.

คำไว้อาลัย

คุณชาย [illegible] เป็นเพื่อน [illegible] และ [illegible] เพราะ [illegible]

คุณชาย [illegible]

[illegible]

[illegible]

ความไม่เที่ยง

เมื่อข้าพเจ้าได้รับโทรศัพท์จาก คุณมนู ยูประพัฒน์ บอกข่าวมาว่า คุณขาบ รัตนวิจิตร ได้ถึงแก่กรรมเสียแล้วโดยประสบอุบัติเหตุ ได้ถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลจังหวัดสิงห์บุรี

เป็นข่าวที่ทำให้ข้าพเจ้าและผู้ที่รู้จักคุ้นเคยกับ คุณขาบ รัตนวิจิตร เพื่อนฝูงทุกท่านเมื่อรู้ข่าวนี้ต่างก็เศร้าสลดใจไปทั่วกัน เพราะคนดีอย่างคุณขาบเป็นคนถือสันโดษไม่มากไม่น้อย กับเพื่อนฝูงและทุกท่านที่รู้จักคุ้นเคยชอบนิสัยใจคอของคุณขาบทุกคน ทำให้อดนึกอดคิดไม่ได้ว่าคนชั่วจะตายสักร้อยคนพันคนจิตก็ปกติอุเบกขา แต่คนดีต้องจากไปเพียงคนเดียวทำให้ความเศร้าสลดใจอาลัยไม่รู้หาย

เมื่อก่อนเราได้เคยร่วมกินอาหารกลางวันกันเสมอ ระยะหลังนี้ไม่ค่อยจะได้พบกันบ่อยนัก แต่เราก็ยังระลึกถึงกัน ถามข่าวอยู่เสมอ ข้าพเจ้าไปจังหวัดจันทบุรี สนทนากับผู้คุ้นเคยเมื่อทราบว่าคุณขาบได้ถึงแก่กรรมลง ต่างก็แสดงความเสียดายคนดี ๆ ต้องจากไป มีผู้กล่าวถึงคุณงามความดีของคุณขาบเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งหัวหน้าศาลครั้งหลังสุดที่จังหวัดจันทบุรี ก็มีผู้ยกย่องว่า

เป็นคนตรงให้ความยุติธรรม ทั้งชาวจีนชาวไทยทั่วไป ข้าพเจ้าก็พลอยภูมิใจในความดีของท่านผู้นี้ไปด้วย

เมื่อทราบข่าวว่าท่านได้จากโลกนี้ไปแล้วก็เป็นธรรมดาที่มีความอาลัยคุณงามความดีของท่านผู้นี้ ไว้ฝากความดีฝังไว้ทางจิตใจผู้ที่รู้จักคุ้นเคยทั่วไป

ข้าพเจ้าและเพื่อนจึงอยากพิมพ์หนังสือเพื่อฝากความอาลัยไว้ครั้งสุดท้าย

หากบุญใดกุศลใดเกิดขึ้นจากหนังสือเล่มนี้ขอให้บุญกุศลนั้นจงดลบันดาลให้วิญญาณของ คุณขาบ รัตนวิจิตร จงไปสู่สุคติตามที่พวกเราขออธิษฐานจิต จงสมตามความปรารถนาทุกประการเทอญ.

(ท. เลียงพิบูลย์)

๕๕๒ สมประสงค์ ๕
เพชรบุรี กรุงเทพ ฯ

ความอารมณ์เย็น

คุณขาบ รัตนวิจิตร เป็นเพื่อนร่วมชั้นและสำนักศึกษาเดียวกับผมและเพื่อน ๆ อีกประมาณ ๓๗ คน ที่เป็นชั้นเดียวกัน (*ป.พ. ปีที่ ๑*) อพยพแยกมาจาก ร.ร. พณิชยการวัดแก้วฟ้าล่าง มาศึกษาที่ ร.ร. พณิชยการวัดสามพระยา เมื่อปี ๒๔๗๒ ภายใต้อำนวยการของ อาจารย์หลวงสิริวุฒิศาสตร์พิทย และอาจารย์นิตย์ คุปตารักษ์ ซึ่งล่วงลับไปแล้ว เพื่อนร่วมชั้นขณะนี้แต่ละคนก็ย่างเข้าวัยดึก และล่วงลับไปแล้วก็หลายคน จะเหลืออยู่ก็ในราว ๒๐ คนเศษ

พูดถึง คุณขาบ รัตนวิจิตร ผู้ล่วงลับไปด้วยอุบัติเหตุรถยนต์ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๑๘ โดยเฉพาะคุณงามความดีอารีอารอบแล้ว เพื่อน ๆ ยกให้คุณขาบเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติดังกล่าว เพราะคุณขาบเป็นผู้มีอายุมากกว่าใคร วางตัวเป็นผู้ใหญ่ พูดน้อย มีใบหน้ายิ้มระรื่นอยู่เสมอ และประการสำคัญก็คือ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีอารมณ์เยือกเย็น บางครั้งเมื่อเพื่อนฝูงเกิดอารมณ์ร้อนปะทะกันตามประสาเด็กหนุ่ม คุณขาบ

จะเป็นคนกลางเอาน้ำเย็นเข้าลูบด้วยลีลาอันละมุนละมัย สามารถดับอารมณ์ร้อนของเพื่อนได้เป็นอย่างดี ซึ่งเพื่อน ๆ ยังจดจำคุณธรรมอันนี้ได้ดี.

สมัยเมื่อสวมหมวกฟาง เสื้อนอกกระดุม ๕ เม็ด กางเกงขาสั้นสีดำถุงดำยาวใต้เข่ารองเท้าดำ คุณขาบเป็นคนแต่งตัวเรียบร้อยตามกติกาของโรงเรียนทุกประการ สมัยแฟชั่นกางเกงขาสั้นสั้นขนาดกระโปรงที่นักร้องดาวเต้นนุ่ง ปลายขาบานกว้างเหมือนกระโปรง เราถามคุณขาบว่า ทำไมไม่ใช้กางเกงขากว้างหมุนตามสมัยล่ะ สิ่งที่ได้รับ คุณขาบหัวเราะตอบด้วยอารมณ์ดี

"กางเกงแบบนั้น ผมไม่ชอบ ขามันกว้างโป๊เกินไปวอม ๆ แวม ๆ ใครเห็นเข้าก็น่าเกลียด"

ในเรื่องความประหยัดและถือสันโดษเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ตั้งแต่เรียนหนังสือจนออกรับราชการเป็นตุลาการ คุณขาบใช้ชีวิตด้วยถือความสันโดษเป็นหลักการครองชีพ ตั้งอยู่ในธรรม ๓ ประการ คือ **อโลภะ อโทสะ อโมหะ** สม่ำเสมอตลอดมา

ก็เรื่องที่ยุ่ง ๆ อยู่ปัจจุบันนี้ ก็เพราะคนเราไม่ได้ยึดมั่นในธรรม ๓ ประการดังกล่าว แต่ปล่อยให้โลภะความโลภเป็นเจ้าเรือนเข้าครอบงำ ความวุ่นวายจึงมีไม่หยุดหย่อน

บางท่านคงวาดภาพว่า ร.ร. พณิชยการวัดสามพระยานั้นคงเป็นตึกโอ่โถงสูง ๕ ชั้น ที่แท้ตัวโรงเรียนเป็นเรือนไม้รูปกากะบาด (*จตุรมุข*) ไม้ทาสี (*สอดเนื้อไม้สัก*) ใต้ถุนเตี้ย ชั้นบนมี ๖ ห้อง ชั้นล่างตีไม้ระแนงกั้นเป็นห้องเรียน เปรียบกับอาคารเรียนของโรงเรียนสมัยนี้แล้ว โรงอาหารของบางโรงเรียนยังใหญ่โตกว่า ขณะนี้อยู่ในสภาพทรุดโทรมมาก แต่สำนักศึกษาอาคารไม้เก่า ๆ มีอายุถึงปัจจุบันร่วม ๘๐ ปีนี้แหละ เป็นสำนักที่ผลิตนักเรียนออกมาเป็นใหญ่เป็นโตมากมาย บางคนมีตำแหน่งถึงประธานศาลฎีกา และองค์มนตรีในปัจจุบันนี้ นายธนาคาร นายกสมาคมนายช่างเหมาไทย และจอมพลก็มี

ถ้าอยากจะทราบว่า นักเรียนพณิชยการวัดสามพระยาใครล่ะเป็นผู้ได้รับเกียรติสูงดังกล่าวหมุนไปที่ ๘๑๒๒๘๘ ก็ได้

อันที่จริงว่าถึงสุขภาพอนามัยของคุณขาบแล้ว ยังจะมีชีวิตคลุกคลีกับพวกเราไปอีกนาน แต่นั่นแหละ หนีอะไรก็หนีพ้น แต่หนีความตายนี้ไม่มีใครจะหนีได้ มัจจุราชท่านไม่เคยปราณีใคร ฉะนั้น แม้เพื่อน ๆ จะอาลัยอาวรณ์เพียงใด ก็ควรปลงให้ตก ความตายย่อมมาถึงทุกผู้ทุกคน ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎ เกิด แก่ เจ็บ ตาย

แม้ข้อเขียนนี้จะจบลงด้วยเพลงลูกทุ่งชนะเลิศแผ่นเสียงทองคำประเภท ก. เมื่อฟังแล้วมีคติชวนให้คิด เนื้อหามีสาระว่า

"ยมพบาลเจ้าขา ฟังฉันว่าสักนิดหน่อยซี เดี๋ยวนี้ทำไมคนดี ๆ ต้องไปเมืองผีกันโดยง่ายดาย

ยมพบาลเจ้าขา คนชั่วช้าทำไมไม่ตาย ชั่วช้าน่าชังแถมยังลอยชาย ส่วนคนดีหลบหาย ล้มตายไปทีละคน

โลกมนุษย์แย่ที่สุดแทบทนไม่ไหว จะหนีไปไหนก็หนีไม่พ้น เมื่อก่อนนี้เคยเห็นแต่ผีหลอกคน เดี๋ยวนี้ชอบกลเจอแต่คนหลอกผี"

ผมและเพื่อน ๆ คิดถึงคุณขาบ ขอให้วิญญาณคนดี เช่นคุณขาบ จงสู่สุขคติภพด้วยเถิด.

เสงี่ยม บุญยเกียรติ

๑๒ มิ.ย. ๑๘

โทร. ๘๖๓๖๖๙

คำไว้อาลัย

โดย

หลวงอรรถวิภาคไพศาลย์

ในหมู่พวกเราชาวนคร เมื่อเอ่ยถึงชื่อ คุณขาบ รัตนวิจิตร แล้วที่จะไม่รู้จักและคุ้นเคยกับ คุณขาบ รัตนวิจิตร นั้นน้อยเหลือเกินจนแทบจะไม่มีเลย ทั้งนี้เพราะ คุณขาบ รัตนวิจิตร เป็นผู้มีอัธยาศัยดี มีความโอบอ้อมอารีเอาใจใส่ทำการสิ่งใดในทางการกุศล และทางสังคมเพื่อหมู่คณะเสมอ เฉพาะอย่างยิ่งการพบปะและรับประทานอาหารร่วมกันประจำเดือนของนักเรียนเก่าเบ็ญจมราชูทิศ *(วัดท่าโพธิ์)* ก็เริ่มขึ้นด้วยความพยายามติดต่อเชิญชวนของ คุณขาบ รัตนวิจิตร เป็นสำคัญ นอกจากร่วมสังสรรค์กันตามปกติประจำเดือนแล้ว พวกเราและครอบครัวยังได้มีการไปเลี้ยงพระตามวัดต่าง ๆ สามเดือนต่อครั้งอีกด้วย ทั้งนี้โดย คุณขาบ รัตนวิจิตร เป็นผู้ประสานงานจัดการนิมนต์พระและนัดหมายพวกเราให้ทราบทั่วกัน ทำให้การทำบุญนั้นดำเนินไปด้วยความพร้อมเพรียงและเรียบร้อยตลอดมา นอกจากนั้นเมื่อเกิดมีเหตุการณ์จำเป็นหรือเดือดร้อนอันใดขึ้นในหมู่พวกเรา ไม่ว่าครั้งใดก็เห็นมี คุณขาบ รัตนวิจิตร เข้าร่วมแก้ไขอยู่ด้วย

เสมอมิได้ขาด นอกจากตัวเองแล้ว คุณขาบ รัตนวิจิตร ยังได้นำบุคคลในครอบครัวเข้าร่วมในการปฏิบัติกิจการและบำเพ็ญกุศลร่วมกับเราเป็นอย่างดีด้วย ส่วนในทางราชการที่ คุณขาบ รัตนวิจิตร ได้เคยปฏิบัติมาแล้วนั้นแม้ผมเองจะไม่เคยร่วมงานกันก็ดี แต่ก็ทราบอยู่ว่า คุณขาบ รัตนวิจิตร เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม เป็นประโยชน์แก่สังคมเป็นอย่างดีมาก ตลอดมาตั้งแต่ต้นจนถึงครบเกษียณอายุตามทางราชการ

นับว่า คุณขาบ รัตนวิจิตร เป็นบุคคลตัวอย่างในทางปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทั้งในทางส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวม อันควรได้รับการยกย่องสรรเสริญเป็นอย่างมาก

เมื่อได้รับข่าวจาก คุณลม่อม ภรรยา คุณแปลก สุนทรกุมาร โทรศัพท์บอกมาว่า คุณขาบถึงแก่กรรมเสียแล้ว ผมรู้สึกงง ไม่ใคร่แน่ใจในข่าวนั้น เพราะได้พบกับคุณขาบยังเป็นปกติดีอยู่ เมื่อเร็ว ๆ นี้เอง แต่เมื่อได้ทราบว่า เกิดอุบัติเหตุเนื่องจากรถยนต์ ก็นึกถึงพุทธภาษิตซึ่งมีว่า “**ปมาโท มจฺจุโนปทํ**” *(ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย)* ขึ้นมาทันที และนึกเป็นห่วงไปถึงผู้ขับรถที่ทำให้เกิดเหตุขึ้นด้วย แต่ภายหลังก็รู้สึกเบาใจที่ทราบว่า หลานชายไม่ได้เป็นคนขับ

การที่ คุณขาบ รัตนวิจิตร ได้จากไปอย่างกระทันหัน โดยไม่ได้นึกฝันเลยเช่นนี้ ผมและครอบครัวมีความเสียใจ และอาลัยเป็นอย่างยิ่ง จนไม่อาจแสดงออกเป็นถ้อยคำหรือลายลักษณ์อักษรให้ตรงกับความรู้สึกของตนได้

เมื่อมาคำนึงบุญกุศล คือคุณงามความดีที่ คุณขาบ รัตนวิจิตร ได้ปฏิบัติมาในอดีตแล้ว ก็เกิดความรู้สึกอุ่นใจขึ้นว่า กรรมดีย่อมได้ผลดีในโลกนี้ตามที่รู้เห็นกันอยู่ส่วนหนึ่งแล้ว ดังนั้นเมื่อจากโลกนี้ไปสู่โลกหน้า วิบากก็ย่อมติดตามไปให้ผลดีในปรโลกนั้นอีกส่วนหนึ่งด้วย แม้เราจะมองไม่เห็นผลอย่างในโลกนี้ก็ดี แต่ก็เชื่อว่าต้องมีผลดีแน่นอนตามกฎแห่งกรรม ซึ่งเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา เมื่อรู้สึกเช่นนี้ก็ย่อมทำให้คลายความอาลัยลงได้มาก

แม้ชีวิตร่างกายของ คุณขาบ รัตนวิจิตร จะต้องจากเราไปก็ดี แต่คุณความดีและชื่อเสียงของ คุณขาบ รัตนวิจิตร ก็ยังคงติดอยู่ในใจพวกเราและบุคคอื่น ๆ ต่อไปไม่มีวันลืม

ในโอกาสนี้ ขอกุศลบุญราศีที่เจ้าภาพและญาติมิตร เพื่อนฝูงทั้งหลาย ได้บำเพ็ญอุทิศให้จงเป็นพละปัจจัย อำนวยผลให้แก่ คุณขาบ รัตนวิจิตร ได้รับแต่สันติสุข อันเป็นที่เจริญใจโดยควรแก่วิสัยในสัมปรายภพทุกประการเทอญ.

คำไว้อาลัยและระลึกถึง
คุณขาบ รัตนวิจิตร
จาก ดร. สุตมัย ศรีสุข

ผมได้เริ่มรู้จักกับ คุณขาบ รัตนวิจิตร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ เนื่องจากผมได้รับราชการที่กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ กองประมวลสถิติพยากรณ์ ซึ่งขณะนั้น คุณขาบ รัตนวิจิตร รับราชการอยู่ในกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ผมจำได้ว่าท่านรับราชการอยู่ในแผนกกฎหมาย และต่อมาได้เลื่อนฐานะเป็นกองนิติธรรม สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ท่านรับราชการตั้งแต่เป็นเสมียนพนักงาน แต่มีความตั้งใจทำงานอย่างดีเยี่ยมและได้พยายามศึกษาวิชากฎหมายจนสำเร็จธรรมศาสตร์บัณฑิต ท่านจึงได้ย้ายไปรับราชการในตำแหน่งจ่าศาล กระทรวงยุติธรรม และด้วยความรู้และความสามารถของท่าน จึงได้เป็นผู้พิพากษาตลอดมาจนครบเกษียณอายุราชการ ผมมีความเคารพรักและนับถือท่านอย่างยิ่ง ในฐานะส่วนตัว ผมรักเคารพท่านเสมือนเป็นพี่ชายคนหนึ่ง ผมเรียกท่านว่า "**พี่ขาบ**"

เมื่อคุณขาบโอนไปรับราชการที่กระทรวงยุติธรรมแล้ว ผมก็ระลึกถึงท่านเสมอ แต่ต่างก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่คนละฝ่าย ประกอบทั้ง คุณขาบ รัตนวิจิตร รับราชการเป็นผู้พิพากษาจะต้องไปรับราชการในศาลจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งอยู่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ และเมื่อผมได้โอนจากกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมารับราชการที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา คุณขาบ รัตนวิจิตร ก็รับราชการอยู่ในศาลจังหวัด ผมจึงไม่ใคร่จะได้พบกับ คุณขาบ รัตนวิจิตร นาน ๆ จึงจะได้พบกันสักครั้งในงานฌาปนกิจบ้าง งานมงคลสมรสบ้าง

ผมได้มีโอกาสพบกับ คุณขาบ รัตนวิจิตร เสมอ หลังจากท่านครบเกษียนอายุราชการ เพราะท่านไปรับส่งบุตรสาวที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นประจำ โดยมีบุตรชายเป็นผู้ขับรถ นอกจากนี้ท่านได้ไปทำงานเป็นที่ปรึกษาอยู่ที่สำนักงานเวชประสิทธิ์ทนายความ *(ประมาณ ๒ ปี)* ถนนตะนาว ผมได้ไปเยี่ยมและสนทนากับท่านเสมอ แม้บ้านของท่านที่อยู่คลองประปาสามเสน ผมก็ได้ไปเยี่ยมท่าน และเมื่อผมได้จัดงานฌาปนกิจบิดาของผมที่วัดมกุฎกษัตริยาราม เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๗

คุณขาบ รัตนวิจิตร พร้อมทั้งภริยา ก็ได้กรุณาไปให้เกียรติในงานฌาปนกิจนี้ด้วย

ผมได้ทราบข่าวจากทางหนังสือพิมพ์ หลังจากที่ท่านได้ถึงแก่กรรมแล้ว ๓ วัน และศพตั้งไว้ที่วัดตรีทศเทศ ผมไม่นึกเลยว่าท่านจะต้องถึงแก่กรรมอย่างกระทันหันเช่นนี้ เพราะสุขภาพท่านยังดีอยู่มาก และนึกว่าคงเป็นด้วยโรคภัยคุกคามท่าน ผมได้รับความเศร้าสลดเสียใจอย่างสุดซึ้งเป็นที่สุดอยู่แล้ว ผมจึงโทรศัพท์ไปถามที่บ้านท่าน จึงทราบว่าท่านมิได้เจ็บป่วยแต่ประการใด เหตุที่ท่านต้องถึงแก่กรรม เพราะเดินทางกลับจากไปส่งบุตรชายซึ่งสำเร็จปริญญาทางนิติศาสตร์ และไปดำรงตำแหน่งนายทหารพระธรรมนูญ ประจำศาลทหารบกจังหวัดพิษณุโลก ตอนกลับท่านกลับโดยรถยนต์ เมื่อถึงจังหวัดสิงห์บุรีได้ประสบอุบัติเหตุกับรถบรรทุกสิบล้อ และถึงแก่กรรม ผมยิ่งเสียใจเพิ่มยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ

ย่อมเป็นที่ทราบกันอย่างดีแล้วว่า คุณขาบ รัตนวิจิตร ในระหว่างมีชีวิตอยู่ได้ยึดมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ทั้งในด้านส่วนตัว และได้รับใช้ประเทศชาติในตำแหน่งหน้าที่ราชการ

ตลอดมาจนครบเกษียนอายุ และถึงแก่กรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใดจะหลีกเลี่ยงได้ กล่าวคือ คุณขาบ รัตนวิจิตร ต้องอยู่ภายใต้กฎแห่งกรรมที่ว่า "**เกิด แก่ เจ็บ ตาย**" ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น

ขออำนาจกุศลผลบุญที่ คุณขาบ รัตนวิจิตร ได้บำเพ็ญมาตลอดอายุขัย และกุศลที่บรรดาภริยาและบุตรได้จัดทำในงานพระราชทานเพลิง จงดลบันดาลนำวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณขาบ รัตนวิจิตร ให้ไปสู่คติวิสัยเสวยทิพยสมบัติในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

ภาพถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒

ขณะที่รับราชการ กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรี

จากบนลงล่าง ซ้ายไปขวา

๑. สวนะ ศุภวรรณกิจ ๒. สุนทร รัตนสาขา

๓. จำนง รังสิกุล ๔. ขาบ รัตนวิจิตร

๕. อารี อิทธิเกษม ๖. สุด เชื้อฉลาด

๗. สมัคร อมาตยกุล ๘. กลั่น สุวรรณรัตน์

๙. เชาว์ ชมชัยยา (ถึงแก่กรรม) ๑๐. บุญชู เจนพนัส

๑๑. สุตมัย ศรีสุข

แต่ศิษย์อาจารย์เดียวกัน

คุณขาบ รัตนวิจิตร เป็นศิษย์อาจารย์เดียวกับผมมาตั้งแต่ครั้งเรียนหนังสือที่โรงเรียนพณิชยการวัดแก้วฟ้า

ในปี ๒๔๗๒ รัฐบาลได้ประกาศตั้งโรงเรียนพณิชยการขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่วัดสามพระยา และแต่งตั้งให้ท่านอาจารย์หลวง-สิริวุฒิศาสตร์พิทย *(สิริ แก้วโกเมน)* อาจารย์โรงเรียนพณิชยการวัดแก้วฟ้าไปดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนพณิชยการวัดสามพระยา

คุณขาบและเพื่อน ๆ หลายคน รวมทั้งผมด้วยตระหนักดีว่าโรงเรียนวัดแก้วฟ้าเป็นโรงเรียนพณิชยการเก่าแก่แห่งเดียวของรัฐบาลในเวลานั้น และมีชาวต่างประเทศผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอาจารย์ใหญ่ *(ท่านอาจารย์ A.G. BEAUMONT)* ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนั้น เป็นที่ยอมรับกันในวงราชการและในวงการธุรกิจโดยทั่วไป ว่าเป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการพณิชย์ดี จะสมัครเข้าทำงานที่ไหนก็เข้าได้ง่าย สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนพณิชยการวัดสามพระยารุ่นแรก ๆ ย่อมไม่เป็นการแน่ว่าวงการทั่ว ๆ ไปจะยอมรับนับถือเหมือนผู้สำเร็จจากโรงเรียน

พณิชยการวัดแก้วฟ้าหรือไม่ เพราะเป็นโรงเรียนพณิชยการแห่งใหม่ แต่ด้วยความพอใจในวิธีการสอนและมีความเคารพรักท่านอาจารย์หลวงสิริ ฯ อย่างแท้จริง คุณขาบ ผมและเพื่อน ๆ จึงได้ขอย้ายโรงเรียนตามท่านไป ซึ่งเรียกกันได้ว่าพวกเราเป็นนักเรียนรุ่นแรกของโรงเรียนพณิชยการวัดสามพระยา

หลังจากเรียนจบจากโรงเรียนพณิชยการวัดสามพระยาในปี ๒๔๗๒ นั้นแล้ว ผมไม่ค่อยได้มีโอกาสพบคุณขาบอีก ทั้ง ๆ ที่อยากพบอยู่เสมอ เพราะรู้สึกว่าคุณขาบมีความเป็นผู้หลักผู้ใหญ่และมีนิสัยใจคอเป็นที่น่านับถือ ต่อเมื่อเวลาล่วงเลยมาอีก ๑๒ ปี ผมจึงได้มีโอกาสพบคุณขาบเป็นประจำอีกครั้งหนึ่ง และมิใช่เพียงพบกันเป็นประจำเท่านั้น แถมยังทำงานร่วมกันและอยู่บ้านหลังเดียวกันด้วย

กล่าวคือผลแห่งสงครามอินโดจีน ในปี ๒๔๘๔ รัฐบาลได้เข้าครอบครองเมืองพระตะบองของกัมพูชา เมืองจำปาศักดิ์และเมืองปากลายของลาว โดยเฉพาะเมืองปากลายรัฐบาลได้เปลี่ยนชื่อเป็นจังหวัดลานช้าง ผมได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดลานช้างรุ่นแรก สำหรับผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล *(คุณหลวงพิศลสรนิติ)* ผมไม่รู้จักท่าน

มาก่อน แต่เมื่อทราบว่าผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งจ่าศาลคือคุณขาบแล้วผมดีใจที่สุด

ขณะนั้นน้อยคนนักที่จะรู้จักจังหวัดลานช้าง เพราะเป็นจังหวัดใหม่อยู่ริมแม่น้ำโขงด้านฝั่งไทย มีเขตติดต่อกับจังหวัดเลยและน่าน ซึ่งไกลกรุงเทพ ฯ มาก และการไปมาไม่สะดวก คุณขาบและท่านหัวหน้าศาลเดินทางไปลานช้างก่อนผม ผมจะสอบถามว่าควรไปทางไหนจะสะดวกก็ติดต่อกับท่านหัวหน้าศาลหรือคุณขาบก็ไม่ทัน สอบถามเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม ได้รับแจ้งว่าอาจไปได้ ๓ ทาง ทางหนึ่งไปจังหวัดอุตรดิตถ์ ผ่านเขตจังหวัดน่าน เข้าลานช้าง ซึ่งอาจต้องขึ้นช้างไป เพราะจะต้องผ่านป่าใหญ่ก่อนถึงตัวเมืองลานช้าง ผมไม่ถนัดการเข้าป่าเข้าดงจึงไม่สู้ อีกทางหนึ่งขึ้นรถไฟไปลงที่ลำปางต่อรถยนต์ไปเชียงรายแล้วลงเรือล่องไปตามลำน้ำโขง และอีกทางหนึ่งขึ้นรถ-ไฟไปลงที่อุดรต่อรถยนต์ไปหนองคาย แล้วลงเรือทวนลำน้ำโขงผ่านนครเวียงจันทร์และอำเภอเชียงคานจังหวัดเลยตามลำดับก่อนจึงจะถึงลานช้าง ซึ่งผมคิดว่านั่งเรือตามน้ำน่าจะสะดวกกว่านั่งเรือทวนน้ำ และทราบว่าจากหนองคายถึงลานช้างมีแก่งใหญ่ๆ หลายแห่ง เคยมีเรือล่มจมน้ำกันบ่อยด้วย จึงได้ตัดสินใจเดินทางไปเชียงราย เมื่อต้นเดือนสิงหาคมในปีนั้น เมื่อผมไปถึงเชียงรายแล้ว

ปรากฏว่ามีข้าราชการหลายคนที่ได้รับคำสั่งย้ายให้ไปอยู่จังหวัดลานช้าง ยังหาเรือไปไม่ได้ ผมรออยู่ที่เชียงรายหนึ่งสัปดาห์ก็แล้ว สองสัปดาห์ก็แล้วก็ยังไม่มีเรือไปลานช้าง สัปดาห์ที่สามผ่านไปอีก ก็ยังไม่มีวี่แววว่าเมื่อใดจะมีเรือไปลานช้าง มีคนบอกว่าถ้าจะไปให้ได้จริง ๆ ก็ต้องจ้างแพล่องไป ผมกลัวแพจะแตกเสียก่อนได้พบคุณขาบ ก็เลยตัดสินใจเดินทางย้อนกลับไปลำปางขึ้นรถไฟไปอุดรแล้วจับรถยนต์ไปหนองคาย ผมพักที่หนองคาย ๒—๓ วัน ก็มีเรือไปลานช้างและจริงอย่างที่ลือกัน คือต้องผ่านแก่งที่ผมรู้สึกหวาดเสียวหลายแก่งและต้องค้างคืนในเรือ ๒ คืน จึงถึงลานช้างในต้นเดือนถัดมา

ถึงลานช้าง นอกจากดีใจในความปลอดภัยจากการเดินทางแล้ว ผมดีใจอย่างยิ่งที่ได้พบเพื่อนในแดนไกลเช่นนั้น ยิ่งกว่ากว่านั้นยังได้อยู่บ้านหลังเดียวกับคุณขาบและคุณมัณฑนาภรรยาคุณขาบด้วย โดยท่านหัวหน้าศาลพักอยู่ที่ตัวศาล ส่วนคุณขาบและผมพักรวมกันที่บ้านหลังหนึ่งเป็นบ้านหลังค่อนข้างใหญ่ และสง่างามพอควร อยู่ริมแม่น้ำโขง ทราบว่าเดิมเป็นบ้านของบริษัทอีสท์เอเซียติ๊ก ซึ่งมีกิจการป่าไม้อยู่ที่นั้นก่อนไทยเข้าครอบครอง

ผมเชื่อว่าคุณขาบและคุณมัณฑนาคงดีใจไม่น้อยกว่า ที่ได้พบกัน ประกอบกับทั้งสองท่านมีอัธยาศัยอันดีอยู่แล้วด้วย จึง

ได้กุลีกุจอช่วยเหลือผมเกือบทุกอย่างรวมทั้งเลี้ยงข้าวปลาอาหารหลายมื้อด้วย ผมขณะนั้นตัวคนเดียวก็เลยสบายไป

เมื่ออยู่ที่ลานช้างจนรู้สึกว่ามีความเคยชินกับท้องที่พอสมควรแล้ว ผมจึงได้เดินทางมารับครอบครัวที่กรุงเทพ ฯ ไปอยู่ด้วย ขณะนั้นคุณขาบและคุณมัณฑนายังไม่มีบุตร ส่วนผมมีลูกคนโตแล้ว เวลานั้นมีอายุประมาณ ๓ เดือน คุณขาบและคุณมัณฑนารักและเอ็นดูลูกสาวผมมากถึงกับตั้งชื่อเล่นให้ด้วย ซึ่งยังคงเรียกขานกันอยู่ทุกวันนี้

เพราะเหตุที่คุณขาบกับผมเป็นศิษย์อาจารย์เดียวกัน สนิทสนมกันมาตั้งแต่ยังเป็นนักเรียน และยังมีโอกาสทำงานร่วมกันอยู่บ้านหลังเดียวกัน แถมยังมีลูกผูกความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นด้วยเช่นนี้ จึงทำให้เรารักชอบพอกันมากจริง ๆ และไม่แต่เหตุการณ์จะทำให้เราสนิทสนมแน่นแฟ้นกันเป็นพิเศษเท่านั้น ความเป็นผู้มีน้ำใจอันดีงาม และความเป็นผู้มีคุณธรรมอันสูงของคุณขาบทำให้ผมมีความรักนับถือคุณขาบเหมือนญาติสนิทของผมแท้ ๆ คนหนึ่ง โดยเหตุนี้ เมื่อทราบข่าวว่าคุณขาบประสบอุบัติเหตุ ถึงกับเสียชีวิตลง ผมจึงรู้สึกเศร้าใจอย่างยิ่ง

ผมเชื่อว่าท่านผู้รู้จักคุ้นเคยกับคุณขาบดี คงจะมีความรู้สึกเหมือนผมว่าคุณขาบเป็นผู้มีนิสัยดีจริง ๆ กระทำแต่สิ่งที่ชอบที่ควร

หรือที่เรียกกันว่าประกอบกรรมดีอยู่เสมอ เป็นพุทธศาสนิกชนผู้สนใจและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์อย่างเคร่งครัดในทางโลกทราบว่าคุณขาบไม่ปรารถนาสิ่งใดยิ่งไปกว่าปรารถนาจะเห็นบุตรของตนเป็นคนดีมีการศึกษาสูงและมีอาชีพเป็นหลักเป็นฐานเท่านั้น

บัดนี้อาจกล่าวได้ว่าคงจะเป็นเพราะผลแห่งการประกอบกรรมดีของคุณขาบ จึงปรากฏว่าบุตรของคุณขาบล้วนเป็นผู้มีนิสัย ความประพฤติดี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาและมีงานทำเป็นหลักเป็นฐานกันแล้วทุกคน โดยเฉพาะเมื่อได้ส่งบุตรคนสุดท้องไปรับตำแหน่งหน้าที่ราชการในต่างจังหวัดเสร็จกลับมาแล้ว คุณขาบก็คงเป็นอันหมดห่วงหมดกังวล และเมื่อมีเหตุการณ์อันทำให้คุณขาบต้องจากพวกเราไปในระหว่างเดินทางกลับจากส่งลูกแล้วนั้น ก็ทราบว่าเป็นการจากไปอย่างสงบหรือที่เรียกกันว่าเป็นการจากไปอย่างคนมีบุญ อันแสดงว่าเป็นการจากไปสู่ที่ดีที่ชอบ

ขอผลแห่งการประกอบกรรมดีของคุณขาบในภพนี้จงสนองและดลบรรดาลให้คุณขาบประสบแต่ความเกษมสุขและความสงบอย่างยิ่งในภพใหม่ด้วย.

นาม พูนวัตถุ

คิดถึงคุณขาบ

ผมได้ทราบข่าวมรณะของคุณขาบด้วยความตกใจ รู้สึกสลดใจอย่างยิ่ง เพราะมิได้เคยคิดมาก่อนเลยว่า คุณขาบจะมาด่วนจากไปในเวลาเร็ววันเช่นนี้ โดยปกติคุณขาบเป็นผู้มีอนามัยดีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงอารมย์ดี ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ ไม่มีอาการอย่าใดเลยที่เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าจะป่วยเจ็บ จึงแน่ใจว่าคุณขาบนั้นจะต้องมีอายุยืนยาวอีกนาน เมื่อได้รับข่าวว่าคุณขาบประสบอุปัทวเหตุจากรถยนต์อย่างร้ายแรง ถึงแก่กรรมในเวลาปัจจุบัน จึงรู้สึกเสียใจและเสียดายที่ต้องขาดเพื่อนที่ดีมากไปเสียคนหนึ่ง แม้ความตายเป็นของธรรมดาของวัฏฏสงสารไม่มีผู้ใดจะหลีกเลี่ยงให้พ้นไปได้ก็ตาม แต่เพราะความใกล้ชิดที่มีความสนิทสนมกัน จึงไม่วายที่จะเศร้าสลดเสียใจอยู่นั่นเอง

ผมได้รู้จักกับคุณขาบ เมื่อเข้าเรียนในชั้นเดียวกันในปี ๒๔๗๒ ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียนคุณขาบมีอายุแก่กว่าพวกเรา ทราบว่าก่อนมาเข้าเรียนที่โรงเรียนนี้ได้เสียเวลาไปเรียนวิชาการบินที่ดอนเมืองเสีย ๒—๓ ปี คุณขาบเป็นผู้มีอัธยาศัยดีโอบอ้อมอารีต่อเพื่อนฝูง เป็นที่ชอบพอรักใคร่ของเพื่อนทุกคน

จนได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าชั้น คุณขาบบำเพ็ญตนเสมือนเป็นพี่ที่ดีของพวกเพื่อนรุ่นเดียวกันมาตั้งแต่ต้นจนปัจจุบัน แม้พวกเราต่างแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็ตาม คุณขาบก็สนใจสดับตรับฟังข่าวคราวอยู่เสมอ ใครมีทุกข์ร้อนก็ให้ความอุปการะช่วยเหลือแนะนำในทางที่ชอบที่ควร ไม่เฉพาะแต่เพื่อนนักเรียนรุ่นเดียวกันเท่านั้น ได้เคยทราบจากผู้อื่นก็สรรเสริญในความเอื้อเฟื้อของคุณขาบเสมอ ๆ เช่นกัน คุณขาบนั้นถ้ายิ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้ใดแล้ว จะต้องพยายามหา–โอกาสไปสนทนาปราศัยด้วยเสมอ ถ้าเห็นสมควรก็ให้คำตักเตือนแนะนำ บางทีก็ด้วยวาจา บางทีก็ด้วยลายลักษณ์อักษร เพื่อนในรุ่นเดียวกันได้ปรารภให้ฟังซึ่งตรงกันหลายคน คติข้อเตือนใจที่คุณขาบแนะนำพวกเรานั้น มิใช่จะเพียงกล่าวเตือนแต่ปาก ทำนองเดียวกับแม่ปูเตือนลูกเท่านั้นก็หาไม่ ตัวของคุณขาบเอง ก็ได้ถือปฏิบัติตามคำเตือนนั้นอย่างเคร่งครัดด้วย ทุก ประ การ เพื่อน ๆ ตลอดจนผู้ที่รู้จักคุณขาบดีจะเป็นพยานผมในข้อนี้ได้ คุณขาบจึงสมควรเป็นบุคคลตัวอย่าง สมกับที่จะเป็นที่รักและนับถือของมิตรสหายทั่วไป

โดยเฉพาะที่ได้กับผมเองนั้น ตั้งแต่เราได้รู้จักกันเป็นต้นมา เรามีความรู้สึกตรงกัน เราจึงได้มีความรักใคร่สนิทสนมกัน

มาก และยิ่งบุคคลในครอบครัวของเราทั้งสองต่างก็ชอบพอรักใคร่ไปมาหาสู่กันมิได้ขาดด้วยแล้ว ก็ยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเราทั้งสองมีความกระชับชิดยิ่งขึ้น การใดจะเป็นประโยชน์ ต่างก็อุปการะร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือกันตลอดมา เราพบปะสนทนากันเสมอ มีบางครั้งที่ต้องถูกโยกย้ายไปรับราชการต่างจังหวัดจะมิได้พบกันบ้าง แต่เราก็ได้ส่งข่าวคราวถึงกันมิได้ขาด ในจดหมายของคุณขาบแทบทุกฉบับที่มีไปยังผมนั้นจะต้องแทรกคติเตือนใจไว้เสมอไม่มากก็น้อย มีอยู่ฉบับหนึ่ง ที่มีคติเตือนใจอันเป็นที่ประทับจับใจผมมากที่สุด แม้เวลาล่วงเลยมาเกือบ ๔๕ ปีแล้วก็ตาม ผมยังจดจำคตินั้นได้ ขณะนั้นผมต้องไปรับราชการทหารเมื่อ พ.ศ ๒๔๗๔ ทางราชการสั่งให้ไปประจำอยู่ ณ จังหวัดเชียงใหม่ คุณขาบเองมีอายุเพียง ๒๔—๒๕ ปี เท่านั้น ยังมีความรู้ความสามารถเขียนกลอนสุภาษิตเตือนเพื่อนได้เป็นอย่างดี ไม่แพ้คนที่มีอายุมากที่ดีบางท่าน เพื่อเป็นสักขีในคำกล่าวของผมในตอนต้น และเพื่อเป็นอนุสรณ์ในการที่เพื่อนได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อเพื่อนสมกับที่เป็นเพื่อนแท้ ผมจึงขอนำคติคำเตือนที่ยังท่องจำได้ มาลงพิมพ์ไว้ ณ ที่นี้ด้วย ดังนี้

"ข. รัตนวิจิตร คิดถึงเพื่อน
หยิบกระดาษปากกามิช้าเชือน
ลิขิตเหมือนคำกลอนอักษรไทย
คุณเสริฐ เพื่อนผมคงชมเปาะ
ว่าไพเราะเชิงกวีศรีสมัย
ถึงไม่เก่งเชี่ยวชาญอ่านเข้าใจ
ชาวเชียงใหม่ก็คงรู้กระทู้ความ
ถามโดยตรงมีจำนงที่ไหนบ้าง
คนข้างหลังคิดถึงมากจึงอยากถาม
พบกุหลาบดอกดีสีงามงาม
จนลืมทราบเนตรน้องขวัญรองเมือง*
อ้อ ขอโทษอย่าโกรธว่าเรียมเราะ
ผมลองเคาะสะกิดดูอยากรู้เรื่อง
คุณคงไม่ใจร้ายระคายเคือง
มุ่งปลดเปลื้องราชกิจด้วยกิจการ
อันสตรีมีดื่นภิภพหล้า
ล้วนโสภาน่ารักสมัครสมาน
หากเลือกดีจะได้ศรีวิมลมาลย์

---

*ตอนนั้น ระมัด ภรรยาผมเดี๋ยวนี้ยังอยู่ที่บ้านรองเมือง

เป็นคู่ทุกข์คู่งานสราญใจ
คุณเป็นหนุ่มกระชุ่มกระชวยสวยเช่นนี้
เหล่าอนงค์นารีหนีไปไหน
คงสมมาตย์ดั่งจิตที่คิดไว้
เกิดเป็นชายก็ต้องมีสตรีครอง
แต่เดี๋ยวนี้คุณยังมีราชกิจ
จงใฝ่คิดรักตัวอย่างมัวหมอง
รัก ปัทมะสุคนธ์ กมลปอง
ให้เกียรติก้องเด่นชื่อคนลือชา
ให้สมกับที่เป็นชายนายทหาร
ของพระผู้ผ่านภิภพจบเวหา
ในหนึ่งปีให้มีดีอยู่อัตรา
ทวยเทพาอารักษ์พิทักษ์คุณ
ใช่ผมสอนเพียงเตือนดอกเพื่อนรัก
คำไหนหนักหยาบช้าอย่าเฉียวฉุน
ผมหรือพยายามเขียนเพียรลงทุน
โปรดการุณชมหน่อยค่อยคลายใจ

ก่อนจะจบอักขระฉบับนี้
เตือนอีกทีเรื่องเงินทองของเก็บได้
ตามที่คุณเจรจาสัญญาไว้
โปรดอย่าได้คลายจิตที่คิดมั่น
เราเป็นหนุ่มหนุ่มแต่กายลายเราแก่
อาจรู้แง่การทุจริตทางบิดผัน
ยึดความดีหนีความชั่วอย่าพัวพัน
ใครทั้งนั้นย่อมนิยมชมเชยเรา
อย่าเหิมเห่อทะเยอทะยานการจับจ่าย
จะซ้ำร้ายหมดเงินทองต้องยืมเขา
เมืองเชียงใหม่นั้นมิใช่ภูมิลำเนา
มีบุคคลหลายเหล่าโปรดพึงจำ
เป็นทหารท่านว่าสโมสร
หนุ่มมักจรติดบ่วงล่วงถลำ
ทำอะไรตริตรึกนึกก่อนทำ
สมาคมอาจนำทั้งสองทาง
หากผลดีก็จงมีมานะต่อ
หากชั่วก็จงหลีกปลีกตัวห่าง

อย่าให้ตึงอย่าให้หย่อนผ่อนสายกลาง
หลบเป็นปีกหลีกเป็นหางอย่างสกุณา
อันเชียงใหม่ใหม่ของเราเขาไม่ใหม่
ทำสิ่งใดโปรดระลึกนึกก่อนหนา
รู้อะไรก็ไม่สู้ รู้วิชา
รู้รักษาตวรอดเป็นยอดดี
ขอจดหมายฉบับนี้ที่ผมเขียน
ด้วยความเพียรเพื่อมิตรประเสริฐศรี
จงสดับรับไว้ด้วยไมตรี
ขาบ *ลาที ไว้คุยกันวันใหม่เอย."*

นอกจากที่ยกมากล่าวนี้ ยังมีกรณีอื่นอีกมากหลายที่คุณขาบได้บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อผมและครอบครัวถ้าจะ นำ มา กล่าวด้วย ก็จะมากเกินไป ผมจึงคิดว่าผมนั้นมีลาภอันประเสริฐที่ได้คุณขาบเป็นเพื่อน เพราะคุณขาบได้ปฏิบัติต่อผมสมเป็นเพื่อนเก่าทุกประการเช่น

๑. เป็นผู้ให้ความอุปการะ

๒. เป็นผู้ร่วมทุกข์กับร่วมสุข

๓. เป็นผู้แนะนำเป็นประโยชน์ และ

๔. เป็นผู้มีความรักใคร่ซื่อสัตย์ต่อผม

ด้วยความดีที่คุณขาบได้บำเพ็ญมา ทั้งกับตัวผมเองและเพื่อน ๆ ตลอดจนผู้อื่น อันเป็นความดีที่คุณขาบได้กระทำและสร้างสมไว้จนตลอดชีวิต ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณขาบย่อมจะสิงสถิตย์มั่นในสัมปรภพแห่งความสงบชั่วนิรันดร.

ประเสริฐ บํ้หมะสุคนธ์

นี่เป็น "กรรม" หรือไฉน ?

พระพุทธองค์ทรงกล่าวย้ำพร่ำสอนอยู่เสมอ ๆ ตลอดพุทธสมัยปรากฏอยู่ในพระธรรมคำสอนว่า "สัตว์ทั้งหลายเป็นเจ้าของกรรม มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย มีกรรมเป็นที่ไป ผู้ใดทำกรรมอย่างใดไว้ ชั่วก็ตาม ดีก็ตาม ย่อมได้รับผลของกรรมนั้น"

"**กรรม**" จึงเป็นหลักสำคัญในพุทธศาสนา เป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบในวันตรัสรู้ นอกเหนือไปจากกฎเกณฑ์ของลัทธิและคำสอนเรื่องกรรมของพวกนิครนถ์ในศาสนาพราหมณ์และลัทธิเชนที่สอนกันอยู่แล้วทั้งหมดในขณะนั้นอย่างขาวกับดำทีเดียว แม้ว่าบางลัทธิจะดูคล้ายกัน แต่ก็ไม่เหมือนกันกับกรรมตามคำสอนของพระพุทธองค์

พุทธศาสนาไม่ปฏิเสธกรรมเก่า ที่ว่าคนเราจะได้รับทุกข์หรือสุขในปัจจุบันนั้นก็โดยอาศัยกรรมเก่าในอดีตที่ได้ทำไว้ไปเสียทั้งหมด แต่ปฏิเสธในการที่จะปล่อยมือปล่อยเท้าไม่ทำอะไรปล่อยให้กรรมเก่าคอยดลบันดาลหรือให้ผลอยู่อย่างเดียว เพราะถือว่าทำไปก็ไม่มีประโยชน์ สู้ปล่อยให้เป็นไปตามดวงไม่ได้สบาย

กว่าคนเราจะมาแก้ไขอะไรไม่ได้นั้น เป็นว่าจะต้องทำกรรมในปัจจุบันด้วยธรรมฉันทะ ด้วยมานะพากเพียรไม่คำนึงถึงอดีต. กรรมในอีกลัทธิหนึ่งซึ่งสอนกันในขณะนั้นว่า ทุกข์สุขของคนเรานั้นย่อมเป็นไปตามเทวบัญชาหรือว่าเป็นไปตามความเมตตาของพระผู้เป็นเจ้า คนเราไม่อาจจะแก้ไขอะไรได้ยิ่งไปกว่าพรหมลิขิต. หรือมิฉะนั้นก็ต้องอ้อนวอนขอพรจากท่าน. แต่พุทธศาสนานั้นกลับสอนให้ทำตนของตนเป็นพระเจ้าเสียเอง, ด้วยการกระทำกรรมในปัจจุบันให้ถูกให้ชอบทั้งกายวาจาและใจ. อีกลัทธิหนึ่งก็สอนว่าทุกสิ่งย่อมเป็นไปโดยเหตุบังเอิญหรือประจวบเหมาะเท่านั้นไม่ต้องไปทำอะไรมัน ถึงทำไปถ้าไม่เหมาะก็ไม่ได้ผล.

สรุปแล้วการสอนธรรมและเชื่อกรรมในขณะนั้น เป็นการสอนที่อยู่บนพื้นฐานของการยึดถือตัวตนหนึ่ง แบ่งชั้นวรรณะหนึ่ง และไม่ทำอะไรปล่อยให้กรรมเก่าก็ดี พระผู้เป็นเจ้าก็ดีเหตุบังเอิญก็ดี เป็นผู้ที่วินิจฉัยชีวิตและโชคชะตาของคนเราหนึ่ง แต่พระพุทธเจ้าได้ปฏิวัติคำสอนเหล่านั้นเสียใหม่ด้วยการสอนให้เชื่อเรื่องกรรม อันเกิดจากตัณหา อุปาทาน ซึ่งประกอบด้วยความไม่รู้หรืออวิชชาว่านั่นแหละคือตัวพระผู้เป็นเจ้า หรือพระผู้สร้าง ที่สร้างตัวเราหรือสัตว์ทั้งหลายขึ้นมาจากกรรมในอดีต แต่ก็มิให้ติดในอดีตกรรมจนเกินไป เพราะไม่มีประโยชน์อะไร, แก้ไขไม่ได้

ควรทำกรรมในปัจจุบัน ทั้งที่เป็น กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ให้ดีที่สุด, ให้หลุดพ้นจากตัณหาอุปาทานด้วยการรู้เท่าทันธรรมชาติโดยปราศจากกิเลศ. กรรมในพระพุทธศาสนานั้นไม่มีเหตุบังเอิญ เป็นไปตามเจตนา, อาศัยมโนกรรมคือใจเป็นเหตุใหญ่. กรรมในพระพุทธศาสนานั้นถือว่าผลทั้งหลายย่อมเกิดขึ้นได้ โดยอาศัยเหตุปัจจัยและสิ่งแวดล้อมเป็นมูลฐานและหล่อเลี้ยง. กรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญตั้งแต่เริ่มเกิดจนกระทั่งตาย และยังเป็นเชื้อเหลือไปเกิดใหม่อีกเป็นวัฏฏสงสารไม่สิ้นสุด เป็นหลักเหตุผลที่เกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์

หลักพระพุทธศาสนาในเรื่องกรรมนี้จึงเป็นวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยและนำสมัยอยู่เสมอ เป็นปรัชญาที่ยิ่งกว่าอภิปรัชญา เป็นหลักความจริงที่ยิ่งกว่าความจริงอันปรากฏอยู่ในอริยสัจจ์สี่ที่พระ-พุทธองค์ทรงตรัสรู้และทรงสั่งสอนให้หมั่นศึกษาค้นคว้าทดลองปฏิบัติ เพื่อให้พบความจริงเรื่องกรรมนี้ตามแนวทางแห่งพระอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์แปด ส่วนใครจะเชื่อว่ากรรมสำคัญหรือไม่อย่างไรนั้น ไม่สำคัญต่อตัวของกรรมเอง เพราะถึงอย่างไรๆ มันก็ทรงความจริงอยู่ในตัวตามธรรมชาติของมันอยู่แล้ว.

ส่วนคำที่ว่า "**หมดเวรหมดกรรม**" หรือ "**เป็นกรรมของเขา**" หรือ "**กรรมตามทัน**" ที่ชอบพูดกันตามประสาชาว

บ้านนั้น เรามักเก็บเอาตัวผลของมันเท่านั้นมาพูด ส่วนตัวจริงของมันนั้นเรามิได้ค่อยคำนึงพูดถึงหรือศึกษาติดตามดูกัน ซึ่งที่ถูกนั้นเมื่อเป็นเรื่องของกรรมแล้วมันก็ต้องเป็นทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต. รวมทั้ง กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม. เป็นทั้งตัวเหตุ (กิเลศ) และตัวผล (วิบาก) ด้วยจึงจะถูกต้อง นี่เป็นทัศนะของข้าพเจ้าเท่าที่ได้ใส่ใจในการศึกษา "**กฎแห่งกรรม**"

คุณขาบ เป็นทั้งเพื่อนร่วมชั้นเรียนหนังสือกันมากับข้าพเจ้าตั้งแต่ชั้นประโยคมัธยมพณิชยการ วัดสามพระยา ปีที่ ๑. จนจบหลักสูตร, ร่วมเล่นกีฬาและกรีฑากันตั้งแต่อยู่โรงเรียน,ร่วมเรียนกฎหมายกันตั้งแต่เป็น โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม, โอนไปขึ้นกับจุฬาลงกรณ์และมาจบลงเมื่อโอนกลับมาอยู่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นข้าราชการกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรีมาด้วยกัน ร่วมกันตั้งคณะทศมิตร์และสำนักงานหอกฎหมายขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ ด้วยทุนคนละ ๕ บาทต่อหุ้น จนเกือบจะพูดได้เต็มปากว่า **ถ้าไม่มีคุณขาบ คงไม่มีหอกฎหมายเกิดขึ้น** แม้ว่าภายหลังได้แยกทางไปรับราชการทางตุลาการเสียเป็นเวลาหลายปี และได้ถอนตัวออกจากหอกฎหมาย ไปเพื่อมิให้ขัดต่ออุดมคติของตัวที่ว่ามามั่วสุมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับสำนักงานทนายความแล้วก็ดี ในทางส่วนตัว

และครอบครัวเราก็สนิทชิดชอบกันเสมอต้นเสมอ ปลายตลอดมา แม้ว่าในการแต่งงานของคุณขาบเอง ซึ่งแต่งทีหลังเพื่อน ข้าพเจ้าและ คุณสิงโต ปานอุทัย คุณประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์ เพื่อนร่วมหอกฎหมาย ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมเรียนกฎหมาย และร่วมโรงเรียนเดิมต่างก็ได้กุลีกุจอเป็นเจ้าภาพให้. คุณสิงโตนั้นถึงกับให้พรเป็นกลอนสดคำขวัญ ในคืนวันนั้นอย่างยืดยาว เมื่อน้องสาวภรรยาจะแต่งงาน ก็ได้ขอให้ข้าพเจ้าช่วยจัดงานให้ที่บ้าน เมื่อเพื่อนตุลาการในจังหวัดประสงค์จะให้เป็นเจ้าภาพสู่ขอ และแต่งงาน ก็ได้ขอร้องให้ข้าพเจ้าช่วยจัดการเป็นธุระแทนเพราะผู้ใหญ่เจ้าสาวเขาอยู่กรุงเทพฯ เราชอบมอนิ่งวอร์คเช้าๆ ในวันหยุดงานกันมาตั้งแต่ยังหนุ่ม ๆ โดยเดินกันได้ไกล ๆ ถึงมหาวิทยาลัยเกษตร์ *(ปัจจุบัน)* บ้าง ดอนเมืองบ้าง ปากน้ำบ้าง แล้วก็นั่งรถยนตร์รางหรือรถไฟกลับ แต่เมื่อครบเกษียรอายุแล้ว คุณขาบก็ยังเดินตอนเช้าคนเดียวเที่ยวไปเยี่ยมตามบ้านเพื่อน ๆ อยู่เสมอ.

ปฏิปทาของคุณขาบในเรื่องกรรมที่ปฏิบัติต่อเพื่อนฝูงทุกคน ปฏิบัติในฐานะหัวหน้าครอบครัว และในหน้าที่การงานนั้น ไม่มีใครสงสัยเลยว่ากรรมดีที่คุณขาบได้ทำไว้ทำให้ชีวิตครอบครัวก็ดี ชีวิตการงานก็ดี ชีวิตในสังคมและเพื่อนฝูงก็ดีมีความเจริญและให้ผลจริง เพราะทุกคนรักและนับถือคุณขาบอย่างจริงใจ ไม่ว่าเพื่อน

ฝูงผู้บังคับบัญชาหรือว่าพี่เมียน้องเมีย ยิ่งลูก ๆ ด้วยแล้วยิ่งเป็นพ่อพระที่สุด สำหรับข้าพเจ้าเองนั้นได้ให้ความรักความไว้วางใจแก่คุณขาบเป็นพิเศษ ตลอดเวลากว่า ๓ เดือนที่ข้าพเจ้าเดินทางไปประชุมที่รัสเซียและยุโรปตะวันออก แวะเยี่ยมบุตรที่เยอรมันและท่องเที่ยวในยุโรปอยู่นั้น ข้าพเจ้ามอบทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งหอกฎหมายและกำจรก่อสร้างให้แก่คุณขาบช่วยดูแล แม้การสั่งจ่ายเงินในระหว่างนั้นเป็นเงินแสนเงินล้านก็ได้ จัดการแทน ข้าพเจ้าเราคบกันด้วยคุณธรรมไม่มีวัตถุเงินทอง แม้คุณธรรมจะไม่มีรูปร่างให้เห็นหรือลูบคลำได้ แต่มันก็แสดงออกและจารึกฝังแน่นอยู่ในดวงใจซึ่งกันและกันอย่างมั่นคงมิรู้ลืม

แต่ข่าวการตายของคุณขาบโดยปัจจุบันทันด่วนที่ข้าพเจ้าได้ทราบนี่สิ กระเทือนขวัญและเกือบทำลายความเชื่อมั่นในเรื่องกฎแห่งกรรมตามที่พระพุทธศาสนาสอนไว้ดังกล่าวข้างต้นลง จนกระทั่งต่อมาได้ทราบรายละเอียดของเหตุที่อุบัติขึ้น จากบุตรชายคนโตที่ได้ร่วมนั่งมาในรถและไปอยู่ที่โรงพยาบาลจังหวัดสิงห์บุรีด้วยกันกระทั่งวาระสุดท้ายแห่งลมหายใจของคุณพ่อว่า คุณขาบมิได้มีอาการกระวนกระวายหรือแสดงอาการ เจ็บปวดทรมาน อันใดให้ปรากฏ ไม่ได้แสดงว่าโกรธเคืองผู้ที่ทำให้ตนต้องเจ็บปวดได้รับกรรมเช่นนั้นแต่อย่างใด ไม่แสดงอาการห่วงใยใด ๆ ทั้งสิ้นนอกไป

จากออกปากบอกกับลูกชายคนโตว่า "เราพี่น้องช่วยดูแม่เขาด้วยนะ" แล้วก็จากไปอย่างสงบ อย่างผู้ไปดี. นั่นแหละข้าพเจ้าจึงได้สติเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมขึ้นมาได้อีกครั้ง และตั้งใจอย่างยิ่งว่าจะตั้งหน้าศึกษาและปฏิบัติเรื่องนี้ต่อไป เพื่ออุทิศส่วนกุศลที่จะพึงค้นคว้าได้ให้แก่เพื่อนที่รัก คุณขาบผู้จากไปก่อน.

คุณขาบจากครอบครัวบุตรภรรยาไปอย่างกระทันหัน ไม่มีมรดกอันใดในทางวัตถุทิ้งไว้ให้ในเบื้องหลัง ยังแต่ความเศร้าโศกวิปโยคอย่างใหญ่หลวงทิ้งไว้ให้แทนก็จริง แต่มรดกทางคุณธรรมหรือความดีอันล้ำเลิศที่ปฏิบัติต่อหน้าที่การงาน ต่อเพื่อนฝูงทั่วไปและในครอบครัวนั้น ภรรยาและบุตรธิดาจะพึงได้รับไว้และกินใช้ไม่หมดไปตลอดชีวิต จะสิงสถิตย์อยู่ในดวงใจของเพื่อนฝูงทุกคน และกรรมที่คุณขาบ ได้ทำไว้ดีแล้วตลอดเวลาเมื่อมีชีวิตอยู่คงจะเกิดเป็นนิมิตรดี ทั้งที่เป็นกรรมนิมิตรและคตินิมิตร บันดาลให้เกิดปฏิสนธิจิตเป็นชนกกรรมนำส่งให้คุณ ขาบ มีความสุข ในชีวิตใหม่ในทุกภพทุกชาติ สมดังความปรารถนาของพวกเราทุกคน ตามผลแห่งกรรมที่คุณขาบได้ทำไว้ดีจนกว่าจะถึงที่สุดแห่งนิพพานนั้นแน่นอน.

จากเพื่อนผู้บูชากรรมที่ทำไว้ดีแล้วของคุณขาบ

มนู ยูประพัฒน์

อาลัยรัก "พ่อ"

เป็นการยากยิ่งที่จะเขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรว่าพวกเราซึ่งประกอบไปด้วยคุณแม่ พี่นุ้ย นิดี้ และน้องเอียด มีความรู้สึกอย่างไรในการสูญเสียคุณพ่อไปในครั้งนี้ ถึงแม้ว่าคุณพ่อจะเคยเขียนกลอนไว้เมื่อเดือนมกราคม ปี ๒๕๐๖ ว่า

อันว่าตายหมายถึงซึ่งขันธ์แยก
ใช่ของแปลกที่ปวงสัตว์ขจัดหนี
เกิดกับตายเท่ากันนั้นพอดี
วิญญาณมีหมุนเวียนเปลี่ยนเรื่อยไป

แต่พวกเราก็ไม่อยากให้วันนั้นมาถึงเร็วเช่นนี้ เพราะมันเร็วเกินไป ครอบครัวของคนเราอยู่กันมาด้วยความผาสุขและร่มรื่นตลอดมา คุณพ่อคือฉัตรแก้วของครอบครัว ท่านเคยเอาใจใส่ดูแลความทุกข์ความสุขของลูก ๆ อยู่เสมอ ตั้งแต่เรากำเนิดเกิดมาจนถึงทุกวันนี้ พวกเราไม่เคยได้ยินคุณพ่อคุณแม่ทะเลาะกันเลย ท่านรักกันอย่างมาก จนยากยิ่งที่จะมีใครเสมอเหมือนเช่นท่านไม่มีแล้ว คุณพ่อท่านรักและห่วงใยคุณแม่มากเพราะคุณแม่ท่านสุขภาพไม่

ค่อยสมบูรณ์ ท่านเป็นโรคหัวใจมาตั้งแต่เด็ก ๆ ถึงกระนั้นท่านก็ออกไปต่างจังหวัดกับคุณพ่อทุกหนทุกแห่ง ตั้งแต่ท่านแต่งงานกันมาเมื่อปี ๒๔๘๔ ท่านไม่เคยจากกันเลย ตลอดระยะเวลาเกือบ ๔๐ ปีที่ท่านอยู่ด้วยกัน ท่านทุกข์และสุขมาด้วยกันความผูกพันที่ท่านมีต่อกันจึงใหญ่หลวงยิ่งนัก พวกลูก ๆ เคยถามคุณพ่อว่าทำไมท่านจึงรักคุณแม่มากนัก คุณพ่อท่านตอบว่า แม่คือนางแก้วของพ่อคนเดียว และท่านยังร้องเพลงซึ่งแต่งโดย น.ม.ส.ให้พวกเราฟัง *(ท่านเคยเขียนบทความเรื่อง ผัว ๆ เมีย ๆ ลงในหนังสือ ชลบุรีอนุสรณ์ และใช้บทเพลงนี้เป็นส่วนประกอบด้วย)* เนื้อเพลงมีดังนี้ คือ

เธอมีฉัน ฉันมีเธอ เสมอแก้ว
มีกันแล้ว ชื่นชีวิต อยู่ชิดหน้า
ฉันมีเธอ เธอมีฉัน มั่นอุรา
ดินและฟ้า แม้จะหัก มิยักกลัว
ไม่มีข้าว ไม่มีแกง แล้งอาหาร
ไม่มีบ้าน ที่จะพัก ไม่หนักหัว
มีกันเอง มีเพลงร้อง พอครองตัว
ชายเป็นผัว หญิงเป็นเมีย ไม่เพลียใจ

ถึงเดือนตก ดาวจะดับ ไปลับฟ้า
ใครจะบ้า ใครจะดี อยู่ที่ไหน
ฉันมีเธอ เธอมีฉัน มั่นหทัย
ใครเป็นใคร เพราะอะไร ช่างใครเอย.

ซึ่งทำให้พวกลูก ๆ ซาบซึ้งใจในความรักของท่านมาก ในระยะ ๒–๓ ปีที่ผ่านมานี้ กิจวัตรประจำวันของท่านทั้งสองก็คือ การตื่นนอนก่อนตี ๕ แล้วออกไป Morning Walk รอบ ๆ อาคารสงเคราะห์ เดินเลียบริมคลองประปา คุยกันถึงเรื่องอนาคตของลูก ๆ และความตาย คุณพ่อคุณแม่คุยกันบ่อยที่สุดก็คือใครจะตายก่อนตายหลัง ซึ่งพวกลูก ๆ เคยทักท้วงท่านว่าไม่ชอบฟัง แต่ท่านก็บอกว่าสิ่งนี้คือความจริง ทุกคนต้องตายแต่จะตายเร็วหรือช้าเท่านั้น และคุณพ่อท่านเคยปรารภอยู่เสมอว่า คนเราไม่สามารถเลือกที่ตายได้ และเราก็ไม่ทราบวันตายของตนเอง ท่านจึงทำแต่กรรมดีมาโดยตลอดและเป็นผู้ที่อยู่ในความไม่ประมาทเสมอมา คุณพ่อท่านมีสุขภาพแข็งแรงมากท่านไม่เคยเจ็บไข้ ไม่เคยนอนที่โรงพยาบาลเลยสักหนเดียว ท่านเป็นผู้เปี่ยมไปด้วยธรรมะท่านไม่ทานเหล้าหรือสูบบุหรี่ ใครจะแกล้งกล่าวร้ายหรืออิจฉาริษยาท่าน ท่านก็ไม่ผูกใจเจ็บ ท่านมีแต่แผ่เมตตาให้แก่เขาเหล่านั้นเพราะท่านคิดว่า *(คุณพ่อท่านแต่งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๐๗)*

ความอิจฉาริษยาคือยาพิษ

คอยตามติดชั่วร้ายมหาศาล

บังเกิดผลดลให้คนใจพาล

เที่ยวระรานข่มเหงมิเกรงกลัว

ท่านจึงสอนให้ลูก ๆ ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธองค์เนื่องจาก

ใครก่อกรรมทำเป็นเช่นใดไว้

ก็ย่อมได้พบผลดลสนอง

จะหลีกลี้หนีกรรมผิดทำนอง

กรรมจักต้องตามผจญทุกคนไป.

คุณพ่อท่านพยายามที่จะรวมกลุ่มเพื่อน ๆ สมัยเด็ก ๆ ของท่าน ซึ่งเกษียณอายุกันแล้วเป็นส่วนใหญ่มาพบปะสังสรรค์กัน โดยทานอาหารทุกวันรับบำนาญที่ "**ศรแดง**" และทุก ๆ ๓ เดือน ก็เลี้ยงพระกันทั้งวัด ณ วัดต่าง ๆ เช่น วัดราชาธิวาส วัดราชผาติการาม วัดสระเกศ และวัดโสมนัส เป็นต้น ซึ่งท่านจะเป็นผู้ไปนิมนต์พระที่วัด และเขียนไปรษณีย์บัตรส่งไปให้เพื่อน ๆ ทราบ การกระทำเช่นนี้เท่ากับเป็นการสังสรรค์ระหว่างครอบครัว ซึ่งรักนับถือกันเสมือนญาติ เนื่องจากท่านทราบว่า

เมื่อเป็นมิตรชิดชอบตอบสนอง
โดยธรรมครองใจมั่นไม่หวั่นไหว
ต่างตอบด้วยไมตรีด้วยดีไป
ผลย่อมได้ดลสุขทุกเวลา.

และ

อันว่าบารมีที่สร้างสม
จะชื่นชมส่งให้หลายสถาน
สุขด้วยทรัพย์ศักดิ์ศรีบริวาร
จิตต์เบิกบานมีพลานามัย.

(คุณพ่อแต่งเมื่อ มกราคม ๒๕๐๗)

คุณพ่อท่านเป็นคนขยันมาก กิจวัตรอีกอย่างหนึ่งก็คือ การจดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ลงในไดอารี่ ซึ่งเป็นสมบัติอันล้ำค่ายิ่งที่พวกเราได้รับมีมากกว่า ๓๐ เล่ม ท่านเขียนบันทึกตั้งแต่หนุ่มจนกระทั่งถึงวันเสาร์ที่ ๑๗ พฤษาคม ๒๕๑๘ ข้อความสุดท้ายที่ท่านเขียนก็คือ *ฟลอริดา—ราชเทวี (ชุมนุมรุ่น ธบ. ๒๔๘๑)* ลูกเอียด — เดินทางไปรับราชการอัยการช่วยศาลทหาร จังหวัดพิษณุโลก—รถยนต์ พ่อ—แม่ เดินทางรถไฟ และในไดอารี่เล่ม

หนึ่งท่านเขียนกลอนถึงลูก ๆ เมื่อวันพุธที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๗ ว่า

ลูกน้อยกลอยใจทั้งสาม
คนพี่ผิวงามผ่องใส
สีคล้ำสมชายอาชาไนย
คนน้องไปเป็นสตรี
ผิวขาวราวแหม่มแช่มช้อย
เรียบร้อย กิริยามารศรี
พ่อ—แม่ชื่นชมยินดี
จากพี่ถึงน้องต้องกัน
สุดท้องบุรุษผุดผาด
สมชาติชายไทยใฝ่ฝัน
ชอบศิลปดินเล่นเคล้นปั้น
ทั้งขยันหมั่นเพียรเรียนดี
คงสำเร็จสมหวังดังใจ
กอร์ปกิจสิ่งใดถ้วนถี่
พ่อแม่เมตตาปราณี
เป็นที่มิ่งขวัญกันเอย.

คุณพ่อท่านรักลูก ๆ มาก เมื่อครั้งที่ท่านรับราชการอยู่ต่างจังหวัด พวกลูก ๆ เรียนหนังสืออยู่กรุงเทพ ฯ ท่านเขียนจดหมายมาถึงลูก ๆ ทุกอาทิตย์ และในจดหมายท่านก็มักจะมีโคลง กลอนสอนใจลูก ๆ เสมอ เช่น

ความเอ๋ยความรู้ ต้องสู้พากเพียรเรียนหา
พึ่งเขาเขาหมิ่นนินทา เกิดมามือเท้าเรามี
สุจริตคิดหาอาชีพ เร่งรีบค้นคว้าอย่าหนี
รักสัจจ์สงวนศักดิ์ภักดี กอร์ปกิจกรณีเป็นศรีเอย.

ลูกเอ๋ยลูกเอียด เคร่งเครียดหมั่นฝึกศึกษา
ตื่นเช้าเฝ้าท่องตำรา เสาะหาด้วยใจใฝ่รัก
ความหวังข้างหน้ามาถึง ดังหนึ่งเสร็จง่ายไม่หนัก
ผลดีย่อมมีพร้อมพรัก สมศักดิ์ตระกูลเพิ่มพูนเอย.

พวกเราสามคนมีความภูมิใจเกิดมาเป็นลูกคุณพ่อคุณแม่ ถึงแม้ครอบครัวเราจะไม่ร่ำรวย แต่เราก็มีความสุขมาก มีความสุขชนิดที่คนอื่นอยากมีอย่างเราบ้าง คุณพ่อคุณแม่เป็นผู้กำหนดว่าพวกเราควรเรียนอะไร พี่นุ้ยอยากเรียนตำรวจแต่คุณแม่ต้องการให้เรียนนิติศาสตร์ พี่นุ้ยก็จบนิติ ฯ นิดเป็นผู้หญิงคุณพ่อคุณแม่ว่าควร

รู้เกี่ยวกับการคลัง เศรษฐกิจ เพราะจะได้ไปใช้กับชีวิตประจำวันและการครองเรือน ตี๋ก็เลยจบเศรษฐศาสตร์ ส่วนเอียดน้องสุดท้อง คุณพ่อตั้งความหวังจะให้เป็นตัวแทนของคุณพ่อ น้องเอียดจึงจบนิติ ฯ และเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๖ พฤษภาคม คุณพ่อก็ดีใจมากเพราะเอียดได้เนติ ฯ ภาคแรกแล้ว ท่านคิดว่าอีก ๒–๓ ปี ถ้าน้องเอียดมีความพยายามมาก ๆ ก็อาจได้เป็นตุลาการ และน้องเอียดย้ายไปต่างจังหวัด คุณพ่อคุณแม่ท่านก็ไปด้วย คุณพ่อท่านรักน้องเอียดมาก ทุก ๆ เย็นน้องเอียดกลับจากมหาวิทยาลัยจะต้องมาเล่นหมากรุกกับคุณพ่อทุก ๆ วัน จนเป็นที่ทราบกันในหมู่ญาติพี่น้อง และไม่ว่าคุณพ่อจะไปงานใดน้องเอียดจะต้องเป็นคนขับรถให้ทุกครั้งและทุก ๆ เช้าและเย็นก่อนไปและกลับจากทำงานพอไปกราบคุณพ่อคุณแม่ท่านก็จะต้องหอมแก้มน้องเอียดทุกทีไป จนครั้งสุดท้ายก่อนกลับจากพิษณุโลกคุณพ่อก็กอดและหอมแก้มน้องเอียดและพูดว่า "อาทิตย์หน้าพ่อจะมาเยี่ยมเอียดและจะมาอยู่ด้วยสัก ๒–๓ วัน พ่อเป็นห่วงบ้านที่กรุงเทพ ฯ และพ่อต้องไปงานศพ ๒–๓ รายด้วย" *(คุณพ่อไม่เคยขาดถ้าใครมาเชิญไปงานแต่งงาน งานศพและงานร่วมรุ่น)* น้องเอียดยังพูดว่า "คุณพ่อจะทิ้งเอียดไปจริง ๆ หรือนี่ อยู่ก่อนซิครับ เอียดจะพาไปเที่ยวน้ำตก แล้วคุณพ่อค่อยกลับพร้อมคุณแม่และพี่ตี๋" แต่คุณพ่อท่าน

ว่าไว้โอกาสหน้า แล้วท่านก็กลับพร้อมพี่นุ้ย ตอนแรกพี่นุ้ยก็กะจะอยู่ที่พิษณุโลกสัก ๒—๓ วัน และจะกลับรถไฟพร้อม ๆ กัน แต่คุณพ่อท่านเห็นรถว่างและตอนมาท่านก็มารถไฟ ท่านเลยกลับรถยนต์ ท่านนั่งข้างหลังคนขับกับพี่นุ้ย ข้างหน้ามีเด็กผู้ชายที่บ้านนั่งคู่ไปกับคนขับ ตี๊ก็ได้แต่เอากระติกใส่น้ำแข็ง เตรียมผลไม้และขนมให้ท่านไปทานระหว่างทางเท่านั้น นั่นเป็นสิ่งสุดท้ายที่ตี๊ทำให้พ่อ ตอนเกิดอุบัติเหตุนั้นเป็นเวลาประมาณ ๑๗.๐๐ น. ของวันอาทิตย์ที่ ๑๘ เหตุเกิดที่สิงห์บุรี พี่นุ้ยก็รีบพาคุณพ่อไปโรงพยาบาลสิงห์บุรี แต่เนื่องจากวันหยุดและไม่ใช่เวลาราชการ จึงมีแต่เพียงหมอเวรเพียงคนเดียว และคุณพ่อในขั้นต้นท่านก็มีสติเป็นอย่างดี ท่านบอกกับคนที่ไปดูอาการท่านว่าเป็นกรรมของท่านเอง ท่านทำไว้เมื่อชาติปางก่อนท่านจึงประสบในชาตินี้ และท่านอโหสิให้แก่ผู้ที่ทำท่านเป็นเช่นนี้ พอใกล้รุ่งเช้าอาการของท่านเริ่มทรุด ท่านหายใจไม่ออก หมอก็ช่วยปั๊มหัวใจให้ แต่เนื่องจากขาดแพทย์ผู้เชี่ยวชาญและเครื่องมืออันทันสมัย จึงไม่สามารถจะช่วยชีวิตของคุณพ่อได้ ท่านรู้สึกตัวตลอดเวลา คำสุดท้ายที่พูดกับพี่นุ้ยก็คือ "ให้ลูก ๆ ดูแม่ให้ดี ๆ สุขภาพแม่ก็ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องรักแม่ให้มาก ๆ เอาใจใส่แม่ให้มาก ๆ แทนพ่อด้วย" แล้วท่านก็สิ้นไปอย่างสงบเมื่อเวลาประมาณ ๗.๐๐ น. ของวันจันทร์

ที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๑๘ วันจันทร์เป็นวันที่ท่านรักมากเพราะ คุณพ่อและคุณแม่เกิดวันจันทร์เหมือนกัน

ลูกนุ้ย ลูกตี๋ และ ลูกเอียด ขอให้สัญญากับคุณพ่อว่าเรา จะดูแลคุณแม่เป็นอย่างดี พวกลูก ๆ ทุกคนรักคุณแม่มาก ลูก ๆ ทราบดีว่าคุณพ่อในขณะนี้คอยอยู่ใกล้ ๆ คุณแม่และพวกเราตลอด เวลา เพราะทุกครั้งที่ฝันถึงคุณพ่อ ก็จะเห็นแต่เรา พ่อ แม่ ลูก คุยกันทานอาหารว่างด้วยกันที่สนามอย่างมีความสุข พวกเราสูญ สิ้นแล้วซึ่งร่มโพธิ์แก้ว คุณพ่อท่านจากไปสู่โลกที่มีแต่ความสงบ คุณแม่ ลูกนุ้ย ลูกตี๋ และลูกเอียด ขอตั้งจิตอธิษฐานให้ท่านจงไป สู่สุคติในสรวงสวรรค์เพราะตลอดชีวิตของท่าน ท่านทำแต่ กรรมดีมาโดยตลอด พวกเราจะพยายามทำกรรมดีอย่างคุณพ่อ เพื่อว่าเราจะได้ไปพบกันในวันหนึ่งข้างหน้านี้ ซึ่งทุก ๆ คนจะต้อง ไปสู่จุดนั้นไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ และถ้าเราจะไปเกิดในภพใหม่ก็ ขอให้ได้เป็น พ่อ แม่ ลูก กันทุก ๆ ภพด้วยเทอญ.

แม่ปุ๊ ลูกนุ้ย ลูกนิตี๋ และ ลูกเอียด

กลัวเวร

ท. เลียงพิบูลย์

เรื่องสั้นที่ข้าพเจ้าเขียนขึ้นในวันปีใหม่ คงจะทำให้ท่านเกิดความคิดขึ้นได้บ้าง

เรื่องนี้ได้เคยฟังมาจากท่านผู้ใหญ่ จึงได้เรียบเรียงขึ้น แม้จะเป็นนิทานก็น่าคิดมาก ถ้าจะพิจารณาก็จะมีความจริงแฝงอยู่บ้าง

มีครอบครัวหนึ่งอยู่กัน ๓ ชีวิต พ่อเป็นชายชรานอนป่วยรับทุกข์ทรมานอยู่ด้วยวิบากกรรม ป่วยเจ็บซูบผอมจนหนังหุ้มกระดูก หายก็ไม่หาย ตายก็ไม่ตายจนเสียงแหบแห้ง บุตรชายคนเดียวของชายชรารู้สึกรำคาญ เบื่อการพยาบาลแรมปี

วันหนึ่งจึงเรียกลูกชายซึ่งมีอายุกำลังจะเข้าวัยรุ่นมากระซิบว่า “อ้ายหนูคืนนี้เองกับพ่อ

ช่วยกันเอาปู่ของเอ็งใส่กระบุงใบใหญ่ยกไปที่สะพานท่าน้ำนะ"

ลูกชายก็ไม่ถามอะไรพูดอะไรกับพ่อ เพียงแต่รับคำ

ครั้นตอนกลางคืนยามดึกลูกชายกับพ่อก็ช่วยกันยกร่างชายชราผู้เป็นปู่ของเด็กลงในกระบุง แล้วพ่อลูกก็ช่วยกันยกมาตั้งที่ปลายสะพานท่าน้ำ พอพักหายเหนื่อยแล้ว พ่อก็บอกกับลูกชายว่า "อ้ายหนูเรามาช่วยกันยกกระบุงโยนปู่ทิ้งลงน้ำเถิด แล้วเราจะได้รีบกลับบ้านกัน"

ลูกชายได้ยินเช่นนั้นก็พูดท้วงขึ้นว่า "เดี๋ยวก่อน ฉันว่าเอาแต่ตัวปู่ทิ้งลงน้ำ เก็บกระบุงเอาไว้ไม่ดีกว่าหรือพ่อ ?"

ผู้เป็นพ่อสงสัยจึงถามว่า "เอ็งจะเอากระบุงไว้ทำไมอีกวะอ้ายหนู"

ลูกชายตอบอย่างซื่อ ๆ ว่า เอาไว้เมื่อเวลาพ่อแก่ เจ็บไข้เหมือนปู่ ฉันก็ไม่ต้องหากระบุงใหม่ มาใส่พ่ออีก"

ผู้เป็นพ่อได้ฟังลูกชายพูดเช่นนั้นก็สะดุ้งกลับได้สติขึ้นมาทันทีจึงรีบสั่งลูกชายเสียงเหมือนจะร้องไห้ว่า "อ้ายหนูเอ็งกับพ่อช่วยกันเอาปู่กลับบ้านเถิดลูก"

ลูกชายทำท่าสงสัยจึงถามว่า "ทำไมพ่อจึงเปลี่ยนใจเร็วนักไม่โยนปู่ลงน้ำหรือพ่อ ?

ผู้เป็นพ่อตอบเสียงอ่อยๆ แกมสะอื้นเหมือนรู้สึกผิดชอบชั่วดีขึ้นมาว่า "เวรกรรมมันจะตามสนองซิลูก"

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า เราจะทำกรรมใด เราก็จะได้รับผลตอบแทนอย่างนั้นหนีไม่พ้น ในหลักของ "**กฎแห่งกรรม**" เราจะทำอะไรกับใครก็ให้คิดเสียก่อน.

สวัสดี

หนี้บาป

ท. เลียงพิบูลย์

เมื่อหลายปีที่ผ่านมาแล้วจำไว้ว่าเช้าวันนั้นฝนตกหนัก เริ่มตกเมื่อย่ำรุ่ง ถึงเวลาสายฝนก็ไม่มีท่าทางว่าจะหยุดตก รู้สึกวิตกกังวลว่าได้นัดกับท่านผู้หนึ่งในที่ทำงานมีกิจการงานสำคัญจำเป็นแต่ดินฟ้าอากาศวิปริต ฝนตกแทบลืมหูลืมตาไม่ขึ้น น้ำฝนนองเจิ่งสนามหญ้าและถนน

ข้าพเจ้าจำเป็นต้องเอารถออกจากบ้านเพื่อไปที่ทำงานตามที่นัดไว้ รถออกจากปากซอยฝนก็ซาหยุดลง แต่รถติดกันเป็นแถวขยับเขยื้อนไม่ได้ จะถอยหลังกลับก็ไม่ได้ ความวิตกกังวลร้อนใจก็เกิดขึ้น ก็นึกรู้ว่าเรานี่กำลังเกิด

ทุกข์ขึ้นทางใจ พิจารณาดูว่าเราจะมีความกังวลใจเพียงใด เหตุการณ์เฉพาะหน้าเราก็ไม่สามารถจะแก้ไขอะไรได้ มีความวิตกทุกข์กังวลใจก็เท่านั้นไม่ทำอะไรให้ดีขึ้น ควรวางใจเป็นกลาง ๆ เห็นแล้วว่าเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับทุกคนที่อยู่ในเขตกรุง ถือหลักอุเบกขาแล้วจิตใจก็หายกังวลวิตกทุกข์ร้อนทางใจไปได้ นึกอยู่ในใจว่าทุกข์ใจเดือดร้อนกังวลก็ยังมีธรรมะพอจะแก้ไขทางใจได้โดยปฏิบัติตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าสามารถทำให้จิตใจกลับเป็นปกติ

เมื่อยกข้อมือขึ้นมองดูนาฬิกาก็เห็นเลยเวลานัดไปนานแล้วใจก็ปกติ ไม่กระวนกระวายวิตกกังวลทุกข์ร้อนทำจิตอยู่ในอุเบกขาเพราะเหตุสุดวิสัย หันไปดูข้างถนนทางเดินริมชายคาตึกในกันสาดพอกันละอองฝนได้บ้าง เห็นผู้คนเดินทางไปมาด้วยใบหน้าอันเศร้าสุมความทุกข์อยู่ในใจด้วยกันไม่ว่าหญิงชาย รู้สึกต่างก็ไม่มีความสบายใจ เห็นแต่หน้าเคร่งเครียด เช้าวันนั้นไม่พบคนที่มีความยิ้มแย้มบนใบหน้าทั้งคนข้างถนนและคนขับรถบนถนนเลย

คนขับรถบางคนปากก็บ่นพึมพัมคล้ายจะด่าดินฟ้าอากาศ หน้านิ่วคิ้วขมวดสีหน้าแสดงความรำคาญใจกระสับกระส่าย ท่าทางหงุดหงิดด้วยกันเป็นส่วนมาก

เมื่อข้าพเจ้ามองเข้าไปข้างทางก็เห็นชายชราอายุมากกำลังหาบกระจาดผลไม้ ในหาบข้างหนึ่งมีผลไม้ส้มโอและมะละกอสี่ห้าผล อีกข้างหนึ่งมีกล้วยน้ำว้าและกล้วยหอมไม่กี่หวี และผลไม้อื่นก็มีไม่มากนัก ดูแล้วไม่มีค่าเท่าไหร่ มองเห็นแล้วก็อดปลงอนิจจังและคิดสงสารเวทนาไม่ได้ คำนวณอายุชายชรามากแล้ว เพราะเนื้อหนังเหี่ยวย่น ลูกตาหรี่เล็ก เดินหาบตุบ๊ดตุเป๋ทรงตัวไม่ค่อยตรง ทำให้ข้าพเจ้าคิดว่าทำไมหนอชายชราผู้มีอายุสูงเช่นนี้แล้วยังต้องมาทรมานกายหาบผลไม้ที่มีค่าไม่มากนักมาเร่ขาย ไม่มีญาติพี่น้องลูกหลานที่จะเลี้ยงดูหรืออย่างไร ความสมเพชเวทนาก็เกิดขึ้น ชายชราผู้นี้แม้สังขารจะร่วงโรยแทบจะไม่มีกำลังแล้ว แต่ก็ยังมีความอดทนน่ายกย่องควรแก่การสงสาร ซึ่งแกไม่ยอมขอทานกิน

เกิดนึกอยากจะสัมภาษณ์ชายชราผู้นี้ยิ่งนัก ข้าพเจ้าจับตามองกิริยาท่าทางที่เดินหาบผลไม้อย่างกระย่องกระแย่ง เห็นแกหยุดวางหาบไว้ข้างหน้าตัวเองขึ้นไปนั่งขอบทางเข้าออกของตึกซึ่งเพิ่งก่อสร้างยังไม่ทันเสร็จเรียบร้อย มีอาการเหนื่อยอ่อนใจสายตาเหม่อมองดูพื้นถนนทางเท้าที่มีคนเดินผ่านไปมาอย่างคนที่หมดความหมายคล้ายจะมีชีวิตอยู่เพื่อผ่านไปวันหนึ่งๆเท่านั้นหมดอาลัยในชีวิตทั้งปัจจุบันไม่มีอนาคต

ข้าพเจ้าเปิดประตูรถออกมาเมื่อรถยังติดไม่เขยื้อนที่ สั่งให้คนรถนำรถไปที่ปั๊มน้ำมันเติมน้ำมันให้เต็มถัง แล้วข้าพเจ้าจะเดินไปที่ปั๊มน้ำมันเอง สั่งแล้วข้าพเจ้าก็เดินตรงไปที่ชายชรานั่งพัก พลางทำเป็นหยิบมะละกอขึ้นมาดีดแก้เก้อ พลางถามแกว่า "ลุงมะละกอนี่ลูกละเท่าไหร่" ชายชราเงยหน้าขึ้นมามองดูข้าพเจ้าอย่างเชื่องช้าพลางพูดเสียงสั่น ๆ ว่า "คุณจะเอาผมคิดสามบาทก็แล้วกัน"

ข้าพเจ้าไม่พูดอะไรมาก นึกแต่ในใจว่าเราก็ทำบุญอย่างอื่นมามากแล้ว วันนี้เราจะลองทำบุญกับคนแก่น่าสงสารผู้นี้ซึ่งคงจะได้เห็นผลโดยตรง คิดแล้วจึงล้วงกระเป๋าหยิบธนบัตรใบละร้อยขึ้นมายื่นให้แกหนึ่งใบ

เมื่อชายชรามองเห็นธนบัตรใบละร้อยก็ชะงักซึ่งกำลังจะยื่นมือออกมารับ พลางพูดอย่างน่าสงสารว่า "ใบละร้อยผมไม่มีปัญญาทอนหรอกคุณ วันนี้ยังขายอะไรไม่ได้เลย ฝนตกแต่เช้า"

ข้าพเจ้าบอกว่า "เอาไปหมดทั้งร้อยไม่ต้องทอนหรอกลุง" ชายชราจ้องมองดูข้าพเจ้าอย่างงง ๆ คล้ายจะถามว่า นี่พูดเล่นหรือพูดจริง ข้าพเจ้าย้ำว่า "ผมให้ลุงทั้งร้อยนี่แหละ" ส่วนมะละกอข้าพเจ้าหยิบวางไว้ในกระจาดอย่างเดิม เพราะไม่ต้องการสิ่งตอบแทน

ข้าพเจ้ามองดูใบหน้าชายชราแต่ก็ไม่ทราบว่าแกจะยิ้มหรือร้องไห้ เพราะรอยหน้าอันเหี่ยวย่นดูไม่ออก เห็นแต่แกยกมือขึ้นจบเมื่อรับธนบัตรจากมือข้าพเจ้าไป และแกพึมพำอะไรอีกข้าพเจ้าก็ได้ยินไม่ค่อยถนัด คิดว่าคงเป็นคำให้ศีลให้พร รู้สึกสีหน้าจะอิ่มเอิบขึ้นมาบ้าง อย่างน้อยเงินร้อยก็คงทำให้แกมีความหวังในชีวิต แม้จะไม่มากนักคงใช้ช่วยจ่ายไปได้หลายวัน แล้วข้าพเจ้าก็เริ่มถามว่า

"ทำไมลุงต้องมาหาบของขายให้ลำบาก ควรอยู่กับบ้านนั่งนอน บั้นปลายของชีวิตควรหาทางพึ่งเทศน์ศึกษาศีลธรรมทำจิตให้สงบทำใจให้สบาย มันควรจะเป็นเวลาพักผ่อนในบั้นปลายของชีวิตแล้วทำไมลูกหลานของลุงไม่มีหรือจึงปล่อยให้ลุงลำบากเช่นนี้ มีอายุแล้วไม่น่าจะมาหาบของขายให้ได้รับความลำบากเมื่อเหนื่อยมากก็จะเป็นลมกลางทาง รถยนต์ก็วิ่งกันขวักไขว่ไปมาดีไม่ดีเวลาข้ามถนนจะถูกรถชนเป็นอะไรไปลูกหลานทางบ้านก็คงไม่รู้"

ชายชราถอนหายใจเศร้าสลดให้เห็นชัดคล้ายจะน้อยใจตัวเอง แล้วพูดเสียงสะอื้นในลำคอว่า "มันเป็นเวรกรรมของผมที่สร้างขึ้นเองในชาตินี้ครับ เมื่อผมรู้ตัวว่าสร้างกรรมทำบาปไว้บัดนี้กรรมนั้นก็ได้ตามมาสนองเข้าแล้ว เมื่อผมรู้มันก็สายเกินไป

แล้วหมดทางแก้ไขต้องปล่อยไปตามบุญตามกรรม ชีวิตจึงอยู่ในสภาพที่คุณได้เห็นเช่นนี้ ก็เพราะผมต้องใช้หนี้กรรมจะตายก็ไม่ตาย จะอยู่ไปก็ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจ ทุกวันนี้ผมรู้ตัวว่าอยู่ได้เพราะเป็นหนี้กรรมที่ทำไว้ในชาตินี้"

ชายชราพูดแล้วก็รู้สึกเหมือนจะชอกช้ำทางจิตใจต้องสะอื้นตื้นตันอัดทุกข์ ข้าพเจ้ามองดูดวงตาและกิริยาอันน่าสงสารของชายชราที่สำนึกถึงความผิดของตัวเอง เข้าใจว่าคำถามถูกจุดชีวิตที่ต้องรับความยากลำบาก ทำให้ข้าพเจ้าอยากทราบว่าเบื้องหลังชีวิตของชายชราผู้นี้มากขึ้น คิดว่าคงจะเป็นประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังจะได้ศึกษา จึงพูดปลอบแกว่า

"เรื่องอะไรครั้งอดีตที่ผ่านไปแล้วลุงจะทำดีหรือทำชั่วก็อย่าเอามาน้อยใจตัวเองให้เกิดความเศร้าใจเลย เพราะมันผ่านเลยไปแล้วถึงอย่างใดความผิดพลาดในชีวิตอดีตเป็นบทเรียนเพื่อสอนลูกหลานต่อไป ชี้ทางให้เด็กรุ่นหลังจะได้ไม่เดินทางผิด เป็นตัวอย่างให้เห็นคุณเห็นโทษ คงจะเป็นประโยชน์ให้คนรุ่นหลังหลีกความชั่วปฏิบัติแต่ความดี ถ้าเด็กผู้นั้นไม่หลงชั่วจนติดสันดานเสียก่อน ถ้าไม่เป็นการรบกวนลุงจนเกินไปขอให้ลุงช่วยเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตให้ผมรู้ไว้บ้าง เพื่อเป็นตัวอย่างที่เป็นประโยชน์คนรุ่นหลังต่อไป"

ชายชรามองดูหน้าข้าพเจ้าและมีท่าทางล่อกแล่กลุกลน คงไม่เคยนึกว่าจะมีคนมาถามถึงชีวิตเรื่องส่วนตัวมาก่อน จึงไม่รู้ว่าจะขึ้นต้นอย่างไรดี

ข้าพเจ้าจึงพูดนำให้กำลังใจแกว่า "ลุงเล่าเพียงย่อ ๆ เหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมาถึงปัจจุบันนี้" ชายชราถอนหายใจแล้วก็พูดขึ้นว่า "ผมเองก็ไม่นึกว่าจะมีคนเอาใจใส่คนจน ๆ อย่างผมมาขอให้เล่าเรื่องส่วนตัวให้ฟัง อยากทราบว่าคุณเป็นคนหนังสือ-พิมพ์หรือจึงอยากรู้เรื่องของคนแก่ ๆ ที่ไม่มีค่าไม่มีประโยชน์อะไรเอาเรื่องไปทำไม"

ข้าพเจ้าบอกว่า "ผมไม่ใช่นักหนังสือพิมพ์หรอกครับลุง และก็ไม่ได้เอาเรื่องไปหาเงินเพื่อส่วนตัว จะพูดให้ถูกก็ว่าผมเป็นคนชอบบันทึกความจริงที่เกิดขึ้นแล้วเพื่อเป็นตัวอย่างเกิดประโยชน์แก่คนรุ่นหลังจะไม่เดินทางผิดต่อไป เป็นตัวอย่างชีวิตจริงที่ควรศึกษาควรรู้ไว้"

ชายชราถอนหายใจอย่างใช้ความคิดแล้วพูดออกมาว่า "เมื่อสมัยผมเป็นเด็ก รู้สึกว่าเป็นเด็กที่เกเรไม่เอาถ่านไม่เคยนึกถึงหัวอกของแม่ที่มีลูกชั่ว ประพฤติตนเป็นคนพาลไม่ชอบเรียนหนังสือ ชอบคบเพื่อนมีนิสัยคล้าย ๆ กัน แม้แม่จะสั่งสอนอย่างไรก็ไม่จดจำใส่ใจเอาแต่เที่ยวเตร่คบเพื่อนชั่วหาความสนุกสนาน

ไปตามอารมณ์ บ้านเราอยู่ในสวน แม่เป็นคนขยัน พ่อของผมตายตั้งแต่ผมยังเล็ก แม่เป็นชาวสวนหาเลี้ยงผมมาด้วยความรักและทนุถนอม แม้จะแก่นแม้จะดื้ออย่างใดแม่ก็ไม่เคยเฆี่ยนตีผมเลย ได้แต่สั่งสอนดุด่าด้วยปากกลัวลูกจะด้านไม้เรียว เมื่อผมเข้าเรียนหนังสือตามวัดเพียงอ่านออกเขียนได้ก็ประพฤติตัวเป็นหัวโจกในโรงเรียน ถูกครูเฆี่ยนทำโทษ ผมก็หนีไม่ยอมไปโรงเรียนอีก เพราะอยู่บ้านแม่ตามใจจนเคยตัว พอผมโตขึ้นก็หัดเป็นนักเลงเหล้า เคราะห์ดีผมไม่ได้สูบฝิ่นกินกัญชา ในสวนของเรามีมะพร้าว หมาก และกล้วยมากกว่าผลไม้อื่น ๆ ตามปกติก็พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้องได้อย่างสบายไม่ขัดสน เพราะแม่เป็นคนขยัน แม่ทำน้ำตาลมะพร้าว บางครั้งก็ทำน้ำตาลสดใส่กระบอกออกไปขายตลาด บางครั้งหน้าผลไม้ก็เก็บผลไม้ มีมะม่วง มะปราง ละมุด เงาะ มังคุด ในสวนไปขาย แม่เป็นคนหาเวลาว่างไม่ได้ กลางคืนก็เอาทางก้านใบมะพร้าวมาเหลาเป็นไม้กวาดทางมะพร้าว และเช้าก็เก็บใบตองพับหาบไปขายส่งที่ตลาดให้เขาเอาไปห่อของขนมต่างๆ และทำกระทงใส่ของ เมื่ออยู่บ้านก็เอาต้นกล้วยที่ออกเครือเมื่อกล้วยสุกแล้วตัดมาทำเป็นเชือกกล้วยขายส่งตามร้านในตลาดสำหรับผูกมัดของขายต่อไป

แต่ผมเป็นลูกไม่เอาถ่าน บางครั้งก็ช่วยแม่บ้างเพราะเสียไม่ได้ แต่ไปเที่ยวเสเพลเสียแหละมาก เมื่อแม่ได้เงินในการขายของมาเท่าไหร่ ผมก็มักจะไปเคี่ยวเข็ญเอาเงินจากแม่ มีเท่าไหร่พยายามรีดจากแม่หมด ไม่เคยคิดว่าแม่ต้องลำบากเหน็ดเหนื่อยต้องหาบของขายวันยังค่ำ จะช้ำใจเพียงไร มีลูกไม่เอาถ่านแล้วยังมาขู่เข็ญเอาแต่เงิน ไม่เคยช่วยแม่ทำมาหากินเป็นชิ้นเป็นอันเลย ปล่อยให้แม่ทำงานคนเดียว ผมคบแต่เพื่อนชั่วพากันไปเป็นนักเลงเบี้ยโบก ทอดเต๋าซี้โง้วลัก พอโตขึ้นก็เข้าเล่นถั่วโปตามโรงบ่อนที่ผูกจากหลวง ถ้าได้มาก็เลี้ยงเพื่อน พอเสียมาก็มารีดเงินจากแม่ เวลานั้นไม่เคยนึกว่าแม่ต้องทำงานหนักด้วยแรงเพื่อหาเงินใช้จ่ายเลี้ยงลูก ความรักลูกทำให้แม่ก้มหน้าก้มตาอดทนหาเงินให้ลูกใช้ ไม่ได้นึกถึงตัวจะลำบากเพียงใด

ต่อมาแม่คิดว่าถ้าหาคู่ให้ลูกชายเมื่อมีลูกมีเมียแล้วคงจะ-กลับตัวกลับใจเป็นคนดีได้ แต่แม่ก็ผิดหวังเพราะพอผมมีลูกคนเดียวก็เบื่อบ้าน กลับไปมั่วสุมสำมะเลเทเมากับเพื่อนชั่ว ๆ จนเมียผมทนอยู่ไม่ได้ตรอมใจตาย ทิ้งลูกชายไว้ให้แม่ผมผู้เป็นย่าเลี้ยง ผมยิ่งเล่นการพนันถั่วโปตามโรงบ่อนจนต้องขายสวนที่เป็นสมบัติที่มีอยู่จนหมดสิ้นเพราะผมริเป็นนักเลงการพนันจนถึงความหายนะ ผมเองก็ยังไม่รู้สึกตัว ยังหลงใหลการพนันจนไม่มีอะไร

เหลือเป็นสมบัติต่อไป จนแม่ผมตรอมใจตายลง ผมก็ชักจะรู้สึกตัวก็สายเกินไป แม่ก็ตายไปแล้ว แม่ผมหมดเวรหมดกรรมไปแล้ว

เมื่อแม่ตายแล้วก็ไม่มีใครเอาใจใส่ ผมเพิ่งจะรู้ตัวว่าในโลกนี้คนที่รักเราจริงเห็นจะมีแต่แม่คนเดียวเท่านั้นที่รักเรามากที่สุด แม้ลูกจะชั่วช้าเลวทรามมากเพียงใดแม่ก็ยังรักลูก และเสียสละทนความลำบากได้ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก

เมื่อชายชราพูดมาได้ถึงเพียงนี้ก็น้ำตาไหล เพราะย้อนนึกถึงความหลังอดีตเมื่อครั้งแม่ยังมีชีวิตได้รับความขมขื่นคงจะชอกช้ำใจมากที่ต้องทวนความรู้สึกมาให้ข้าพเจ้าฟังเป็นเรื่องเศร้าที่สุดในชีวิตของแก

เมื่อปล่อยให้ชายชราคร่ำครวญถึงชีวิตหลังที่ได้ผ่านมาอย่างน่าสงสาร ครู่หนึ่งจึงถามว่า "บัดนี้ลุงอยู่กับใครทำไมจึงต้องมาลำบากหาบของขายเมื่อวัยชราเช่นนี้"

ชายชราเงยหน้าที่หล่อด้วยน้ำตามองหน้าข้าพเจ้าแล้วหลบลงต่ำพูดอย่างเสียงแหบ ๆ แกมสะอื้นว่า "นี่แหละครับผมว่ากรรมมันตามทัน ผมไม่อยากมีชีวิตอยู่เพื่อทรมานร่างกายและจิตใจ อยากจะตายไปเสียให้พ้นเวรพ้นกรรม แต่มันก็ไม่ตายสักทีเพราะมันยังใช้หนี้เวรกรรมในโลกมนุษย์ไม่หมด ทั้งผมก็ไม่แน่ใจว่า เมื่อตายไปแล้วจะต้องใช้หนี้กรรมหนักยิ่งกว่าในโลกมนุษย์

เพียงไร ผมนึกแล้วยังหวาดกลัวสะดุ้งอยู่ทุกคืน เพราะใจสังหรณ์ว่าเมื่อตายแล้วคงลงนรกแน่เพราะผมทำกรรมกับแม่ไว้มาก”

เมื่อผมมีชีวิตอยู่ผลกรรมยังตามสนองเพียงนี้ หากตายไปแล้วจะต้องทุกข์ทรมานสักแค่ไหนผมมารู้ตัวเมื่อแม่ผมตายไปแล้ว ผมต้องทำมาหาเลี้ยงตัวเองและลูกชายคนเดียวที่กำพร้าแม่ ทำให้ผมเพิ่งจะรู้สึกความรักของแม่ที่มีต่อลูก เมื่อผมยังเป็นลูกไม่เคยรู้สึกถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูกมากน้อยเพียงใดแต่แล้วเจ้าลูกชายของผมมันก็สรวมวิญญาณเหมือนผมผู้เป็นพ่อเมื่อเวลาวัยรุ่น มันเป็นกรรมตามสนองผมแล้วเพราะมันไม่ยอมทำมาหากิน ต้องให้ผมเลี้ยงตลอดมา ผมเองก็ไม่มีความรู้อื่นก็เอาอย่างแม่ผมเมื่อยังมีชีวิตหาบผลไม้ขาย ผมไม่มีวิชาก็ต้องใช้แรงเช่นเดียวกัน เจ้าลูกชายมันก็คอยรีดไถผมคล้ายกับผมเคยทำกับแม่ผม จะทอดทิ้งมันก็ไม่ได้มันเป็นลูก ซ้ำมันติดยาเสพย์ติดต้องเสียเพราะเพื่อนชั่ว เวลามันไม่มีเงินซื้อยาเสพย์ติดก็เหมือนคนบ้า เหมือนคนละคน จะทอดทิ้งมันก็สงสารเพราะเป็นลูก ชั่วดีตัดมันไม่ขาด นึกว่าเราใช้หนี้กรรม

ผมยังมีบุญอยู่บ้าง เพราะยังมีคนใจบุญเมตตาสงสารเห็นผมแก่แล้วยังหาบผลไม้ขาย คนใจบุญก็ช่วยกันซื้อโดยถูกแพงไม่ต่อราคา บางบ้านบอกว่าอยากจะช่วยคนแก่ให้ผมไปรับเงินได้ที่บ้านให้เป็นรายเดือน ๆ ละ ๕๐ บาท ให้ด้วยความสงสาร

เมืองไทยเรายังมีคนใจมีความเมตตาปรานีอีกมาก มีผู้ให้ความช่วยเหลือ ให้ความกรุณาคนแก่ ๆ เช่นผมเสมอ วันนี้ผมได้รับความกรุณาจากคุณร้อยบาท แกพูดพลางยกมือขึ้นพนมเหนือหัวปากก็กล่าวคำให้พร น้ำตาแกไหลพลางพูดเสียงสั่น ๆ ว่า "ผมกลัวตาย ผมรู้ว่าผมจะต้องตกนรกแน่ ๆ เพราะผมสร้างบาปสร้างกรรมกับแม่ไว้มาก"

ชายชราทำท่าหวาดกลัวเห็นแล้วก็สงสารไม่ค่อยเคยเห็นคนแก่ร้องไห้และคนแก่ที่กลัวตายได้แสดงออกมาให้เห็นท่วงทีกิริยาและทางสีหน้าที่เหี่ยวย่น ข้าพเจ้าพิจารณาดูแล้วก็เศร้าสลดใจจึงพูดว่า "ลุงเมื่อรู้ตัวว่าผิดแล้วคดกลับใจมีความอดทนทุกข์ยากทรมานเช่นนี้ก็นับว่าดีแล้ว ผมคิดว่าลองทำสมาธิทำใจให้สงบหยุดการคิดฟุ้งซ่านหวาดกลัวเวรกรรม เพราะเกิดมาแล้วจะต้องตายด้วยกันทุกคน ความกลัวความกล้าทำดีทำชั่วอยู่ที่จิตใจของเราเอง ทำใจให้สงบอย่าคิดฟุ้งซ่านเดือดกังวลตัดมันออกจากความรู้สึกจิตจะเกิดสมาธิแล้วแผ่ส่วนบุญกุศลไปให้พ่อให้แม่ อย่างน้อยหนักก็จะต้องเป็นเบาเมื่อเราได้เจริญภาวนา ปฏิบัติในศีลสมาธิเกิดปัญญาก็จะเกิดกุศล หากกรรมเบาก็จะหลุดพ้นไปได้ ทุกอย่างอยู่ที่ใจของเราเองอย่าเอาอะไรที่ผ่านมาแล้วเป็นสิ่งไม่ดีมาคิด ทำให้เราเศร้าสลดไม่สบายใจเปล่า ๆ ปัจจุบันหัดทำความดีที่สุดเท่าที่

เราจะทำได้ เรียนรู้ถึงแก่นแท้ของความตายแล้วเราก็ไม่กลัวตาย คนที่ไม่กลัวตายก็คือคนที่ไม่ตาย อย่าคิดอะไรหลอกตัวเอง"

ชายชรามองดูหน้าข้าพเจ้าแล้วพูดว่า "ผมแก่แล้วใจมันอ่อนแอทำไม่ไหวหรอกครับ หาเลี้ยงท้องเลี้ยงลูกยังไม่พอ ไม่มีจิตใจที่จะปฏิบัติอย่างคุณว่า คงไม่เป็นผล"

ข้าพเจ้าบอกว่า "ยังไม่ทันลองปฏิบัติใจลุงก็ท้อแท้เสียก่อน ความแก่ไม่เป็นอุปสรรคในการทำความดีสร้างกุศลในทางปฏิบัติ เราต้องทำจิตใจให้เข้มแข็งอย่าท้อแท้อ่อนแอมีความอดทน แม้ร่างกายเราจะอยู่ในวัยชรา แต่จิตใจเราเข้มแข็ง ลองพยายามปฏิบัติดูซิครับ คงจะมีแต่ผลดีไม่มากก็น้อย"

เห็นชายชราค่อยสนใจคล้อยตามที่แนะนำ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกเบาใจเมื่อได้สนทนาสัมภาษณ์มานานพอสมควรแล้วก็ลาชายชราผู้น่าสงสาร ผู้รู้สึกตัวได้ทำบาปก่อกรรมแก่แม่บังเกิดเกล้าของตัวไว้มาก ต้องมาชดใช้หนี้ผลแห่งกรรม กลับถูกลูกชายก่อกรรมแก่ตัวเช่นเดียวกันที่เคยทำแก่แม่ตนมาก่อน เป็นกงเกวียนกำเกวียน เวรนี้คงจะสืบต่อไปไม่มีสิ้นสุด

เรื่องหลักของ "**กฎแห่งกรรม**" ในโลกมนุษย์นี้เป็นสิ่งลี้ลับที่ไม่สามารถหยิบยกขึ้นมาพิสูจน์ได้ ข้าพเจ้าก็ไม่แน่ใจว่าที่แนะนำจะผิดหรือถูก

วันนั้นตอนเย็น เมื่อข้าพเจ้ากลับถึงบ้านแล้วก็คิดถึงเรื่องราวของชายชราที่พบเห็นตอนเช้าให้เกิดความสงสารและเศร้าใจเสียดายที่แกใช้เวลาแห่งชีวิตไปในทางผิด เมื่อเรามีชีวิตอยู่ในโลกเราควรจะใช้ไปในทางดีแผ่เมตตาธรรมสร้างกรรมทำดีเมื่อจากโลกนี้ไปแล้วจะได้ไปสู่สุคติ ฉนั้น เวลาเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในชีวิต ผ่านไปแล้วจะมีทรัพย์สินเงินทองมหาศาลเพียงใด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียกร้องเวลาคืนมาไม่ได้ เพราะเวลาไม่คอยเรา จงใช้เวลาปัจจุบันให้เกิดประโยชน์ดีที่สุด ผู้ที่ใช้ชีวิตสร้างแต่กรรมทำชั่วมาแต่เดิมจงหันจิตใจมาสร้างกรรมทำดีต่อไปแล้วพิจารณาถึงชีวิตให้รู้ถึงผลกรรมดีกรรมชั่วจะตามสนอง จงใช้สติให้เกิดปัญญาอย่าเมามัวเห็นแก่ตัว หลงไหลความชั่วว่าเป็นความดี เวลาจะพาชีวิตเราสั้นลงทุกวัน ที่สุดก็หนีความแก่ชราเพราะสังขารทรุดโทรมเสื่อมลงทุก ๆ เวลาที่ผ่าน วันหนึ่งจะถึงกาลเวลาจะต้องเจ็บป่วยถึงจุดดับของชีวิต ซึ่งมนุษย์ส่วนมากหวาดกลัว นึกว่าความแก่ ความเจ็บ ความตายมันเป็นที่น่าสยดสยองที่สุดของมนุษย์ในโลก ทุกคนไม่อยากเจ็บไม่อยากแก่ไม่อยากตาย อยากมีชีวิตอยู่อย่างไม่รู้จักความแก่ ความเจ็บ ความตาย

นับแต่ครั้งสมัยดึกดำบรรพ์ โบราณกาลตลอดมาที่มนุษย์ค้นคว้าหายากินให้อายุยืนไม่แก่ ไม่เจ็บไม่ตาย แต่ก็ไม่มีชาติไหน

ภาษาใดค้นคว้าหายาอายุวัฒนะเอาชนะความ เกิด แก่ เจ็บ ตายได้ แต่มีน้อยคนที่จะนึกได้ว่าพุทธศาสนาเป็นยาขนานหนึ่ง แม้จะไม่สามารถแก้ ให้ชีวิตอยู่ค้ำฟ้าได้แต่ก็สามารถแก้ทางจิตใจให้รู้ความจริงของธรรมชาติ ความตายเป็นเรื่องธรรมดาจงพิจารณาด้วยเจริญภาวนารู้แจ้งความจริงแล้วเราก็ไม่กลัวความตาย ผู้ไม่กลัวความตายนั้นก็คือผู้ที่ไม่ตายทางความรู้สึก เรียกว่า "ธรรมะโอสถ" อยู่ในหลักธรรม ปฏิบัติแล้วจะรู้สึกความศักสิทธิ์จะได้แก่ผู้ปฏิบัติเอง หลักธรรมคำสอนขององค์พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถพิสูจน์ได้โดยการปฏิบัติด้วยตนเอง

พุทธเจ้าเป็นยอดศาสดาแห่งโลก ทรงได้ชื่อว่า "พุทธ" หมายถึงพระองค์ผู้รู้แจ้งเห็นความจริงในสิ่งลี้ลับตามหลักธรรมชาติทั่วทั้งจักรวาล ไม่มีศาสดาองค์ใดในโลกมนุษย์ทรงชี้ทางให้เห็นต้นเหตุแห่งทุกข์ สอนให้ปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ดับต้นเหตุของทุกข์สอนให้ดับความโกรธ ความโลภ ความหลง ดับรูป รส กลิ่น เสียง ดับกิเลสทั้งหลายเป็นที่มาแห่งทุกข์ แม้เราจะรู้ว่า "จิต" เป็นใหญ่แห่งสังขารแต่จิตก็ไม่สามารถจะบังคับสังขารร่างกายไม่ให้แก่ไม่ให้เจ็บไม่ให้ตายได้ แต่เราก็สามารถจะเอาชนะความเจ็บความตายได้ทางจิต ไม่ใช่ชนะภายนอกทางสังขารร่างกายไม่ให้แตกดับ ปฏิบัติตามหลักธรรมด้วยศีลสมาธิปัญญาเจริญภาวนาทำให้เกิด

ปัญญารู้แจ้งเห็นสัจจธรรม เมื่อผู้ปฏิบัติมีจิตสะอาดบริสุทธิ์ตัดกิเลสทั้งหลายได้พิจารณาคิดดู หากเราตัดกิเลสตัณหาออกไปจากความรู้สึกได้หมดความโกรธ ความโลภ ความหลง จิตเราจะเกิดความรู้สึกอย่างใด แต่เป็นที่น่าเศร้าใจที่มนุษย์ในยุคนี้ห่างเหินจากพระพุทธศาสนามักจะไม่สนใจปล่อยเวลามีค่าสูงของ ชีวิตให้ผ่านไปอย่างน่าเสียดายยิ่ง เสียทีที่เกิดมาในร่มโพธิร่มไทรของพุทธศาสนาแต่ไม่ได้ทำอะไรให้เป็นประโยชน์ส่วนรวมและตัวเองเลย และมนุษย์ในยุคนี้ไม่เข้าใจในศาสนาเพราะขาดความสนใจทำให้มนุษย์ต่างเห็นแก่ตัวมากขึ้นเป็นยุคที่มีชีวิตอยู่กันด้วยความหลอกลวงหาความสัตย์จริงไม่ได้ ทำให้สังคมทั่วไปเดือดร้อนเพราะขาดความกตัญญู เพราะเขาไม่รู้ว่าพุทธศาสนานั้นมีประโยชน์แก่ชาวโลกเพียงใด หากจะถือเพียงศีล ๕ ข้อ เพียงศีลขั้นต่ำของฆราวาสธรรมก็ยังสามารถทำให้โลกอยู่กันด้วยสันติสุข

แม้จะมีผู้หวังดีแนะนำเพื่อประโยชน์ดีงามในชีวิตต่อของตนเอง คนสมัยนี้ก็มักจะมองไปในแง่ศาสนาเป็นเรื่องของคนแก่ไม่ใช่เป็นเรื่องของพวกวัยหนุ่มสาว แต่ก็มีไม่น้อยพวกหนุ่มสาวมองเห็นประโยชน์ของพุทธศาสนา สอนคนเป็นที่พึ่งทางใจสามารถระงับความรู้สึกเกิดฟุ้งซ่านมีความกังวลเดือดร้อนไปตามอารมณ์อย่างไม่มีขอบเขต และก็มีมากที่ยังเมามัวในกิเลสตัณหากามราคะ

หลงยินดีในกามเห็นว่าเป็นความสุขความสนุกสบายหลงใหลใน รูป รส กลิ่น เสียง เมามัวด้วยอำนาจวาสนาคอยหาประโยชน์ ใน หน้าที่ อยากมีชื่อเสียงโด่งดังคอยชิงตำแหน่งทำลายกันด้วยความ โลภหลง ไม่สนใจว่าการกระทำนั้นจะผิดถูก เพราะคนพวกนี้อยู่ นอกศีลธรรมเหมือนคนไม่มีศาสนา การฆ่าฟันกันง่ายเพื่อชิงดี ชิงเด่นเมื่อถึงเวลากรรมตามสนองกว่าจะรู้ก็สายเกินไปที่จะแก้ไข เสียแล้ว ต้องรับใช้หนี้กรรมดังชายชราผู้ต้องทนทุกข์ทรมานต้อง ใช้กำลังหาบผลไม้ขายเป็นต้น

เมื่ออยู่ในวัยฉกรรจ์ก็บอกว่าศาสนาเป็นเรื่องของคนแก่ เมื่อยามอยู่ในวัยแก่ก็มักจะบอกว่า ตนแก่แล้วไม่สามารถจะปฏิบัติ ได้เพราะมีจิตใจและกำลังอ่อนแอ จะนั่งสวดมนต์ภาวนาอยู่นาน ก็ไม่ได้เพราะร่างกายทรุดโทรม

ความจริงหลักธรรมของพระพุทธศาสนาควรจะเริ่มปฏิบัติ ได้นับแต่เด็กจนถึงวัยชราไม่มีขีดขั้นเมื่อสมัยข้าพเจ้ายังอยู่ในวัย เด็กมองเห็นคนสมัยก่อนแม้จะมีอายุอยู่ในวัยชรามากก็ยังอดทนทั้ง หญิงชาย บางท่านถือไม้เท้ายันกาย บางท่านก็ต้องให้ลูกหลาน พยุงและจูงไปวัดในวันพระ ๘ ค่ำ ๑๕ ค่ำ ไปวัดฟังธรรมค้าง แรมคืนบนศาลา พวกลูกหลานก็พลอยติดนิสัยแต่เด็กในเรื่อง ศาสนาเข้าวัดไปด้วย ซึ่งทางวัดสมัยก่อนจัดที่ไว้สำหรับผู้ที่มา

จำศีลภาวนา ท่านผู้เฒ่าในสมัยนั้นเคยบอกว่าสังขารร่างกายแม้จะทรุดโทรมเพราะวัยชราก็จริง แต่จิตใจไม่ทรุดโทรมไปด้วย แม้ร่างกายจะทรมานแต่จิตใจนั้นสบาย นี่เป็นความรู้สึกของคนสมัยก่อนแยกจิตใจกับร่างกายในความรู้สึก

ความจริงสำหรับผู้วัยชราสูงอายุ สังขารร่างกายแม้จะกำลังอ่อนแอ ไม่สามารถจะนั่งสมาธิเจริญภาวนาได้นาน ๆ ก็มีทางที่จะปฏิบัติตามวัยเพื่อทำจิตใจให้พ้นไปจากทุกข์ ควรปฏิบัติทำจิตอยู่ในความไม่ประมาทละกิเลสทั้งหลายในชีวิตผ่านวัยนี้แล้วก็เคยผ่านประสบการณ์มาก่อนรู้ดีรู้ชั่วมาแล้ว เมื่อปฏิบัติอยู่ในหลักธรรมมักจะมีสติรู้ตัวไม่ประมาทลดความโกรธ ความหลง ความโลภจิตอยู่ในความเป็นธรรม ปฏิบัติตนอยู่อย่างมีสติตลอดเวลาไม่มีจิตใจคิดฟุ้งซ่านไม่มีข้อคิดทำให้หนักใจ เช่นห่วงโน่นห่วงนี่ห่วงทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่กลัวเมื่อจบสิ้นชีวิตแล้วจะเกิดความไม่สงบขึ้นแก่ครอบครัว เพราะห่วงลูกคนโน้นหลานคนนี้จะไม่เกิดขึ้นเพราะเราปฏิบัติปลดเปลื้องออกจากความรู้สึกให้สิ้นได้เป็นทางที่จะหลุดพ้นทุกข์ด้วยทำจิตให้สงบ

ข้าพเจ้าเห็นผู้ใหญ่หลายท่านเมื่อครบกำหนดออกจากราชการแล้วส่วนมากท่านก็เข้ายึดหลักศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจศึกษาธรรมะ รู้สึกว่าท่านมีจิตใจสบาย ทราบว่าส่วนมากท่านยึดมั่นใน

ศีล ๕ และปฏิบัติมั่นในพรหมวิหาร ๔ มี เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นหลักปฏิบัติ

ท่านแผ่มุทิตาจิต ในเมื่อเห็นมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายได้รับความสุขได้รับความเจริญรุ่งเรือง ท่านก็มีความปีติยินดีด้วย

ท่านอยู่ในอุเบกขาเมื่อเห็นมนุษย์และสัตว์ตกอยู่ในกองทุกข์ ได้รับความยากลำบากเพราะกรรมหนักที่ได้สร้างไว้เหลือความสามารถจะช่วยได้ท่านก็ทำจิตใจเป็นกลางอยู่ในอุเบกขา

นี่คือพรหมวิหาร ๔ ผู้ใดได้ปฏิบัติก็จะทำให้จิตใจชุ่มชื่นในกุศลกรรมอันนี้ ผู้สูงอายุก็สามารถปฏิบัติได้ก็จะเกิดมหากุศลแก่ตนเอง.

สวัสดี

พระพุทธศาสนาเป็นกำลังใจ

ท. เลียงพิบูลย์

เมื่อสมัยข้าพเจ้ายังเป็นเด็กจำได้ดี แม้เหตุการณ์จะผ่านไปเป็นอดีตแล้วก็ดี ข้าพเจ้าไม่มีวันลืม เรื่องนี้เกิดขึ้นครั้งต้นสมัยรัชกาลที่ ๖

ครั้งนั้นมีข่าวใหญ่สั่นสะเทือนจิตใจของชาวโลกทั่วไป ด้วยมีโหรใหญ่มีชื่อได้ทำนายว่าโลกมนุษย์จะแตกกำหนดวัน เวลา มีหนังสือพิมพ์ทั่วโลกได้ลงข่าวที่ตื่นเต้น มนุษย์ทั่วโลกตื่นตกใจต่อข่าวร้ายอันนี้ทุกประเทศ หนังสือพิมพ์ในเมืองไทยก็พาดหัวข่าวตัวใหญ่ว่า **โลกจะแตก**

ทำให้ผู้ที่เคยมัธยัสถ์ ก็นำเงินที่อุตส่าห์เก็บเอาไว้ออกมาใช้หาความสุขสนุกสนาน ก่อนตายเพราะโลกกำลังจะแตกแล้ว ไม่ช้าชาวโลก

ก็จะตายกันหมด ส่วนมากคิดว่าชีวิตสุดท้ายก็จะขอมีความสุขก่อนจะตายต่างก็หาความสุขที่ตนชอบ มีกิน มีดื่ม เที่ยวตามความพอใจ ใช้จ่ายอย่างไม่เสียดาย บางคนก็เมาตลอดเวลา ทั่วโลกปั่นป่วนไปหมดทุกทวีป

ครั้งนั้นเมืองไทยมีคุณตาชาวไทยเราท่านหนึ่ง ข้าพเจ้ารู้จักท่านดี แต่งตัวอย่างชาวบ้านธรรมดา บางครั้งก็ไม่ใส่เสื้อ นุ่งผ้าพื้นธรรมดา เอาผ้าขาวม้าพาดไหล่ ไปไหนชอบเดินไม่ขึ้นรถ ข้าพเจ้าเรียกท่านว่า "คุณตา" เพราะท่านสอนเรื่อง "เวียนว่ายตายเกิด" ทางพุทธศาสนาแก่พวกเรา ให้ยึดมั่นในหลักของศีลธรรม ละชั่วทำดี ข้าพเจ้าจึงจำเรื่องของท่านได้ดีวันพระมักจะไปฟังเทศน์ฟังธรรมตามวัด เมื่อท่านเห็นชาวบ้านชาวเมืองแตกตื่นตกใจกลัวโลกจะแตกวุ่นวายไปตามกัน ก็หัวเราะท่านไม่เดือดร้อนกับใคร เวลานั้นมีผู้ใหญ่ไปถามท่านว่า "คุณตาไม่กลัวโลกแตกแล้วคนจะพากันตายหมดหรือครับ"

คุณตาหัวเราะแล้วก็พูดว่า "พวกนี้ทำไมจึงพากันโง่เง่า ไปตื่นข่าวที่ไม่เป็นเรื่องเป็นราวไปได้ โลกมันจะแตกไปได้อย่างใด"

มีผู้ถามว่า "คุณตารู้ได้อย่างไรว่าโลกจะไม่แตก เพราะโหรคนนี้เป็นผู้ที่มีคนเชื่อถือทั่วโลก" (ข้าพเจ้าจำไม่ได้ คิดว่าโหรคนนี้เป็นชาวอินเดียมีชื่อ)

คุณตาหัวเราะแล้วก็พูดว่า "เชื่อตาดีกว่าว่าโลกยังไม่แตกแน่ ในเมื่อพระพุทธศาสนาจะอยู่ถึงห้าพันปี แต่บัดนี้ยังไม่ถึงกึ่งพุทธกาล ถ้าเราถือพุทธศาสนาเราไม่ควรพลอยตื่นข่าวโลกแตกไปกับเขาทำไม ถ้าเรายึดถือเชื่อพุทธศาสนาก็ไม่ควรเชื่อเรื่องเหลวไหลนอกเรื่อง"

เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้จิตใจของผู้ได้ฟังคำของคุณตาแล้วก็เห็นจริง ด้วยเหตุผลทางศาสนา ความหวาดกลัวของชาวพุทธโดยเฉพาะหมู่บ้านเรา และบอกกันต่อ ๆ ไป ความกลัวตายเพราะโลกแตกก็ค่อยสงบทางใจ เพราะเชื่อพระพุทธศาสนามาแต่โบราณเป็นที่พึ่ง

เมื่อถึงกำหนดตามเวลาคำทำนายโลกจะแตก ตามที่โหรมีชื่อพยากรณ์ไว้ก็มาถึง ไม่เห็นมีอะไรเกิดขึ้น ทุกอย่างปกติโลกผ่านมาได้จนทุกวันนี้

เหตุการณ์เรื่องโลกจะแตกนี้ คงอยู่ในความทรงจำของผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้ไม่น้อย คิดว่าเมืองไทยไม่สิ้นคนดี แม้แต่คุณตาก็ยังทายถูกกว่าโหรของโลก.

บนถนนยังมีคนดี

ท. เลียงพิบูลย์

เรื่องที่จะกล่าวให้ฟังนี้ นาน ๆ ข้าพเจ้าจะได้ยินเรื่องแปลกที่ดีสักครั้ง เราฟังแต่เรื่องคนเจ้าอารมณ์ใจหยาบมองคนเป็นศัตรู แล้วก็วิวาทชกต่อยตามข่าวหนังสือพิมพ์แทบประจำวันมามากแล้ว จงฟังความดีของผู้มีคุณธรรมสูงดูบ้าง ท่านที่มีจิตใจเมตตาธรรมก็มีไม่น้อย แต่ท่านมิได้แสดงออกมาเมื่อยังไม่ถึงเวลาจำเป็น โปรดฟังเรื่อง **บนถนนยังมีคนดี** *เรื่องนี้ข้าพเจ้าได้มาจากคนขับแท็กซี่ผู้หนึ่ง เรื่องมีว่า*

เช้าวันหนึ่งรถที่ใช้อยู่เกิดเครื่องเดินไม่สะดวก ข้าพเจ้าให้คนนำไปตรวจที่อู่ซ่อมรถ คิดว่าไม่เป็นอะไรมากตั้งไฟตั้งน้ำมัน แล้วก็คงเรียบร้อย

เมื่อนานเกินควรไม่น่าจะช้า มองดูนาฬิกาเห็นสายมาก แล้วได้โทรศัพท์ไปที่อู่ถามว่ารถเมื่อไหร่เสร็จ ถ้าช้าจะได้ไม่คอยให้เสียเวลา ก็ได้คำตอบจากทางอู่ว่าจะพยายามให้เสร็จก่อนเที่ยง

เมื่อรู้เช่นนั้นก็ไม่ต้องคอยให้เสียเวลาได้ ให้คนในบ้านออกไปเรียกรถแท็กซี่เพราะตัวเองก็แต่งตัวไว้คอยรถ ใช้เวลาที่คอยเขียนหนังสือไปด้วย ไม่ช้ารถแท็กซี่ที่ไปเรียกก็เข้ามาในบ้าน

ข้าพเจ้าได้จัดแจงขึ้นนั่งแล้วก็ออกจากบ้านมุ่งเดินทางไปสู่ที่ทำงาน เมื่อรถวิ่งระหว่างทางข้าพเจ้าเห็นคนขับค่อนข้างมีอายุและอารมณ์ดี จึงถามว่า "รถนี่เป็นของคุณเองหรือเช่าเขา"

"ผมเช่าเขาครับ วันละเจ็ดสิบบาท" เสียงคนขับตอบด้วยอารมณ์ดี ข้าพเจ้าจึงถามต่อไปว่า "หักค่าน้ำมันและค่าเช่าแล้วได้วันละเท่าไหร่"

เสียงคนขับตอบโดยไม่หันหน้ามามอง "เอาแน่ไม่ได้หรอกครับ บางวันก็ได้มาก บางวันก็ได้น้อยแทบจะไม่พอให้ค่าเช่ารถก็มี วันไหนไปพบคนดีเหมาตลอดวันก็ได้เป็นร้อย ๆ มันไม่แน่หรอกครับคนเรามันแล้วแต่โชค"

"ครอบครัวเรามีบุตรกี่คน" เสียงคนขับพูดอย่างเศร้า ๆ เมื่อถามถึงครอบครัวและตอบว่า "ผมมีบุตร ๓ คนครับ คนโตกำลังเข้าศึกษาชั้นสูง ลำพังผมหาเงินขับรถแท็กซี่นั้นแทบจะไม่

พอ แต่เดี๋ยวนี้เมียผมเช้าขึ้นก็ไปรับผักสดไปขายในตลาดเป็นประจำก็พอจะส่งเสียให้ลูกได้ศึกษาเล่าเรียนกว่าจะสำเร็จ”

“ชีวิตในครอบครัวก็คือหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องและให้การศึกษาแก่ลูกเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อเลี้ยงตัวเองต่อไปข้างหน้าเป็นเรื่องใหญ่ คนเราเมื่อมีชีวิตอยู่ก็ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงลูกเลี้ยงเมียเป็นธรรมดาครับ ต้องผจญกับปัญหาผจญต่อทุกข์ในชีวิตไม่รู้สิ้นสุด”

ข้าพเจ้าได้ฟังคำของคนขับแท๊กซี่ก็เห็นใจและรู้สึกว่าจะเป็นคนดีทำมาหากินโดยสุจริต ข้าพเจ้าถามว่า “ได้ข่าวว่าจราจรกวดขันรถเช่านักใช่ไหม”

คนขับตอบด้วยเสียงปกติอย่างจิตใจเป็นธรรมว่า “เป็นธรรมดาครับ จราจรที่ดีมีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ก็มีไม่น้อย แต่ที่ไม่ดีก็มีเป็นเรื่องของคนส่วนมากย่อมมีชั่วมีดี พวกแท๊กซี่ที่ดีก็มีที่ชั่วก็มากครับ ชอบฝ่าฝืนกฎหมายเห็นแก่ได้ทำผิดกฎจราจร เขาเข้มงวดก็ว่า อย่างผมไม่ยอมทำผิดกฎก็ไม่เดือด-ร้อนอะไร”

ข้าพเจ้าได้ฟังคนขับแท๊กซี่พูดด้วยเหตุผลก็นึกชมในใจจึงถามว่า “เราเคยพบคนดี ๆ บ้างไหมในระยะที่ขับรถเช่าตลอดเวลาที่ผ่านมา”

คนขับแท๊กซี่ย้อนถามว่า "ที่ท่านพูดนี่หมายถึงตำรวจจราจร ใช่ไหมครับ พูดถึงตำรวจจราจรถ้าเราไม่ทำผิดไม่ฝืนกฎไม่วิ่งผ่า ไฟแดงไม่จอดรถเกะกะในเมื่อเราไม่ได้ทำผิดกฎก็ไม่เห็นมีอะไร จะต้องวิตก พวกที่บ่นกันมากพวกนั้นมักคอยแต่จะหาประโยชน์ ในทางผิด แซงซ้ายผ่านถนนที่ห้ามเข้าจอดที่ถนนเขาห้ามจอด ผมเองเห็นแล้วก็นึกเบื่อ ๆ เหมือนกันแต่ก็ไม่รู้จะไปทำมาหากิน อะไรจะดีกว่านี้ จะทำนาก็ไม่ไหวเพราะทนแดดฝนไม่ได้ จะทำ อย่างอื่นวิชาความรู้ก็ไม่พอ ผมมองหาทางจะเปลี่ยนอาชีพเหมือน กันเมื่อยังไม่มีอะไรดีกว่านี้ก็ต้องทนทำไปก่อนเพราะขับแท๊กซี่จะ เอาร่ำรวยก็ไม่ได้ เพียงพอกินพอใช้ก็นับว่าดีแล้ว"

ข้าพเจ้าจึงพูดขึ้นว่า "การหากินในทางสุจริตนั้นเป็นความ สบายใจ ไม่ต้องหวาดระแวงในเรื่องผิดกฎหมาย เราทำผิดนั้น อย่านึกว่าสบายใจ คนเราถ้ามีความผิดแม้ยังไม่ถูกจับแต่จิตใจมันก็ ไม่สงบก็หาความสบายใจไม่ได้ใจมันมีทุกข์ ที่ถามนี่ก็อยากทราบ ว่าเวลานี้มีข่าวทั้งปล้นทั้งจี้พวกแท๊กซี่บางทีก็ถูกฆ่าชิงเอารถไป กลางคืนที่เปลี่ยว ๆ ก็มักจะมีอันตรายมาก และที่ถามก็หมายถึง เคยพบเห็นคนโดยสารที่ดีบ้างไหม"

เสียงคนขับพูดด้วยเสียงแจ่มใสแสดงความยินดีว่า "พบครับ เมื่อประมาณปีกว่าผ่านมาแล้ว แต่ไม่ใช่พบคนโดยสารนะครับ

คือวันหนึ่งผมขับรถเที่ยวหาเงิน วันนั้นจะพูดว่าผมซวยก็ซวย ผมต้องปลดนาฬิกาข้อมือเอาไปจำนำเพื่อให้แม่บ้านซื้อข้าวสาร เวลานั้นแม่บ้านผมยังไม่ได้ขายผักที่ตลาด ครั้งนั้นจะว่าผมเฮงก็เฮง คือวันนั้นใจลอย เพราะผมต้องจำนำนาฬิกาที่ผมแสนรักและจำเป็นเวลาขับรถหากมีคนว่าจ้างเป็นชั่วโมง และไม่รู้ว่าเมื่อไหร่จะได้ถ่ายคืนออกมาได้ผมเผลอสติขับรถมัวแต่คิดเรื่องยุ่งๆร้อยแปด นอกจากเสียดายนาฬิกาแล้ว ผมยังนึกว่าวันนี้จะหาพอค่าเช่าหรือไม่หนอคิดจนลืมว่ากำลังขับรถ ก็เลยไปชนท้ายรถบ้านคันหนึ่งที่จอดรอรถที่ผ่าน ผมตกใจเพราะขาดสติเกิดประมาทคิดมากใจลอย รถผมชนเอาหลังรถข้างหน้าเสียงกระจกท้ายรถคันหน้าแตก พอได้สติรู้สึกตัวนึกกลัวมากคิดว่าแย่ซิเราหาเงินยังไม่ได้ค่าน้ำมันเลยกลับไปชนหลังรถตะเกียงท้ายเขาแตกเสียหายผมคิดไม่ออกไม่รู้ว่าจะเอาเงินที่ไหนมาใช้เขา เคราะห์ร้ายจริง ๆ ผมใจสั่น คงหน้าซีดตกใจเพราะไม่มีเงินใช้ค่าเสียหายให้เขา ผมได้แต่ภาวนาในใจว่าหลวงพ่อที่ท่านศักดิ์สิทธิ์องค์ไหนช่วยผมด้วยเร็ว ๆ เถิด ตามปกติผมไม่เคยนึกถึงท่านเลยคราวนี้จนมุมแล้วต้องนึกถึงท่าน เห็นเจ้าของรถคันหน้าเปิดประตูรถออกมาเดินมาดูหลังรถก้มมองดูตะเกียงท้ายแตกเศษตกเกลื่อนถนน ผมหยุดรถแล้วรีบลงไปขอรับผิดจนปากคอสั่น ว่าผมประมาทครับผมผิดใจลอยคิดถึงความจน

ทำไม่พอเลี้ยงลูกเพิ่งไปจำนำนาฬิกาซื้อข้าวสารเมื่อเช้านี้เอง คราวนี้ผมก็ไม่มีอะไรจำนำใช้หนี้คุณที่ทำไฟท้ายแตกคงเป็นร้อย ท่านหันหน้ามามองดูผมคงนึกขำแล้วท่านก็ยิ้ม ๆ ท่าทางอารมณ์ดี แล้วถามผมด้วยเสียงปรกติว่า "รถห้ามล้อดีอยู่หรือเปล่า"

ผมบอกว่า "ห้ามล้อผมดีครับ แต่ผมเผลอขาดสติใจลอย เกิดเป็นทุกข์ว่าวันนี้ยังหาเงินค่าน้ำมันยังไม่พอเลย เผลอตัวไป ชนเอาหลังรถของท่านเสียหายโดยไม่เจตนาเลย"

ท่านผู้นั้นดูผมตั้งแต่หัวจดเท้าแล้วถามว่า "รถของเราเอง หรือเช่าเขามา" ผมรีบตอบว่า "ผมเช่าเขามาครับ"

ท่านผู้นั้นถามต่อไปว่า "ครอบครัวเรามีลูกกี่คน" ผมตอบว่า "มีลูก ๓ คนครับ คนโตกำลังศึกษาอยู่เป็นชายและเป็นลูก-ผู้หญิง ๒ คนครับ หาเงินไม่ค่อยทันใช้ครับ เมื่อเช้าจำนำนาฬิกา เงินก็จะหมดอีกแล้ว"

เสียงท่านผู้นั้นพูดอย่างบ่นกับตัวเองว่า "น่าเห็นใจ เอาเถิด ค่าที่เธอชนหลังรถทำเสียหายนั้นจะไม่เอาใช้กับเธอล่ะ ฉันเห็นใจ เธอหน้าซีดตัวสั่นฉันก็รู้ว่าเธอพูดความจริง" แล้วท่านผู้นั้นก็หยิบซองธนบัตรออกมาหยิบเงินออกมายื่นให้ผมจำนวน ๒๐๐ บาท แล้วบอกผมว่า "เอาไป เรื่องรถฉันเสียหายไม่ต้องห่วง ฉันไม่เอาเรื่อง ฉันจะทำเอง"

ผมเองก็ตกตะลึงรับเงินอย่างงงยืนมองท่านผู้นั้นขึ้นรถขับออกไปโดยท่านไม่ได้รอคอยผมขอบใจ ผมมารู้สึกตัวเมื่อท่านขับรถไปไกลแล้ว เห็นคนมุงดูข้างถนนไม่กี่คน จะพูดอะไรบ้างผมก็ไม่ได้สนใจได้ยินหางเสียงว่า "หายาก" ผมนึกขึ้นมาแล้วน้ำตาผมจะไหลออกมาเพราะความปลื้มตื้นตันใจ ผมสะอึกสะอื้นอยู่ในอกจนพูดไม่ออก ที่พบคนดีที่เห็นอกเห็นใจคนผู้ทุกข์ยากผมชนหลังรถแล้วก็ไม่สบายใจที่ไม่รู้ว่าจะเอาเงินที่ไหนมาซื้อตะเกียงท้ายมาใช้เขา และกำลังวิตกทุกข์ร้อนสุมอยู่ในอก แต่เหตุร้ายก็กลายเป็นดี เพราะท่านผู้นั้นสูงด้วยคุณธรรมเหมือนจะมองทะลุจากสีหน้าร่างกายภายนอกเข้าไปถึงหัวใจ ความทุกข์ความเดือดร้อนของผมจึงทำให้ท่านเห็นใจ และได้แผ่เมตตาธรรมแม้รถของท่านจะเสียหายทั้งท่านเป็นฝ่ายถูก แต่ท่านก็ไม่สนใจกลับสละเงินให้ผมมาอีก ๒๐๐ บาท ผมเองก็เกือบจะร้องไห้ไม่เชื่อสายตาตัวเองไม่นึกว่าจะมีผู้จิตใจสูง เพราะผมกำลังทุกข์เดือดร้อนว่าผมจะทำอย่างไรดีที่จะหาเงินมาใช้ค่าเสียหาย ผมคิดไม่ออกต้องใช้ค่าเสียหายแน่ ๆ ผมทำผิดหัวผมมึนงงไปหมด เมื่อเหตุการณ์เปลี่ยนจากเหตุร้ายกลายดีอย่างไม่เคยนึกฝัน หน้ามือเป็นหลังมือ หากไม่ได้ประสบมากับตัวผมเอง แล้วใครจะมาบอก

ผมจะไม่ยอมเชื่อว่าบนท้องถนนยังมีผู้ที่มีใจสูงด้วยคุณธรรม ผมเคยเห็นแต่คนที่เห็นแก่ตัว เมื่อถูกชนก็มักจะแสดงกิริยาท่าทางยะโสจะกินเลือดกินเนื้อ จะผิดถูกอย่างใดไม่สนใจเอาเปรียบเถียงเอาชนะให้ได้

เมื่อผมมาพบคนดี ๆ เข้าอย่างนี้ ผมรู้สึกจุกในคอตื้นตันใจพูดอะไรไม่ออก ถ้าท่านยังอยู่ในที่นั้นผมก็อยากจะก้มลงกราบที่เท้าท่าน เพราะเหมือนพระมาโปรดผม แต่ผมก็ไม่สามารถจะทราบได้ว่าท่านคือใครอยู่ที่ไหน แม้แต่เลขท้ายรถของท่านผมก็จำไม่ได้ เพราะผมมีแต่ความตื่นเต้น ผมอยากจะพูดซ้ำว่าผมอยากจะก้มลงกราบที่เท้าโดยไม่รังเกียจเลย คนดี ๆ อย่างท่านนี้หาได้ยากมาก ใครได้พบก็เป็นศิริมงคล แต่ผมก็ไม่สามารถจะทำได้อย่างใจนึก เพราะทุกอย่างมันรวดเร็วจนงงไปหมด แม้จะกล่าวขอบคุณท่านก็ยังพูดไม่ออกอึก ๆ อัก จนท่านขึ้นรถขับออกไปแล้วผมก็ยังไม่หายงง

นี่แหละครับเรื่องที่ผมไม่สามารถจะลืมได้ในชีวิตผมที่ได้พบคนดี ได้ประสบกับตัวเองมาแล้ว ผมจึงฝังความรู้สึกพระคุณของท่านอยู่ในใจผมตลอดมา

ข้าพเจ้าได้ฟังก็พลอยมีความรู้สึกตื่นตันใจไปด้วย รู้สึกว่าได้เรื่องที่ประทับใจไว้เพื่อจะได้เขียนเป็นประโยชน์ส่วนรวมทั่วไป ทั้งนี้ให้เห็นว่าท่านผู้นั้นจะเป็นใครก็ตาม แต่ท่านก็ได้ประกอบไปด้วยความเมตตาธรรม สงสารผู้ที่กำลังอยู่ในความลำบาก สามารถมองเห็นสภาพของผู้ที่ได้เข้าไปสารภาพผิดขอความเห็นใจ

ท่านผู้นั้นคงจะมองสภาพทั้งกิริยาท่าทางแม้คำพูดเสียงสั่นๆ กำลังตกอยู่ในสภาพที่หวาดกลัว เพราะสารภาพออกมาตรง ๆ แม้ท่านคงจะคิดแล้วหากเป็นคนขาดความเมตตา จะเอาใช้ก็คงเสียเวลาเปล่าเมื่อรู้แจ้งความจริงแล้วกลับแผ่เมตตาธรรมมีความสงสาร จึงได้มอบเงินให้จำนวน ๒๐๐ บาท ท่านคงรู้และเข้าใจดีว่าเงินสองร้อยบาทสำหรับคนธรรมดาก็ไม่มีความหมายอะไรมากนัก แต่สำหรับชายผู้นี้กำลังตื่นตกใจกลัว เพราะไม่มีเงินค่าตะเกียงท้าย แต่เจ้าของรถผู้เสียหายกลับไม่เอาเรื่องทั้งยังมอบเงินให้อีกสองร้อยบาท เงินจำนวนนี้มีค่ามหาศาลสำหรับคนที่เดือดร้อน ซึ่งต้องจำนำนาฬิกาข้อมือซื้อข้าวสาร จิตท่านไม่ใช่ผู้เหี้ยมโหดแต่แฝงไว้ซึ่งคุณธรรมสูงยิ่ง นับว่าท่านผู้นั้นได้สร้างมหากุศลทำทานถูกจุดของผู้รับ ความช่วยเหลือในครั้งนี้นับว่าท่านเป็นผู้ที่หาได้ยากในยุคนี้ สร้างบุญคุณไว้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนแม้แต่คำขอบคุณ

ข้าพเจ้าคิดว่าท่านผู้นี้ฝังความดีประทับใจไว้กับคนขับแท๊กซี่ผู้นั้นยากที่จะลืมได้ เมื่อท่านได้บริจาคตรงกับจุดความประสงค์ของผู้รับเงินของท่านย่อมสูงค่ากว่าธรรมดาบวกเข้ากับค่าน้ำใจเข้าไปด้วยย่อมมีค่าสูงกว่าสิ่งใดในเวลานั้น

เมื่อผู้แผ่เมตตาธรรม พบผู้มีความกตัญญูสูง ย่อมเกิดศิริมงคล มีปีติเกิดความยินดีทั้งสองฝ่าย

ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าท่านผู้นั้นเป็นใคร แต่ก็ขอยกย่องในกุศลทาน และมีความปีติยินดีอนุโมทนาในการกุศลครั้งนี้ด้วย.

สวัสดี

หัวอกพ่อแม่

เด็กวัยรุ่นในยุคปัจจุบันนี้ ส่วนมากเห็นความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่นั้นไม่สำคัญ น้อยนักที่จะรู้ซึ้งถึงจิตใจของพ่อแม่ ซ่อนความรู้สึกในส่วนลึกซึ่งมีต่อเลือด เนื้อ เชื้อไขของตัว ได้มอบความรักและความตามใจลูก มีไม่น้อยที่ลูกเคี่ยวเข็นพ่อแม่ เมื่อต้องการสิ่งใดก็จะเอาให้ได้อย่างใจ หากพ่อแม่ขัดใจก็โกรธ ทำกิริยาท่าทางกระฟัดกระเฟียดหน้างอ ทำกระเง้ากระงอด บางคนก็ใช้กิริยาดุด่าพ่อแม่เหมือนทาส เพราะจะต้องการสิ่งใดก็จะให้พ่อแม่หามาให้ได้อย่างใจ ท่านได้พบเห็นลูกชนิดนี้แล้วก็ต้องเศร้าใจ ผู้ใหญ่

สมัยก่อนยกมือท่วมหัวพลางอธิษฐานจิตว่า เกิดมาชาติใดฉันใดก็ขออย่าให้พบลูกชนิดนี้เลย ขอให้ห่างไกลอยกไปร้อยโยชน์แสนโยชน์ ทำบุญกรวดน้ำคว่ำกะลาขออย่ามาเกิดเป็นลูกเป็นเต้ากันเลย และพ่อแม่บางคนก็รักลูกจนหลง ถูกลูกดุก็งก ๆ เงิน ๆ เพราะตามใจลูกจนเคยตัวเคราะห์ดีที่ลูกพวกนี้ไม่ค่อยจะมีมากนักนาน ๆ ก็เคยเห็นสักครั้งหนึ่ง ทำให้คิดว่ามนุษย์เรานี้มีนิสัยแปลกแตกต่างกันไป เห็นพ่อแม่เป็นขี้ข้าก็มี แต่พวกนี้ไม่มีศิริมงคลและไม่เจริญ ส่วนพวกที่เห็นพ่อแม่เป็นพระที่ควรยกย่องบูชาก็มี พวกนี้จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองเพราะความกตัญญูกตเวที ก็เห็นจะเป็นกุศลและอกุศลกรรมในอดีตที่ติดตามมาสนอง แต่สิ่งที่ข้าพเจ้าเคยเห็นในยุคนี้เป็นตัวอย่างมากรายคนทำชั่วหนีไม่พ้นอกุศลกรรมอันนี้

หากลูกคนใดใจชั่วด่าพ่อแม่ คนสมัยก่อนมักกล่าวว่าใช้พ่อแม่เหมือนทาสในเรือนเบี้ยซึ่งเป็นมาแต่ครั้งโบราณตลอดมาจนถึงยุคปัจจุบันนี้ ทั้งได้เห็นเองและผู้ใหญ่เล่าให้ฟัง คนที่ดุด่าพ่อแม่คนผู้นั้นหากมีลูกต่อไปก็ถูกลูกดุด่าสืบสันดานชั่วเช่นเดียวกัน หนีไม่พ้น

เมื่อพูดถึงความกตัญญูแล้ว ข้าพเจ้าก็อดคิดถึงประวัติของท่านธมฺมวิตกฺโก หรือท่านเจ้าคุณพระยานรัตนราชมานิต ซึ่ง

ข้าพเจ้าอยากจะยกท่านว่า "ยอดแห่งความกตัญญู" ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงจดหมายฉบับหนึ่ง แม้จะไม่ลงนามมาก็ดีแต่เมื่อพิจารณาดูแล้วเห็นว่า ควรจะหยิบยกบางตอนขึ้นมาให้รู้ว่าพระคุณหัวอกของพ่อแม่นั้น คนในยุคนี้มักจะมองข้ามหัวไปไม่ใยดีที่จะนำมาพิจารณาหาเหตุผล เรื่องนี้แม้ข้าพเจ้าเองเมื่ออ่านแล้วก็ไม่แน่ใจว่าท่านผู้เป็นเจ้าของเรื่องนี้เป็นหญิงหรือชาย ไม่กล้าเดาชี้ขาดลงไปแต่ก็เห็นจะไม่สำคัญอะไร เพราะเราเพียงต้องการตัวอย่างผู้ที่หูตาสว่างขึ้นจากการหลงผิด คำว่าข้าพเจ้าต่อไปนี้โปรดอย่าเข้าใจว่าผู้เขียน ขอให้ทราบว่าเป็นคำแทนตัวผู้เป็นเจ้าของจดหมายหรือบันทึกฉบับหนึ่งในจำนวนมากมาย ตอนหนึ่งมีใจความว่า

ข้าพเจ้ารู้ตัวภายหลังเมื่อหูตาสว่างแล้วว่า เป็นคนที่มีความจริงเรากำลังศึกษาชั้นสูงสุดของมหาวิทยาลัย แต่เพื่อนข้าพเจ้าส่วนมากพ่อแม่เขาส่งไปชุบตัวเมืองนอก จะมีความรู้ติดตัวมามากน้อยเพียงใดไม่ต้องพูดถึง เพราะบางคนก็ไม่ได้ดีกรีอะไรกลับมาเลย บางคนก็ได้ปริญญาชั้นสูง แล้วแต่บุคคล ความประพฤติและสติปัญญา แต่เมื่อกลับมาถึงเมืองไทยแล้วก็รู้สึกว่าออกจะแสดงตัวว่าสูงกว่าพวกเรา เพราะได้ผ่านเมืองนอกมา สำหรับข้าพเจ้าเห็นพ่อแม่เขาส่งลูก ๆ ซึ่งเป็นเพื่อนไปหลายคน ตนเองก็เกิดอยากจะไปเมืองนอกกับเขาบ้าง จึงรบเร้าผู้ปกครองขอให้จัด

ส่งไปเรียนเมืองนอกเพื่อจะได้ชุบตัวเหมือนอย่างเพื่อน ๆ บ้าง ข้าพเจ้าได้พยายามอ้อนวอนพ่อแม่ขอให้จัดส่งข้าพเจ้าไปศึกษาต่างประเทศ โดยได้ติดต่อทางมหาวิทยาลัยต่างประเทศเตรียมไว้ก่อน ด้วยการแนะนำของเพื่อนที่เคยผ่านต่างประเทศมาแล้ว ความจริงฐานะทางบ้านข้าพเจ้า เมื่อทราบภายหลังก็ไม่ได้มีเงินทองมากนัก เพียงแต่พอมีพอใช้ แต่ความทะเยอทะยานความอยากมุ่งมั่นใจจะไปให้ได้มิได้พิจารณาความลำบากทางผู้ปกครอง จะมีเพียงใดไม่เคยคิด และยังนึกอยู่เสมอว่าพ่อแม่เรามีเงินพอที่จะส่งให้ศึกษาต่อเมืองนอกได้ ความอยาก ความเห็นแก่ตัวตามอารมณ์เป็นใหญ่ เพราะพ่อแม่ตามใจจนเคยตัว จึงอยากหาทางไปชุบตัวให้เหมือนเพื่อน ไม่อยากให้น้อยหน้าเพื่อน คิดว่าเมื่อสำเร็จมาจากต่างประเทศแล้วรู้สึกว่าโก้ เดินไปไหนตัวคงสูงเด่นกว่าธรรมดา เพราะเขาคงเรียกว่า "หัวนอก" ดูเป็นเรื่องของความรู้สึกอย่างคิดไปตามอารมณ์เหมือนเด็กไม่เดียงสาในเวลานั้น เอาอะไรก็จะเอาให้ได้อย่างใจไม่ยอมให้ขัดใจเพราะพ่อแม่รัก และตามใจจนเคยนิสัยเสีย จะพูดให้ถูกก็คิดว่าเวลานั้นเป็นโรคอยากไปนอกขึ้นสมอง เมื่อจบทางเมืองไทยแล้ว ข้าพเจ้าก็เคี่ยวเข็ญขอเงินพ่อแม่ค่าเครื่องบินค่าใช้จ่าย การกินอยู่ศึกษาในต่างประเทศ คิดแล้วเป็นเงินไม่น้อยต่อปี รู้สึกว่าพ่อแม่เคยตามใจข้าพเจ้าก่อน

แล้วคงไม่ขัด แรก ๆ ก็บอกว่าลูกเรียนจบในนี้ก็พอแล้วอย่าไปเรียนนอกเลย เรียนนอกไม่วิเศษมาทุกคนเมื่อไหร่ เรียนในนี้ดีกว่านอกถมไป นอกจากจะเสียค่าใช้จ่ายแพงมากแล้ว พ่อแม่ก็ไม่อยากให้ลูกห่างไกลเพราะเราไม่เคยจากกันนาน ๆ พ่อแม่เป็นห่วงคิดถึงอยู่ข้าพเจ้าก็เถียงว่า ลูกโตแล้วพ่อแม่ไม่ต้องเป็นห่วงที่ลูกของคนอื่น ๆ ทำไมพ่อแม่เขาจึงไม่ห่วง เขาไปกันได้ พ่อแม่เขาไม่เคยคิดอย่างพ่อแม่เลย เขากลับสนับสนุนไม่เห็นเขาเป็นห่วง

แต่พ่อแม่ก็อ้อนวอนจนใจ เพราะข้าพเจ้ายืนกระต่ายขาเดียว ดื้อจะไปให้ได้ รู้ว่าพ่อแม่มีข้าพเจ้าเป็นลูกคนเดียว ถึงอย่างไรก็คงตามใจ แต่ที่สุดพ่อแม่เสียอ้อนวอนลูกไม่ได้ก็รับปากว่า จะจัดการส่งข้าพเจ้าไปเรียนเมืองนอกตามที่ข้าพเจ้าต้องการอย่างไม่เต็มใจ

ในที่สุดข้าพเจ้าก็พอใจและมีความดีใจแล้ว เพราะได้มีโอกาสไปชุบตัวเมืองนอกคราวนี้ ความดีใจของข้าพเจ้าทำให้พ่อแม่ต้องหน้าเศร้า ข้าพเจ้าก็คิดว่าพ่อแม่คงเป็นห่วงลูกมากที่ต้องจากห่างไกลออกไปอยู่กันคนละทวีป และดีใจอย่างลิงโลดเตรียมตัวเดินทางตัดเสื้อผ้านำไปใช้ เมื่อรู้ว่าจะได้ไปนอกโดยทุนของพ่อแม่ ไม่ให้น้อยหน้าเพื่อนในคราวนี้ คืนนั้นข้าพเจ้าไปในงานวันเกิดที่บ้านเพื่อน และบอกทางบ้านว่าคืนนี้ข้าพเจ้าจะกลับ

ดึกเพราะเพื่อน ๆ จะเอารถมารับมาส่ง อย่าเป็นห่วงข้าพเจ้าเลย และตั้งใจจะประกาศให้เพื่อนๆ รู้ว่าข้าพเจ้าจะไปเรียนต่อเมืองนอก

แต่ความจริงคืนนั้นข้าพเจ้าไม่สามารถจะอยู่ดึกดังที่บอกท่านไว้ไม่ จึงกลับแต่หัวค่ำ และมาถึงบ้านก็ปรากฏว่าพ่อแม่ไม่อยู่ ไม่ทราบว่าท่านไปไหน และคนในบ้านก็ไม่ก็รู้ว่าข้าพเจ้ากลับมาแต่หัวค่ำ เหตุที่ข้าพเจ้ากลับแต่หัวค่ำคืนนั้นก็เพราะแรก ๆ ก็สนุกสนานกับเพื่อน ๆ ว่าข้าพเจ้าจะไปเรียนต่อต่างประเทศ คิดว่าตอนดึกเมื่อจะกลับบ้านค่อยบอกดีกว่า แต่ยังไม่ทันจะบอกก็มีเพื่อนคนหนึ่งพูดกันในหมู่เพื่อน ๆ ว่า "พวกนักเรียนทุนส่วนตัวความรู้ยังไม่ถึงขนาดถือว่ามีเงินก็ส่งไป พ่อแม่อยู่ทางนี้ก็ส่งเงินไปให้ลูกตามที่ลูกของตัวอ้างความจำเป็นอย่างโน้นอย่างนี้ พ่อแม่ไม่รู้ก็ส่งเงินไปให้ไปเที่ยวเตร่เสียผู้เสียคน เอาเงินไปล้างผลาญสบาย บางคนก็หาที่เรียนไม่ได้ ก็เอาแต่สนุกสนานทำให้เสียชื่อ จนถูกเนรเทศกลับเมืองไทย เพราะประพฤติตัวแหลกเหลวเสียชื่อก็มีมากรายด้วยกัน พ่อแม่อยู่ทางนี้ไม่รู้ก็จัดหาเงิน บางรายก็ต้องจำนองจำนำข้าวของที่ดินแทบหมดตัว หวังจะให้ลูกมีความรู้หาเลี้ยงพ่อแม่เมื่อแก่ ส่งไปนึกว่าลูกกำลังเรียนดีที่สุดกว่าจะรู้ว่าผิดหวังเมื่อทางการสั่งให้ส่งกลับประเทศ พ่อแม่ลมจับเมื่อรู้ว่าลูกเป็นกุ๊ยที่เมืองนอก ไว้ผมรุงรังรู้ว่าไปทำเสียชื่อ

เสียงเมืองไทย รู้สึกว่าคนไปนอกเวลานี้ไม่ค่อยจะมีเกียรติเท่าที่คิดที่นึกนอกจากพวกเรียนดีสอบชิงทุนได้เพราะมีความรู้ดีอยู่แล้ว และคนที่ไปทุนส่วนตัวที่ตั้งใจเรียนจริง ๆ จัง ๆ เพราะเห็นใจพ่อแม่ลงทุนเสียเงินเสียทองก็มีมาก แต่ก็มีไม่น้อยเพราะเอาตัวอย่างชั่วมาใช้ เสียคนง่าย" คำพูดของเพื่อนนั้นสกิดใจข้าพเจ้ามาก ฉะนั้นคืนนั้นข้าพเจ้าจึงกลับแต่หัวค่ำมานอนกระสับกระส่ายเพราะคิดมาก เลิกคิดจะบอกเพื่อน

จนรู้สึกว่าพ่อแม่กลับมายังไม่ดึกมากนัก ห้องนอนพ่อแม่ติดห้องข้าพเจ้า เสียงปิดประตูเข้าห้องได้ยินเสียงพ่อแม่ถอนหายใจเหมือนทุกข์หนัก ข้าพเจ้าพยายามสงบนิ่งฟังว่าท่านทั้งสองจะพูดอะไรถึงข้าพเจ้า ท่านคงนึกว่ายังไม่กลับ เพราะบอกว่ากลับดึก เสียงแม่ถอนหายใจแล้วพูดว่า

"แล้วนี่จะทำอย่างไร รับปากกับลูกว่าจะส่งไปเรียนเมืองนอก เงินก็ยังมีไม่พอ ถ้าลูกผิดหวังคงเสียใจมากทั้งที่รับปากไว้แล้ว ลูกกำลังดีอกดีใจที่จะได้ไปนอก ที่นาแถวรังสิตของเราเวลานี้จะขายเขาก็ให้ราคาต่ำมาก ไม่ขายก็ไม่รู้ว่าจะเอาเงินที่ไหนมาส่งลูก พรุ่งนี้เราลองไปหาสำนักงานซื้อขายที่ดิน หากยังกดราคาเราก็ต้องไปหาที่อื่นที่เขารับจำนองดูอีกแห่งหนึ่ง คงจะได้เพิ่มราคาขึ้นบ้าง เพราะพวกนี้ถ้ารู้ว่าใครร้อนเงินก็มักจะกด

ราคาให้ต่ำ หากได้ราคาพอสมควรพอจะส่งลูกไปได้งวดแรกพี่ก็ต้องตกลงแล้วเราค่อยคิดกันใหม่"

ข้าพเจ้าได้ยินก็รู้สึกหัวใจเต้นแรงวูบขึ้นมา เพราะไม่เคยรู้เรื่องนี้มาก่อนว่าจะทำให้พ่อแม่เดือดร้อนถึงเพียงนี้น้ำตาก็เริ่มไหลออกมาเป็นครั้งแรกที่เกิดสงสารพ่อแม่ แต่ต้องทนฟังต่อไป ก็ได้ยินเสียงแม่พูดว่า "ถ้าไม่พอน้องก็จะเอาเครื่องเพชรเครื่องทองที่น้องมีอยู่เก็บไว้เอามาขาย ก็พอจะช่วยได้บ้าง แต่ถ้าของเราหมดไปแล้วลูกยังเรียนไม่จบไม่สำเร็จล่ะ พี่จะทำอย่างไร" เสียงพ่อถอนหายใจรู้สึกว่าความคิดไม่ปลอดโปร่งนักแล้วตอบออก มา อย่างใช้ความคิดว่า "ถ้าไม่พอจริง ๆ พี่ก็เห็นจะต้องเอาบ้านหลังนี้พร้อมที่ดินไปจำนองที่ธนาคาร เพื่อแก้หน้าลูกจนกว่าจะเรียนจบ..." ข้าพเจ้าได้ยินเพียงเท่านี้มันตื้นตันใจ อยากจะลุกขึ้นไปแล้วเข้าไปกราบท่านทั้งสองแล้วพูดว่า "ลูกไม่ต้องการจะไปแล้วเมื่อพ่อแม่ของลูกเดือดร้อนถึงเพียงนี้ และลูกจะไม่ไปในเงินทุนของพ่อแม่อีกแล้ว ขอโทษให้ลูกด้วย ลูกไม่สามารถจะเห็นพ่อแม่เสียสละให้ลูกถึงเพียงนี้ ลูกยังไม่เคยรู้เลยว่าพ่อแม่คนไหนเขาจะเสียสละให้ลูก ตัวเองต้องเดือดร้อนอยู่ในอกโดยไม่ยอมให้ลูกได้รับรู้" แต่ข้าพเจ้าก็ไม่ได้เปิดประตูห้องนอนออกมาบอกพ่อแม่ตามที่คิด นึกว่าควรจะคิดทำให้ดีกว่านี้จึงได้แต่เอาหมอนหนุนหัว

ทับหน้า เอามือรัดไว้ ไม่ให้เสียงสะอื้นร้องไห้ออกจากปากให้พ่อแม่ได้ยิน คืนนั้นไม่สามารถจะข่มความรู้สึกให้หลับได้เพราะจิตใจคิดฟุ้งซ่านย้อนหลังคิดถึงเมื่อครั้งยังเป็นนักเรียน กินนอนอยู่โรงเรียนชาวต่างประเทศและต่างศาสนา เขาก็สอนศาสนาของเขาเวลาเมื่ออยู่โรงเรียนเขาสอนให้ก่อนกินอาหารต้องนั่งก้มหน้าระ ลึก ถึงคุณของพระเจ้าซึ่งได้ทรงประทานอาหารเลี้ยงชีวิตตลอดมา แล้วก็ใช้นิ้วแตะที่หน้าผากและไหล่ซ้ายขวา เราอยู่โรงเรียนเขาเราก็ต้องทำตามอย่างเขาแม้จะสนใจหรือไม่ก็ตามมาคืนนั้นได้ ยิน เสียงพ่อแม่พูดถึงเรื่องจะหาเงินส่งลูกไปเรียนนอก ตามคำร้องขอของลูกทำให้นึกขึ้นได้ว่าพ่อแม่บังเกิดเกล้าที่รักลูก ตามใจลูก จะเอาสิ่งใดก็หาให้แม้ตัวจะลำบากก็เสียสละเพื่อลูก พ่อแม่นั้นก็เหมือนพระเจ้าของลูกที่ได้ส่งเงินให้ค่าศึกษาเล่าเรียน จ่ายค่ากินอยู่หลับนอน ตลอดค่าเทอมแล้วเทอมอีก จนกว่าจะสำเร็จ ซึ่งเงินทองค่าใช้จ่ายมาจากพ่อแม่ทั้งสิ้น พระเจ้าที่แท้จริงของลูกก็คือพ่อแม่ที่ควรแก่การเคารพบูชายิ่ง ลูกควรจะมีความกตัญญูกตเวทีและเห็นอกเห็นใจสงสารพ่อแม่มากขึ้น คำพูดของพ่อแม่เสียดแทงเข้าไปในดวงใจ ด้วยความรักและสงสารมากขึ้น จนไม่สามารถจะทนฟังพ่อแม่ปรับทุกข์กันต่อไป ใช้หมอนใช้ผ้าห่มปิดหูปิดปากข่ม

ความรู้สึก ไม่ให้เสียงสะอื้นออกจากปาก คืนนั้นนอนหลับ ๆ ตื่น ๆ รู้สึกอ่อนเพลีย

เช้าวันนั้น ข้าพเจ้าลุกขึ้นเข้าห้องน้ำสายกว่าวันธรรมดา เพราะนอนหลับเอาจวนรุ่งสว่างจึงตื่นสาย แล้วออกมากินข้าวกับท่านทั้งสอง ซึ่งกำลังรออยู่ ก็ถูกท่านทักว่าเช้าวันนี้ทำไมหน้าตาซูบซีด หูตาแดง เมื่อคืนนี้ไปมีเรื่องกับเพื่อนมาหรือ กลับดึกไหมลูก ข้าพเจ้าก็เพียงพูดค่อย ๆ เพราะใจยังสั้นสะอื้นอยู่ในอกไม่หายว่า "ไม่มีเรื่องอะไรมากนัก มีเพื่อนเขาพูดว่านักเรียนทุนส่วนตัวที่ไปนอกส่วนมากไปผลาญเงินพ่อแม่ ไม่เคยคิดถึงอกพ่อ-แม่เลย แล้วก็ไปทำชื่อเสียงเสีย บางคนก็ถูกส่งตัวกลับเพราะประพฤติชั่ว ' สู้พวกสอบชิงทุนไม่ได้เพราะพวกนี้เขามีความรู้ดีเอาใจใส่ในการเรียนไม่เคยทำเสียชื่อเสียง" เสียงพ่อบอกว่า "เท่านั้นก็ไม่ควรเสียอกเสียใจต้องร้องไห้ร้องห่มทำไม เพราะคนไปทุนส่วนตัวที่ดีก็มีมาก คนชั่วก็มี พ่อทราบว่าบางคนชั่วไปจากเมืองไทยแล้ว พ่อแม่ผู้ปกครองคิดว่าส่งไปเมืองนอกแล้วจะดีขึ้นบ้างแต่กลับไปถูกโรงเรียนไล่ออก กลับไปทำเสียชื่อถึงเมืองนอก ทำชื่อเสียในเมืองไทยยังไม่พอ ทำให้นักเรียนไทยที่ดีถูกชาวต่างประเทศมองดูพลอยมัวหมองไปด้วย" ข้าพเจ้าจึงบอกว่าต่อไปนี้ลูกจะไม่รบกวนเงินพ่อแม่เรื่องไปนอก จะสมัครสอบชิงทุน มิฉะนั้น

ก็ไม่ไปดีกว่า พ่อแม่มองดูข้าพเจ้าแล้วก็มองดูตากันทั้งสองท่าน แล้วมองดูข้าพเจ้าอย่างสงสัยว่า ทำไมข้าพเจ้าจึงเปลี่ยนใจง่ายและรวดเร็ว เพียงแต่ได้ฟังคำพูดของเพื่อน ๆ เท่านั้น และท่านก็ไม่รู้ว่าข้าพเจ้าได้ยินคำพูดของท่านเมื่อคืนนี้เพราะไม่บอกว่าได้ยิน และพ่อแม่ก็ไม่รู้

นับแต่วันนั้นมา ข้าพเจ้าก็พยายามใช้เวลาศึกษาเล่าเรียนขยันดูหนังสือให้มากขึ้นกว่าแต่ก่อนซึ่งเมื่อก่อนไม่ได้สนใจมากนัก พยายามเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศและพยายามทุกอย่างที่เกี่ยวกับวิชาความรู้ในแขนงที่ข้าพเจ้ารัก ทำให้พ่อแม่รู้สึกพอใจและรักเอ็นดูข้าพเจ้ามากขึ้น ที่สุดปีต่อมาก็มีสอบชิงทุนหลายทุน ที่สุดข้าพเจ้าก็สอบทุนได้ที่ดี การไปนอกก็ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดไม่มียกเว้น ตลอดทั้งค่าใช้จ่ายส่วนตัวประจำเดือนได้สูงเพราะสอบได้ลำดับดีและดีกว่าทุนอื่น ๆ ทั้งไม่มีข้อผูกมัดใด ๆ เพราะเป็นทุนต่อต่างประเทศโดยลำแข้งของข้าพเจ้าก็สำเร็จเป็นความจริงขึ้น ทำให้พ่อแม่มีความยินดีกับข้าพเจ้ามาก แม่ดีใจจนน้ำตาไหลข้าพเจ้าได้ทุนที่ดีจึงมีเหลือใช้ส่วนตัว อยู่เมืองนอกพยายามประหยัดใช้มีเงินเหลือส่งมาให้พ่อแม่ทางบ้าน แทนที่พ่อแม่จะส่งให้ข้าพเจ้าจวบจนข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษาได้ปริญญาแล้ว ข้าพเจ้าคิดถึงพ่อแม่ คิดถึงเพื่อนฝูงที่อดทนก็เพื่อเรียนให้สำเร็จ เมื่อรู้ว่าจะได้กลับบ้านก็ยิ่งคิดถึงบ้านมากขึ้น อยากจะให้ถึงบ้านเร็ว ๆ

แต่แล้วเวลาเดินทางกลับบ้านเกิดเมืองนอนก็มาถึง ข้าพเจ้าขึ้นอยู่บนเครื่องบินเหมือนตนเองอยู่บนสวรรค์ ที่จะได้เห็นหน้าพ่อแม่ที่รักใจจะขาด แม้เครื่องบินจะเร็วเพียงใดแต่ก็ยังช้ากว่าคนใจเร็วอย่างข้าพเจ้า เครื่องบินก็ข้ามทะเลเข้ามาในเขตไทย ข้าพเจ้าดีใจและตื่นเต้นเมื่อได้มองลงมาเห็นวัดวาอารามโบสถ์เหลืองอร่ามด้วยสีทอง เป็นเครื่องหมายของพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้าระงับไว้ไม่อยู่ ปลื้มปีติจนน้ำตาไหลทั้งในไม่ช้าข้าพเจ้าก็จะได้เห็นหน้าพ่อแม่ญาติพี่น้อง นึกว่าดภาพคงจะแวดล้อมข้าพเจ้าด้วย ความ ดี ใจ เครื่องบินกำลังจะบินเข้าในเขตของจังหวัดพระนครแล้วใจข้าพเจ้ายิ่งเต้นตึกตักเพราะตื้นปีติ เมื่อเข้าเขตพระนครก็เห็นรถวิ่งขวักไขว่ไปมาบนท้องถนน เมื่อเครื่องถลาลงสนามเข้าจอดตรงลานบิน เมื่อผู้โดยสารกำลังเดินลงจากเครื่องบิน ข้าพเจ้าติด ตาม ลง มาเป็นคนที่สามแล้วส่ายตามองดูพ่อแม่ เมื่อผ่านศุลกากรและด่านตรวจคนเข้าเมืองแล้ว ข้าพเจ้ารีบออกมาเหมือนแทบจะวิ่ง แม้จะหอบเข้าของพะรุงพะรังก็ไม่สนใจใครจะมองในแง่ใดตาส่ายหาหน้าพ่อแม่ผู้บังเกิดเกล้าที่รักทั้งสอง ข้าพเจ้าเห็นคนมากมายเดินขวักไขว่ที่สถานีดอนเมือง ข้าพเจ้าส่ายตาจ้องดูทางขวารู้สึกพร่าไปหมด พอดีข้าพเจ้ามองเห็นผู้บังเกิดเกล้าส่ายตามองหาข้าพเจ้าเหมือนกัน เห็นจะเป็นเพราะข้าพเจ้าหอบของพะรุงพะรัง พ่อแม่จึงจำข้าพเจ้า

ไม่ได้ ข้าพเจ้าดีใจตะโกนร้องเรียกไปเสียงดังไม่สนใจใครหมดอายว่า "พ่อจ๋าแม่จ๋า" แล้วข้าพเจ้าก็โผเข้าไปกอดสะเอวท่านทั้งสองไว้แล้วก็ซบหน้าน้ำตาไหลด้วยความปลื้มปิติได้เห็นหน้าพ่อแม่อีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ได้จากกันหลายปี พ่อแม่ก็น้ำตาไหลออกมาเช่นเดียวกันข้าพเจ้าพูดได้เพียงว่า "เมื่อคืนนี้ลูกนอนไม่หลับเพราะรู้ว่าวันนี้จะได้พบพ่อแม่" เสียงแม่ก็ตอบอย่างกระเส่าทั้งน้ำตาที่ปีติว่า "เมื่อคืนพ่อกับแม่ก็นอนไม่หลับเหมือนกันเพราะคิดว่าวันนี้คงจะต้องมาพบลูกเช่นเดียวกัน เรามัวดีใจที่พบกันจนเพลิน แม่จึงเตือนว่าเรากลับไปบ้านเถิดแม่ได้แกงเขียวหวานไก่ไว้ให้ลูกแล้วตามที่ลูกได้เขียนจดหมายมาบอกว่าอยากกิน ความดีใจทำให้ข้าพเจ้าลืมธรรมเนียมไทยไป ข้าพเจ้ากราบที่อกท่านทั้งสองด้วยความรักและเคารพฝังอยู่ในความกตัญญูกตเวที เพราะนึกถึงน้ำใจของท่านที่เคยคิดว่าจะยอมเสียสละได้ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก ยังซึ้งใจข้าพเจ้าฝังลึกอย่างไม่รู้ลืม และคำพูดประโยคหนึ่งของคุณพ่อที่ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถจะกลั้นน้ำตาไว้ได้ว่า "ลูกรัก ลูกได้สร้างตัวเองด้วยความสามารถของลูก โดยพ่อและแม่ไม่ต้องเดือดร้อนอะไร พ่อและแม่ปลื้มใจมาก" ข้าพเจ้าจำคืนก่อนที่จะเดินทางไปนอกได้ดี ข้าพเจ้าขอเขียนมาเป็นตัวอย่างของความกตัญญูที่เปลี่ยนใจปัจจุบัน เพราะเห็นใจในความรักลูก เห็นอก

ของ พ่อแม่มาอภินันทนาการแก่ท่านเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ของข้าพเจ้ามาแล้ว

ผู้เรียบเรียงข้อความบันทึกนี้ไม่กล้าจะสันนิษฐานว่า ท่านผู้นี้จะเป็นสุภาพบุรุษหรือสุภาพสตรี เพราะท่านผู้บันทึกใช้คำพูดกลาง ๆ ไม่ได้บอกและลงชื่อมาด้วยจะหญิงหรือชายขอท่านผู้ฟังจงพิจารณาดูเอง แต่เรื่องของท่านผู้นี้ได้ก่อความกตัญญูกตเวทีขึ้นมาจึงเกิดเป็นศิริมงคลขึ้นแก่ตนเองเป็นตัวอย่าง ฉะนั้นผู้เขียนคิดว่าการก่อเกิดอารมณ์ขึ้นทางจิตใจเพราะได้ยินได้ฟัง ได้อ่าน ได้รู้ได้เห็นสิ่งเหล่านี้ย่อมจะมีทั้งดีและไม่ดีได้เช่นเดียวกัน หากท่านจะป้องกันไว้ก่อนโดยฝึกจิตให้เป็นผู้โกรธยาก ไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนอารมณ์เย็น แม้เราจะได้ยินสิ่งไม่ดี แสลงหูจิตใจตั้งอยู่กลาง ๆ ก็จะได้มีเวลาใช้สติปัญญาสมองพิจารณาสิ่งใดดีสิ่งใดชั่ว และปฏิบัติในสิ่งที่ดี โดยเฉพาะคำสั่งสอนของพ่อแม่ผู้หวังดีจะเป็นตัวอย่างผู้ปฏิบัติดีอย่างน่าเคารพนับถือบูชาตลอดไป

พ่อแม่เป็นบุพการี มีพระคุณเหมือนพระเจ้าของลูกควรแก่การบูชา บุคคลใดได้อ่านเรื่องนี้ เกิดความตัญญูกตเวทีขึ้นมา ก็จะเริ่มต้นเป็นศิริมงคลความเจริญแก่ผู้นั้นต่อไป.

สวัสดี

เกือบจะสาย

เมื่อปี พ.ศ. ๑๕๑๔ ก่อนสิ้นปี มีหญิงสาวผู้หนึ่งอายุผ่านยี่สิบไปไม่นานได้มาหาข้าพเจ้า บอกว่ามีความเลื่อมใสศรัทธาในพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา อยากจะสละทางโลกเข้าบวชเป็นชีเพื่อศึกษาธรรม และจะไม่ยอมหันกลับเข้ามาทางโลกอีก แต่มีอสังหาริมทรัพย์ซึ่งยังไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์เพราะผ่อนส่งยังไม่ครบกำหนดสัญญา อยากจะให้ผู้อื่นรับช่วงต่อไป เพื่อจะถอนเงินจำนวนนี้มาใช้จ่ายในเวลาที่ศึกษาธรรมและสร้างเรือนพัก เพื่อบำเพ็ญพรหมจรรย์ตลอดไปขอร้องให้ข้าพเจ้าช่วยเหลือในเรื่องนี้

ข้าพเจ้าพิจารณาดูเห็นว่า สุภาพสตรีผู้นี้มีอาชีพหน้าที่การงานพอที่จะรุ่งเรืองต่อไป แต่เมื่อมีอายุยังน้อยเกิดเลื่อมใสในทางพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้าก็โมทนาด้วยทั้งเห็นว่าการช่วยเหลือแบบนี้ไม่หนักหนาอะไร คิดว่าพอจะช่วยได้ แต่ก็ไม่ได้รับปากว่าแน่นอนเพียงแต่จะพยายามช่วย เพราะทุกสิ่งทุกอย่างนึกว่าจะเป็นไปตามความนึกคิด ไม่มีอะไรแน่นอน เธอได้บอกเลขหมายโทรศัพท์เพื่อการติดต่อและที่ทำงาน ชื่อเสียงและที่อยู่

ก่อนสุภาพสตรีผู้นั้นจะลาจากไปก็หันมาบอกข้าพเจ้า หากไม่มีผู้ใดรับช่วง อิฉันก็จะสละเงินจำนวนนี้โดยปล่อยให้เขาริบ เพราะอิฉันได้ยื่นใบลาขอออกจากงานในสิ้นเดือนนี้แล้วและต้นเดือนหน้าก็ตกลงใจสละทางโลกเข้าหาทางธรรมไปอยู่วัดแล้ว เงินทองก็ยังมีอยู่บ้าง เงินที่ผ่อนยังไม่ครบว่าปล่อยไปตามเรื่อง

ข้าพเจ้าได้ฟังก็สงสารและเห็นความศรัทธาที่แรงกล้าสำหรับสุภาพสตรีที่อายุยังน้อย ทั้งจะยอมเสียสละเงินจำนวนหมื่นเช่นนี้ ต้องมีจิตใจเด็ดเดี่ยวกล้าแข็งแน่วแน่

หลังจากสุภาพสตรีผู้นั้นลากลับไปแล้ว ข้าพเจ้าก็คิดดูว่ามีเพื่อนฝูงที่สามารถจะช่วยเหลือเรื่องนี้ได้ ก็รีบหมุนเลขโทรศัพท์ไปหาเพื่อนผู้หนึ่ง อธิบายถึงความศรัทธาของสุภาพสตรีสาวผู้มี

ความเลื่อมใสในทางธรรมตั้งสัจจะว่าจะรักษาพรหมจรรย์ตลอดไป และสละตำแหน่งหน้าที่การงาน และอธิบายถึงการช่วยเหลือและพร้อมทั้งที่อยู่ สำนักงานและโทรศัพท์ เพื่อนพึ่งข้าพเจ้าอธิบายจนเข้าใจแล้วก็พูดว่า "ตกลง" ปล่อยเป็นหน้าที่ของผมจะจัดการช่วยเหลือเพราะการช่วยผู้ศรัทธาเพื่อรักษาศีล ปฏิบัติด้วยจิตใจหนักแน่นแน่เช่นนี้ ผมยินดี ต่อจากนั้นมายังไม่ทันสิ้นเดือน เพื่อนก็จัดการเรียบร้อย ข้าพเจ้าก็ปิติยินดีด้วย เพราะเหตุการณ์เป็นที่เรียบร้อยง่าย ๆ เช่นนี้ เธอก็ได้เงินก้อนเพื่อใช้จ่ายต่อไป บัดนี้ก็ได้เข้าวัดรักษาศีลแล้ว

ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงเหตุการณ์ก่อนหน้าประมาณสิบกว่าปี สำนักชีแห่งหนึ่ง รู้สึกว่าเป็นสำนักปฏิบัติมีระเบียบวินัยดี มิให้ชีในสำนักออกเพ่นพ่านนำฎีกาวัดไหนต่อวัดไหน ต่างจังหวัดก็มีมาเที่ยวเดินเรี่ยไรชาวบ้าน อย่างที่เราท่านเคยเห็นมาแล้ว

ในสำนักชี มีแต่ชีสูงอายุผู้หนึ่งมีความเคร่ง ทราบแต่ว่าอดีตเป็นผู้ดีมีอันจะกิน แต่ก็ไม่มีใครรู้รายละเอียดของแม่ชีผู้ที่ได้เข้ามาศึกษาธรรม จนเวลาล่วงเลยมาหลายปี เหตุการณ์ประหลาดก็เผยขึ้น โดยมีหญิงผู้หนึ่งเป็นผู้เล่าประวัติชีวิตของตนเองได้โยงถึงแม่ชีผู้เป็นตัวอย่างควรแก่การจะได้รู้ ดังคำบอกเล่าของสุภาพสตรีได้เล่าชีวิตแต่หลังว่า

อิฉันมีชีวิตพอมีอันจะกิน อยู่สุขสบายอย่างอยู่ดีกินดี ความจริงอิฉันไม่ใช่เป็นคนจิตใจเหี้ยมโหดดุร้ายอะไรนัก แต่เป็นคนเจ้าอารมณ์ แม้จะผิดหรือถูกก็ไม่อยากให้ใครมาว่ากล่าวตักเตือนสั่งสอน แม้แต่มารดาบังเกิดเกล้ามาจ้ำจี้สั่งสอนก็ไม่ชอบ ตัวเองเวลานั้นเอาแต่ใจ ไม่ได้คิดหาเหตุผลความหวังดีหวังร้าย อิฉันมักชอบคนยอยกย่องว่าดี ไม่ชอบให้ใครมาติเตียนเพราะถือว่าโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว รู้ดีรู้ชั่ว รู้ผิดรู้ถูก แม้แต่มารดาบังเกิดเกล้าจะมาว่ากล่าวสั่งสอนเหมือนกับอิฉันเป็นเด็กอมมือก็ไม่ชอบ เพราะถือตัวว่าโตพอที่จะช่วยตัวเองได้แล้ว แม่ได้พยายามสั่งสอนด้วยกล่าวคำอ่อนหวานมิได้ดุหรือว่าอย่างใด แต่อิฉันก็ไม่ชอบอยู่ดี เพราะขึ้นต้นว่าสั่งสอน แม้จะพูดดีอย่างใด อิฉันก็ไม่ชอบ ครั้งหนึ่งอิฉันทำผิดและอิฉันรู้ตัวดี แต่อิฉันก็ไม่ยอมรับว่าตัวผิด และความผิดครั้งนั้นเป็นความผิดครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิตก็คือ

มีผู้ชายคนหนึ่งซึ่งอิฉันคิดว่า เราจะร่วมชีวิตกันในอนาคต ความรักทำให้ตาบอด ดังคำโบราณได้ศล่าวไว้คงไม่ผิด อิฉันได้ปรนเปรอคนรักซึ่งยังไม่รู้จักหัวนอนปลายเท้ากันดีพอ คุณแม่ตอนนั้นอดรนทนไม่ไหว ได้ตักเตือนถึงชีวิตลูกผู้หญิงไม่ควรที่จะทำอย่างนั้น ผู้ชายส่วนมากมีนิสัยไม่ค่อยดี ที่ดีมีแต่ไม่มาก ฉะนั้นควรจะเรียนรู้นิสัยใจคอความประพฤติเสียก่อนที่จะหลวมตัวลงไป

เวลานั้นอิฉันไม่เคยนำเอาคำตักเตือนของท่านมาคิดพิจารณาเลย หากเอามาคิดพิจารณาดูแล้วคงไม่ทุกข์ลำบากทางใจเช่นนี้

อิฉันกลับเห็นว่า ท่านนั้นขวางหูขวางตา คนแก่ขี้บ่นจู้จี้ อยากจะให้ท่านไปเสียให้พ้น วันนั้นอิฉันอารมณ์เสีย โต้ตอบท่านไปว่า

"หนูเบื่อเหลือเกิน คุณแม่สอนหนูมาตั้งแต่เล็กจนโตบ่านนี้ ไม่รู้จะสอนไปถึงไหนกัน เขาว่าคนแก่ขี้บ่นจู้จี้ไม่รู้สิ้นไม่รู้จบ เมื่อไหร่จะหยุดสั่งสอนกันเสียที จะได้มีความสบายใจขึ้นบ้าง"

เสียงคุณแม่พูดอย่างไม่ถือว่า อารมณ์ของอิฉันเสียและพูดค่อย ๆ ว่า "ลูกจงฟังแม่ให้ดีนะ แม่ก็มีลูกคนเดียวทั้งยังเป็นผู้หญิงด้วยและกำพร้าพ่อ ทั้งยังมีทรัพย์สินพอจะเลี้ยงตัวได้ตลอดไป ฉะนั้นแม่จึงเป็นห่วง เห็นสิ่งใดที่ถูกทำไปไม่ดี แม่จึงห้าม ถ้าลูกคิดดูให้ดีก็จะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่แม่ห้ามลูกนั้น ด้วยความรักและหวังดีไม่เคยหวังร้าย แม่รักลูกเทียบเท่าชีวิต ไม่เคยหวังร้ายต่อลูก คนอื่นจะรักลูกมากเท่าไหร่ก็ไม่เท่าความรักของแม่ที่มีต่อลูก"

เมื่อได้ยิน แต่อิฉันไม่ได้ฟัง เกิดอารมณ์เสียขึ้นมาทันที หมดความเกรงกลัวพูดเสียงดังว่า "พอที แม่ หนูไม่อยากฟังแล้ว ถ้าหนูหนีได้ หนูจะหนีไปให้พ้นเสียงของแม่ หนูเบื่อฟังเต็มที

แล้ว ไม่รู้จะบ่นไม่รู้จะสอนกันไปถึงไหน แม่ควรจะรู้ว่าหนูโตพอแล้ว พอจะพึ่งตัวเองได้แล้ว พอทีเถิด หนูไม่อยากพึ่ง"

คุณแม่ได้ยินอิฉันพูดเสียงดังเช่นนั้นก็หน้าสลดลงคงจะคิดน้อยใจว่าอิฉันนี้หัวดื้อ จึงพูดเสียงสั่น ๆ ค่อย ๆ คล้ายสะอื้นอยู่ในอกว่า

"ลูกคงไม่รู้ว่า ความรักและความหวังดีในหัวอกแม่มีมากเพียงใด วันหนึ่งลูกก็คงจะรู้สึกตัว เวลานั้นมันก็จะสายเกินแก้เสียแล้ว แม่คิดว่า ได้พยายามทำหน้าที่ของแม่ดีที่สุดแล้ว แต่ลูกต่างหากที่ไม่ได้ทำหน้าที่ลูกดีพอที่จะรับความหวังดีของแม่ จิตใจของลูกนึกรังเกียจที่แม่คอยเป็นก้างขวางคออยู่ตลอดเวลา ลูกได้พยายามทำอะไรกระทบกระแทก ว่าใส่หน้า แดกดัน แม่รู้ดีลูกไล่แม่ทางอ้อม แม่ก็คิดเหมือนกัน แม่อดทนอยู่เพราะเป็นห่วงลูก หากแม่ไม่ห่วงลูกของแม่แล้ว แม่ก็จะเข้าวัดศึกษาธรรมทำจิตใจให้สงบเพื่อเป็นกุศลบารมีต่อไป"

อิฉันได้ยินเช่นนั้นก็ได้โอกาสจึงพูดขึ้นว่า "ถ้าแม่เข้าวัดได้หนูจะขออนุโมทนาสาธุด้วย บ้านนี้คงจะได้อยู่สงบเพราะไม่ได้ยินเสียงบ่นเสียงจู้จี้" อิฉันพูดอะไรไปตามอารมณ์ ไม่ได้คิด ไม่ได้นึกว่าจะกระทบกระเทือนแม่ผู้บังเกิดเกล้าอย่างใด เวลานั้นอิฉัน

รับว่าเป็นคนใจร้าย อยากจะให้แม่ออกจากบ้านไปเสียให้พ้นเท่านั้น

แต่ต่อมาไม่นาน คุณแม่ก็ทนอารมณ์อิฉันไม่ไหวจัดการไปอยู่วัด แล้วไม่นานก็บวชชีจำศีลภาวนา

ความรักทำให้ตาบอด ความเป็นอิสระของอิฉันที่ไม่มีคุณแม่มากีดขวาง ทำอะไรได้ตามชอบใจ อิฉันปรนเปรอชายที่อิฉันคิดว่าดี ชีวิตอิฉันยังอ่อนต่อโลกมากที่สุดอิฉันก็ต้องอุ้มท้องและคลอดออกมาภายหลังเป็นหญิงสามีที่ไม่ได้ตบแต่งก็คลายความรักเอาแต่เที่ยวเตร่ ใช้เงินทองของอิฉันอย่างสบาย ที่สุดเธอก็แอบชอบผู้หญิงอื่น อิฉันไม่รู้ แล้วก็ขอเงินอ้างว่าจะไปลงทุนโน่นลงทุนนี่ อิฉันก็เชื่อจัดการให้ไป

ที่สุดก็ได้ข่าวว่าไปแต่งงานกับหญิงอื่น เห็นจะเป็นเพราะเบื่ออารมณ์ของอิฉันที่เข้ากันไม่ได้ แต่ก็ปอกลอกอิฉันไปไม่น้อยทำให้อิฉันต้องเศร้ามากในชีวิตที่ผิดหวังในคู่ครอง

เมื่อลูกของอิฉันเติบโต อิฉันได้ทนุถนอมรักแกปานดวงใจอิฉัน สงสารและรักแกมากเท่าใดก็ยิ่งชังพ่อใจร้ายของแกมากเท่านั้น ที่ทอดทิ้งมิได้หันหน้ามาหาบ้างเลย

ต่อมาลูกอิฉันได้เกิดเจ็บป่วยไข้ขึ้นมา อาการไข้ซึม ความร้อนสูง อิฉันตกใจ หาหมอมาดูแลรักษา คอยระวังอย่างใกล้ชิด

ไม่ยอมห่าง แม้แต่คนใช้ก็ไม่ไว้ใจ เห็นลูกซึมนอนไม่ได้สติ ไม่ร้อง ไม่พูด อิฉันต้องร้องไห้เพราะความสงสารแก อิฉันรักแกจนเพ้อ กลัวแกจะจากไป อิฉันเพ้อร้องไห้ พูดกับแกทั้งที่แกไม่ได้สติและยังไม่เดียงสาว่า "ลูกอย่าหนีแม่ไปนะ หากแม่ไม่มีลูกแล้วแม่จะอยู่ไม่ได้ ชีวิตของแม่เห็นจะต้องตามลูกไป" เมื่อหมอมาตรวจอิฉันต้องถามหมอทั้งน้ำตาว่า "คุณหมอขา ลูกอิฉันจะเป็นอันตรายไหมคะ คุณหมอต้องช่วยสุดกำลังนะคะ" หมอบอกว่า "ผมจะพยายามจนสุดความสามารถ แต่เห็นจะต้องนำส่งโรงพยาบาล ใกล้หมอหน่อยคงจะไม่เป็นอันตราย ทำใจดี ๆ ไว้เถิดครับคุณนาย"

อิฉันพูดกับหมอทั้งน้ำตาว่า "โถ คุณหมอขา อิฉันขาดแกไม่ได้หรอกค่ะ แกเป็นดวงใจของอิฉัน ลูกแม่อายุเพียงสามขวบกว่าเท่านั้น กำลังน่ารักน่าชัง ช่างพูดเสียงแจ๋ว ๆ" อิฉันปล่อยโฮออกมาต่อหน้าหมอ หมดความอายด้วยความรักลูก เพราะยิ่งนึกจะอดกลั้นอย่างใดก็ไม่ไหว นึกถึงลูกป่วยแล้ว อิฉันสงสารแกใจจะขาด อิฉันทนไม่ไหวจริง ๆ ถ้าหากแกมีอันเป็นไป ต้องจากไปแล้ว อิฉันจะทนมีชีวิตต่อไปไม่ได้

ที่สุดลูกอิฉันก็เข้าอยู่โรงพยาบาล เมื่อลูกป่วย อิฉันไม่เป็นอันกินอันนอน ทำอะไรไม่ถูก สติสตังไม่ค่อยอยู่กับเนื้อกับตัว

ด้วยความรักลูก อิฉันต้องไปเฝ้าอยู่กับแกตลอดเวลา เมื่อแกได้สติพอจะพูดได้ ก็ได้ยินคำแรกที่แกพูดว่า" "แม่จ๋า" ใจอิฉันพองขึ้นมาทันที รีบวิ่งไปกุมมือแกไว้พูดว่า "ลูกจ๋า แม่อยู่นี่" เสียงเด็กไม่เดียงสาลืมตามองรอบห้องพลางถามว่า "แม่จ๋า หนูอยู่ไหนจ๊ะแม่" อิฉันบอกแกว่า "หนูไม่สบายจ๊ะ อย่าพูดมากนะจ๊ะนอนนิ่ง ๆ นะลูกนะ" ครู่เดียวแกก็กลับไป อิฉันดีใจที่แกได้พ้นจากไข้แล้ว อิฉันเพิ่งจะรู้ว่า ความรักของแม่ที่มีต่อลูกนั้นลึกซึ้งเพียงใด เพราะได้กับตัวอิฉันที่มีลูก เมื่อลูกหายบ่วยอิฉันต้องนึกถึงความรักของแม่ที่มีต่ออิฉัน น้ำตาไหลออกมาอย่างไม่รู้ตัว ปากก็รำพันว่า "แม่จ๋าลูกผิดไปแล้ว ลูกตีค่าความรักของแม่ที่มีต่อลูกต่ำไป แล้วก็หวนกลับนึกถึงเมื่ออิฉันเล็ก ๆ จำความได้ เมื่อเจ็บไข้ได้บ่วยแม่จะต้องมาคอยพะเน้าพนออยู่เคียงข้างตลอด-เวลาคอยเอาอกเอาใจ จะกินอะไรต้องการอะไร แม่หามาให้ทุกอย่าง เมื่อไข้หนักแม่ต้องอดหลับอดนอนคอยดูแล คอยบ้อนอาหาร ปลอบโยนด้วยคำหวานซึ่งอิฉันยังจำได้ว่า "หนูกินยานะจ๊ะ ทูลหัวของแม่ ถ้าลูกหายบ่วยแม่จะพาหนูไปเที่ยว หนูต้องการของเล่นอะไรแม่จะหาให้ ชื่นใจของแม่ กินยานะจ๊ะ" เวลาบ้อนข้าว แม่ก็ต้องอ้อนวอนขอร้องให้กินพูดอย่างอ่อนหวาน "หนูกินข้าวนะจ๊ะ ลูกจะได้หายบ่วยเร็ว ๆ จะได้แข็งแรง" พลางก็

เอาช้อนตักข้าวอ่อน ๆ หรือน้ำข้าวใส่เกลือเค็ม ๆ ป้อนใส่ปาก แต่เวลานั้นอิฉันยังเล็ก ยังไม่เดียงสาในกิริยาความหมายของแม่ ซึ่งมีความห่วงใย มีความรักลูกเพียงใด แม้อิฉันจะเติบโตขึ้นจนมีบุตรแล้วก็ยังไม่รู้ซึ้งถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก แต่บัดนี้อิฉันนึกถึงและซึ้งใจในชีวิตรักของแม่ที่มีต่อลูกแล้ว

อิฉันคิดได้ รู้ซึ้งถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูกเมื่อตอนที่ลูกอิฉันป่วยในคราวนี้ อิฉันได้ทุ่มเทความรักความอาลัยให้แก่แกยิ่งกว่าชีวิตของตนเอง แม่ของอิฉันคงรักอิฉันเช่นเดียวกับอิฉันรักลูก ยิ่งนึกถึงอกแม่ อิฉันไม่สามารถจะอดกลั้นน้ำตาไว้ได้ ต้องร้องไห้สะอึกสะอื้นหลายครั้งหลายหน นึกแล้วก็ร้องไห้ รู้สึกเสียใจที่ตัวเองได้ทำกับแม่บังเกิดเกล้าที่แล้ว ๆ มาอย่างไม่น่าให้อภัย ขาดความเคารพ ความกตัญญูกตเวทีที่บุตรควรแก่การเคารพบูชา เมื่อนึกก็เห็นความผิดของตน หลายครั้งที่อิฉันต้องสะอื้นและรำพันขึ้นมาว่า "แม่จ๋า แม่ที่รักลูกยิ่งชีวิต แต่ลูกกลับสนองคุณแม่ด้วยการเสือกไล่ไสส่งแม่ต้องออกจากบ้านไปอยู่วัด แม่ต้องระทมทุกข์เพราะลูกไม่รู้บุญคุณของแม่ คอยตักเตือนสั่งสอนลูก เมื่อลูกเห็นผิดเป็นชอบ ลูกเป็นคนอวดดี ต่อไปนี้ลูกจะขอเคารพบูชาพระคุณของแม่อยู่เหนือหัว ถ้าลูกไม่ประสบ-การณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองแล้ว คิดว่าลูกคงยังตาบอดไม่เห็นความรัก

อันลึกซึ้งฝังอยู่ในจิตของแม่มีต่อลูกมากเพียงใด บัดนี้ลูกรู้สึกตัวแล้ว อิฉันสะอึกสะอื้นร้องไห้หาแม่เหมือนทารก หากเรื่องเช่นนี้ไม่โดนกับตัวใครยากจะเข้าใจลึกซึ้งได้

เมื่อลูกหายดี กลับบ้านแล้ว ก็มีความร้อนใจมิได้อยู่ช้า ได้จัดการหาสิ่งของที่แม่เคยชอบเคยกิน เคยใช้อย่างดี รีบเดินทางไปวัดที่สำนักชี อยากเห็นหน้าแม่ใจจะขาดแล้ว อิฉันได้ตรงไปหาคุณแม่ ซึ่งใช้บวชเป็นชีอยู่ในวัดนั้น

เมื่อได้พบคุณแม่อยู่ในร่างแม่ชีผู้ทรงศีล นั่งอยู่ในสำนักที่พัก อิฉันได้ตรงเข้าไปก้มลงกราบเท้าท่าน พลางพูดเสียงสั่น ๆ ว่า "คุณแม่ขา ลูกรู้ตัวว่าลูกชั่ว ทำผิดมาก บัดนี้หนูได้รู้สึกตัวแล้ว" คุณแม่ในร่างแม่ชีผู้ทรงศีล เมื่อเห็นอิฉันเข้ากราบเท้าท่านก็ตกใจและคงสงสัยเพราะอิฉันไม่เคยปฏิบัติเช่นนี้มาก่อน แล้วพูดออกมาว่า

"ลูกรักของแม่ ลูกมีเรื่องเดือดร้อนอะไรมากนักหรือต้องร้องไห้มาหาแม่เช่นนี้ เหมือนคนทุกข์หนัก" เสียงของคุณแม่ยังนิ่มนวลอ่อนหวานแสดงถึงยังมีความรักและเมตตาปรานีอิฉันเหมือนเช่นเดิม มิได้โกรธหรือรังเกียจที่อิฉันทอดทิ้ง ไม่เคยได้ดูแลท่านนับแต่ออกจากบ้านมานาน ยิ่งทำให้อิฉันนึกถึงพระคุณของท่านยิ่งขึ้น เมื่ออิฉันค่อยคลายความเศร้าโศกเสียใจที่เคยได้

ปฏิบัติไม่ดีต่อคุณแม่มาแล้ว ดิฉันจึงขอสมาลาโทษท่าน ที่ได้ทำกับท่านตลอดมาด้วยอารมณ์ ตลอดจนท่านต้องมาอยู่วัด และบัดนี้ดิฉันได้รู้ซึ้งถึงชีวิตของแม่ที่มีต่อลูกแล้ว และดิฉันจะไม่ยอมเห็นผิดต่อไปอีก คุณแม่ยิ้มอย่างอารมณ์ดีแล้วพูดว่า "แม่ยอมอภัยให้ลูกเสมอ" ดิฉันจะขอรับคุณแม่กลับไปอยู่บ้านและจะปฏิบัติท่านให้มีความสุขความสบายเท่าที่ดิฉันสามารถจะทำได้

แต่คุณแม่ท่านยกมือขึ้นลูบศีรษะดิฉันซึ่งซบอยู่บนตักท่านเหมือนครั้งเป็นเด็กอย่างเอ็นดู และพูดขึ้นอย่างเมตตาปรานีต่อลูกว่า

"ลูกรักของแม่ ตามที่ลูกรู้สึกว่าทำผิดคิดกลับใจเสียใหม่ก็นับว่าเป็นกุศลของลูกแล้ว แม่มีความยินดีด้วย ตามที่ลูกจะขอรับแม่ไปอยู่บ้านเพื่อปฏิบัติแม่ให้มีความสุขด้วยความกตัญญูกตเวทีของลูกนั้น แม่ก็ดีใจ ขอบอกว่าแม่ดีใจจริง ๆ ที่รู้ว่าลูกกลับเนื้อกลับตัวได้ เรื่องอดีตที่ผ่านไปแล้ว ลูกอย่าเอามาคิดเลย ทำอะไรแก้ไขไม่ได้เวลานั้นใจลูกยังเด็กอยู่ บัดนี้ใจลูกเป็นผู้ใหญ่พอตัวแล้วจงก้มหน้าเลี้ยงลูก ให้การศึกษาอบรมศีลธรรมให้แกเติบใหญ่ไปเบื้องหน้าจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติ ปฏิบัติตนมีศีลธรรมปฏิบัติดีในพระพุทธศาสนา สำหรับแม่เวลานี้ปฏิบัติตนอยู่ในศีลสมาธิปัญญา มีความสุขอยู่ด้วยความสงบ เหมาะสมกับชีวิต

บั้นปลายของแม่แล้ว ขอลูกอย่าได้ห่วงแม่เลย ความสงบทางจิตใจ ซึ่งอยู่ในขอบเขตของศีลธรรม เป็นความสุข ความสงบ เป็นความพอใจของแม่ในปัจจุบันนี้แล้ว"

แม้อิฉันพยายามอ้อนวอนเท่าใด คุณแม่ก็คงไม่ยอมกลับมาอยู่บ้านอีก ฉะนั้นอิฉันจึงต้องตามใจและต่อมาถือโอกาสพาลูกไปเยี่ยมคุณยายของแกเดือนละหลายครั้ง หาของที่คุณแม่ชอบไปฝากท่าน แม้คุณแม่จะขอร้องอย่าซื้อหามาเลยสิ้นเปลืองเงินทองเปล่าๆ อิฉันก็ไม่ยอม เพราะนึกว่าชีวิตเรามีแม่บังเกิดเกล้าเพียงคนเดียวเท่านั้น ควรบำรุงท่าน เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ส่วนลูกสาวอิฉันแกรักและเคารพคุณยายของแกมาก

นี่แหละค่ะ ชีวิตของอิฉันเมื่อรู้สึกตัวผิดและกลับใจก่อนที่จะสายเกินไป เวลานี้อิฉันได้ปฏิบัติท่านทุกสิ่งที่สามารถจะทำได้ แม้ท่านจะปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัดก็ดี คิดว่าคนจำนวนมากที่ยังไม่รู้ว่าความรักของแม่ที่มีต่อลูกลึกซึ้งเพียงใด ต่อมีลูกของตนเองเมื่อใดและรักลูกปานชีวิต ได้เจ็บป่วยหนักแทบจะเอาชีวิตไม่รอด เมื่อนั้นเราผู้เป็นแม่ก็จะรู้จักจิตใจว่า ความรักของแม่นั้นมีต่อลูกเพียงใด เราก็จะต้องคิดถึงตัวเราเมื่อเป็นลูก แม่จะรักเราเพียงใดก็จะรู้สึกซึ้งได้ในเวลานั้น การที่อิฉันได้นำเรื่องส่วนตัว ในความรู้สึก

มาเล่าให้ฟังนี้คิดว่าคงจะเกิดประโยชน์ และคงมีมากท่านผู้เป็นแม่ที่มีความรักลูกจะต้องหวนไปถึงแม่ ความรักเป็นห่วงไม่ผิดอะไรกับเรารักลูกห่วงลูกเช่นกัน

หากว่าจะมีความดีในเรื่องนี้ ดิฉันขออุทิศให้สัตว์โลกที่กำลังหลงทั้งหลายจงได้รับกุศลอันนี้ เพื่อส่งเสริมความรู้สึกให้ยกระดับสูงขึ้น ให้เกิดความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ มองเห็นแสงสว่างของชีวิตในทางดีต่อไป.

สวัสดี.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม 47 ถนนเฟื่องนคร หลังกระทรวงมหาดไทย
กรุงเทพมหานคร นายมณี รุ่งเรืองธรรม ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา โทร. 221746

รายนามผู้พิมพ์หนังสือช่วยงานศพ

คุณเต็ม เธียรประสิทธิ์

คุณมนู ยูประพัฒน์

คุณสิงโต ปานอุทัย

คุณหยั่น สุขสิงห์

คุณนาม พูนวัตถุ

พลโท บุ่น วงศ์วิเศษ

คุณสิริ โอสถสงเคราะห์

คุณประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์

คุณเสงี่ยม บุญยะเกียรติ

คุณเทียน รักษ์วนิชพงศ์

คุณสวัสดิ์ บัตรพัธนะ

ท. เลียงพิบูลย์

ทุกข์สุขอยู่ที่ใจ

พระสอนเราสงบได้ ที่ใจ
ธรรมอยู่ลึกภายใน ห่างเศร้า
ตึกรามที่โตใหญ่ ใช่สุข นาเจ้า
กระท่อมน้อยเราเข้า อยู่ได้ใจสบาย

เรียนเรื่องทางโลกนั้น ไม่จบ
เราอยู่ในพิภพ ใหญ่กว้าง
เรียนธรรมเมื่อเรียนครบ ใจสู่ สุขนา
ธรรมย่อมนำเราสร้าง จิตพ้นบ่วงมาร

ท. เลียงพิบูลย์